

LYNGBY-TAARBÆK KOMMUNE

Udviklings- og Strategiudvalget

Protokol

Mandag den 11. oktober 2010 kl. 08:15
afholdt Udviklings- og Strategiudvalget møde i Udvalgsværelse 1/Rådhus.

Medlemmerne var til stede

Endvidere deltog:

Tim Andersen

Birgit Sørensen

Bjarne Holm Markussen

Eva Ørum

Lene Hald (pkt. 3)

Jakob Sylvest Nielsen (Pkt. 3)

INDHOLDSFORTEGNELSE

Sag nr:		Side:
01	Vidensby-vision og strategi - uddybning og det videre forløb	3
02	Øvrig planlægning i hovedstadsområdet	6
03	Sundhedsstrategi	10

Vidensby-vision og strategi - uddybning og det videre forløb

Indstilling

Forvaltningen indstiller, at Udviklings- og Strategiudvalget

1. drøfter det inspirationsoplæg (efterudsendes torsdag den 7. oktober), som er udarbejdet i forbindelse med rekruttering af ambassadører og yderligere mobilisering, særligt i forhold til beskrevne fokusområder (afsnit 4)
2. godkender, at borgmester, viceborgmester og formand for USU indgår i ambassadørkorpset
3. godkender den nedenfor beskrevne proces for formuleringen af videnstrategien, herunder USU's involvering heri.

Sagsfremstilling

På USU's møde den 13. september 2010 blev der givet en status på arbejdet med videnstrategien i den til formålet nedsatte task force og der var oplæg af medlemmer fra task forcen om temaerne i og processen for strategien. Et vigtigt element i strategiprocesen er en yderligere mobilisering lokalt for at sikre så bred opbakning til strategien som muligt. Derfor er der igangsat følgende:

- udarbejdelse af inspirationsoplæg om videnstrategien, som kan benyttes i rekrutteringen af ambassadører og danne grundlag for den videre strategiformulering
- udpegning af aktører til ambassadørkorps, som vurderes at være centrale for strategiens videre formulering og realisering og som via eget netværk kan bidrage til yderligere mobilisering
- planlægning af initiativer i strategiformuleringsprocessen.

Taks forcens inspirationsoplæg om videnstrategien

I forbindelse med rekrutteringen af ambassadører er der behov for en beskrivelse af videnstrategiens baggrund, temaer mv. Inspirationsoplægget har, ud over at skulle formidle strategien overfor potentielle ambassadører, også til formål at sikre, at de allerede involverede aktører har fælles opfattelse af strategiens indhold, formål og perspektiver. Inspirationsoplægget vil således også skulle indgå som fælles afsæt for den videre strategiformuleringsproces og vil danne grundlag for en fælles kommunikationsindsats i forbindelse med mobiliseringen.

Udpegning af ambassadørkorps

Det vurderes, at der, ud over task forcens medlemmer, er behov for yderligere ca. 10 - 15 ambassadører, som kan indgå i strategiprocesen og skabe bredere

opbakning til strategien. Ambassadørerne rekrutteres fra bl.a. virksomheder og institutioner i lokalområdet, som har betydning for strategien og som anses for betydningsfulde for lokalområdets fortsatte vækst og udvikling. Det foreslås, at borgmester, viceborgmester og formand for Udviklings- og Strategiudvalget indgår i korpset og repræsenterer lokalpolitikkerne i strategiarbejdet i denne fase.

Aktiviteter og tidsplan

Som aktivitets- og tidsplanen foreligger på nuværende tidspunkt planlægges følgende begivenheder:

- Primo december er der planlagt møde mellem borgmester og det udpegede ambassadørkorps. Formålet med mødet er dels at formidle strategien yderligere og at tage temperaturen på ambassadørernes bidrag hertil.
- Medio januar 2011 lægges der op til et ideseminar på DTU. Deltagerne på dette seminar er task force, ambassadørkorps, Udviklings- og Strategiudvalget og de mobiliserede aktører, omtrent 40 - 50 personer i alt. Formålet med dette ideseminar er at give plads til kvalificering af visionen som den foreligger og at give mulighed for nye vinkler og ideer.
- Primo marts afholdes prioriteringsseminar med deltagelse af task force, borgmester og Udviklings- og Strategiudvalget. På dette seminar skal strategien konkretiseres og der skal prioriteres mellem de forskellige temaer og initiativer til udmøntningen af strategien. Resultatet skal danne grundlag for den efterfølgende udarbejdelse af kommuneplanstrategi 2011.

De opstillede aktiviteter betyder en forskydning af tidsplanen for kommuneplanstrategien. Den planlagte offentlige høring med debatskabende aktivitet for borgere og andre interessenter i maj-juni 2011 forskydes hermed til august-september 2011 med deraf følgende udsættelse af vedtagelse af den endelige kommuneplanstrategi til primo 2012.

Som det fremgår af ovenstående har Udviklings- og Strategiudvalget en central placering i strategiarbejdet både som del af mobiliserende ambassadørkorps, som deltager i idégenereringen, som hovedaktør i prioriteringen og den efterfølgende kommuneplanstrategi.

Økonomiske konsekvenser

Udgifter til initiativer i forbindelse med strategiprocesen finansieres af de midler, som USU allerede har bevilget til vidensby-strategien og om nødvendigt af de midler, som er afsat til erhvervskonference i regi af erhvervsrådet.

Beslutningskompetence

Udviklings- og Strategiudvalget.

Udviklings- og Strategiudvalget den 11.10.2010:

1. Indstillingen godkendt
2. Indstillingen godkendt
3. Indstillingen godkendt.

Øvrig planlægning i hovedstadsområdet

Indstilling

Forvaltningen indstiller, at Udvalgs- og Strategiudvalget på baggrund af beskrivelsen af øvrige relevante udviklings- og vækstinitiativer, drøfter

1. hvorvidt det med afsæt i den lokale videnstrategi er relevant at skabe tættere og mere strategisk sammenhæng til nogle af de nævnte initiativer og i givet fald hvilke
2. hvilke øvrige aktører end de allerede involverede lokale virksomheder og institutioner, som kan være relevante strategiske alliancepartnere i relation til videnstrategien.

Sagsfremstilling

OECD: "Territorial Review Copenhagen 2009"

OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) offentliggjorde i januar 2009 en rapport om hovedstadsregionens konkurrenceevne og økonomiske vækstpotentialer.

I rapporten fremgår det, at hovedstadsregionen står for næsten halvdelen af Danmarks bruttonationalprodukt og 75 % af samtlige nye job, der er skabt i Danmark i de seneste 10 år. Hovedstadsregionen har et velfungerende arbejdsmarked, gode sociale indikatorer, en robust eksportstruktur og en af de mest serviceorienterede storbyøkonomier i OECD-landene.

Hovedstadsregionen er imidlertid også en relativt lille storby i periferien af Europa og konkurrenceevnen er under pres. Beskeden vækst, relativt lille grad af specialisering i de teknologitunge brancher, underrepræsentation af vidensintensive aktiviteter og mangel på kvalificeret arbejdskraft gør, at regionen kun får en gennemsnitlig placering i sammenligning med andre OECD-storbyområder. Også middelmådig innovationsevne og haltende attraktionsværdi samt utilstrækkelig politisk handlekraft og koordinering af strategier bidrager negativt..

Hvis hovedstadsregionen skal fastholde sin økonomiske position er det afgørende, at innovation og produktivitet konstant fremmes. Det er derfor nødvendigt, at alle aktører i regionen - også staten - går sammen om en fælles vision og strategi, der opstiller klare prioriteter for, hvordan hovedstadens konkurrenceevne skal forbedres. En strategi, der stiller skarpt på at løse hovedstadsregionens fire hovedudfordringer, som er at:

- forøge udbuddet af kvalificeret arbejdskraft

- styrker innovation og forskning
- gøre regionen mere tilgængelig og til et bedre sted at bo og arbejde
- styrker den politiske handlekraft.

Første udkast til Vækstforum Hovedstadens erhvervsudviklingsstrategi 2011-2013, "Hovedstaden – En sund forretning".

Vækstforum Hovedstadens første udkast til erhvervsudviklingsstrategi forelå i september 2010. Den endelige strategi vedtages i december 2010. Udkastet til erhvervsudviklingsstrategien bygger på visionen om, at hovedstadsregionen i 2020 er: "Nordeuropas mest globale og konkurrencedygtige metropol, hvor mennesker og virksomheder i innovative partnerskaber omsætter viden, velfærd og bæredygtighed til vækst."

Strategien identificerer seks indsatsområder, som spiller en særlig rolle i forhold til at sikre hovedstadsregionens erhvervsudvikling og økonomiske vækst:

- Velfærd og bæredygtighed som god forretning: offentlige og private aktører skal fortsat gå foran med øje for de innovative samfundsløsninger og erhvervspotentialerne indenfor 'grønne løsninger' og velfærdsteknologi.
- Attraktiv og tilgængelig international metropol: hovedstadsregionen skal tiltrække og holde på udenlandske vidensarbejdere, virksomheder og turister. Det kan blandt andet ske ved at udnytte, at København er kendt for sin høje livskvalitet, miljøbevidsthed, nærhed til naturen og kvalitet indenfor f.eks. mad og mode. Det kan også understøttes ved at øge den kritiske masse indenfor forskning, erhverv og arbejdsmarked, og ved at sikre de gode trafikforbindelser til og fra regionen. Bl.a. vil en kommende Femern Bælt forbindelse styrke tilgængeligheden til de store markeder sydpå.
- Innovation og forskning: i hovedstadsregionen bør der oprustes indenfor evnen til at udvikle nye teknologier og til at tænke kendt teknologi ind i nye sammenhænge. Den afgørende opgave er at forbedre muligheder, incitament og koblinger for vidensspredning mellem virksomheder, myndigheder og forskningsmiljøer i og udenfor regionen.
- Talenter og kompetencer: talent skal udvikles i hele uddannelsessystemet, og fokus på innovation, entrepreneurship og videreudvikling af internationalt mind-set i uddannelsessystemet skal intensiveres. De lavest uddannede, der rammes af udflagningen af ufaglærte job til andre lande skal have nye kompetencer via efter- og videreuddannelse.
- Erhvervsklynger: der skal fokuseres på de områder, hvor vi er de bedste. Både i de etablerede erhvervsklynger som biotek og medicinaludstyr, og i nye muligheder indenfor bl.a. cleantech og oplevelsesøkonomi.
- Iværksætter og nye virksomheder: flere nye videnbaserede virksomheder med veluddannede iværksættere er vejen til innovation og internationalt mind-set i erhvervslivet. Hovedstadsregionen skal rumme en bred vifte af tilbud, der støtter op om iværksætter og vækst i nye virksomheder.

For hvert af de seks indsatsområder opstilles udfordringer, mål og handlingsafsnit med eksempler på eksisterende og fremtidige initiativer. Vækstforum Hovedstadens

strategi er stærkt inspireret af OECD's observationer i rapporten "Copenhagen Review 2009" (se ovenfor).

Landsplanredegørelse 2010

Landsplanredegørelse 2010 blev offentliggjort i september 2010.

Landsplanredegørelsen henvender sig direkte til kommunalbestyrelserne via en række forventninger til den kommunale planlægning inden for emner som klima og energi, natur og vand, landskabet og kysterne, byerne og infrastrukturen. Der stilles også forventninger til planlægningen i de forskellige dele af landet, herunder i hovedstaden. Der redegøres samtidig for, hvilke initiativer regeringen iværksætter for at understøtte den kommunale planlægning. Samlet skal planlægningen bidrage til et renere, grønnere og mere bæredygtigt Danmark, der er rustet til at møde de globale udfordringer miljømæssigt, socialt og økonomisk.

Til byerne generelt – og hovedstadsområdet i særdeleshed - stilles forventninger om fortætning og byomdannelse, særligt i de stationsnære områder, der skal have bymæssige kvaliteter og aktiviteter, som kan sikre et levende bymiljø og fremme brugen af kollektiv transport.

Hovedstaden skal være trafikalt velfungerende med høj miljøprofil og der skal være mere banetransport, flere cyklende, flere fodgængere og bedre parkeringsfaciliteter ved stationerne. Trafikstøj og luftforureningen skal mindskes.

Kommunerne i hovedstadsområdet skal også arbejde aktivt for at sikre nem adgang til fingerplanens grønne kiler, der skal udnyttes til rekreative formål og bidrage til bedre luftkvalitet.

Sidst men ikke mindst skal byvæksten i hovedstaden være afbalanceret og som modvægt til de seneste års tætte byudvikling i centralkommunerne og parcelhusbyggeriet i de ydre dele af hovedstadsområdet fremhæves en Ringby med nye bydannelser langs Ring 3.

KKR - erhvervsstrategi

På møde i KKR 2. juni 2010 var en temadrøftelse om erhverv og regional udvikling. Temadrøftelsen skulle i første omgang særligt danne baggrund for de kommunale bidrag til Vækstforums erhvervsudviklingsstrategi, se ovenfor. KKR besluttede, at der skal udarbejdes en strategi. Der vil blive arbejdet med en strategi som kan drøftes i løbet af efteråret. Strategien skal være kort og konkret, og skal ses som den røde tråd, der binder de fælleskommunale indsatser på en række områder, herunder uddannelse, beskæftigelse, kultur og infrastruktur.

Forvaltningen vurderer, at Lyngby-Taarbæk Kommunes strategiarbejde er i god tråd med øvrig planlægning.

Økonomiske konsekvenser

Ingen.

Beslutningskompetence

Udviklings- og Strategiudvalget.

Udviklings- og Strategiudvalget den 11.10.2010:

1. Drøftet
2. Drøftet

Der udarbejdes et notat på baggrund af de faldne bemærkninger bl.a. om indgåelse af samarbejder og alliancer. Sagen tages op i december.

Sundhedsstrategi

Indstilling

Social- og Sundhedsforvaltningen foreslår at,

1. udkast til Sundhedsstrategi drøftes og godkendes med henblik på fornyet behandling på Udviklings- og Strategiudvalgets møde i november.
2. indholdet i den efterfølgende politiske proces i fagudvalg godkendes.

Sagsfremstilling

Udviklings- og Strategiudvalget har besluttet at udarbejde en sundhedsstrategi, der skal danne rammen for Lyngby-Taarbæk kommunes kommende års sundhedsindsatser. Arbejdet blev påbegyndt på udvalgets møde i maj 2010.

Der foreligger nu et første udkast til en sundhedsstrategi, som er udsendt til udvalgets medlemmer. Sundhedsstrategien bygger primært på udvalgets tilkendegivelser på større og mindre temaer i relation til sundhed som siden maj måned er blevet præsenteret for udvalget.

Strategien står på fire ben, som overordnet handler om følgende:

- Individets ressourcer og behov i centrum: Strategien retter sig selvfølgelig mod alle grupper, men børn og unge, ældre og udsatte grupper har særligt fokus.
- Inddragelse af relevante aktører: Strategien lægger op til bredt samarbejde med mange aktører, hvor de praktiserende læger og de frivillige foreninger spiller en særlig rolle. De praktiserende læger har en viden omkring behovet for kommunale indsatser som alternative til regionale sundhedstilbud og de frivillige kan organisere og udmønte sundhedstilbud og sundhedsrådgivning på en bred platform til gavn for kommunen.
- Viden og læring: Der skal sættes på indsatser som har en dokumenteret effekt, men først og fremmest skal et tværgående perspektiv på sundhedsindsatserne mellem kommunens institutioner sikres, så de gode og effektive tiltag spredes.
- Økonomi og effektivitet: Strategien lægger op til en balanceret indsats mellem det langsigtede forebyggende og det kortsigtede.

Centralt står dog indsatser med dokumenteret økonomisk rationale. Økonomisk profitable indsatser skal prioriteres.

Der har i forbindelse med arbejdet med sundhedsstrategien vist sig behov for at justere tids- og handleplanen for processen omkring strategien og tydeligøre fagudvalgenes rolle i den videre arbejdsproces.

Ligeledes fremgår, hvordan opgaven med at udmønte strategien præsenteres for fagudvalgene, og hvordan udvalgene konstruktivt kan arbejde videre med udmøntningen.

Afslutningsvis skal nævnes, at der parallelt med de politiske bestræbelser på at udarbejde en sundhedsstrategi arbejdes administrativt på at etablere en organisation, der kan styre og håndtere de praktiske udfordringer med strategien. Et fokus på styrket samarbejde mellem sektorer om tværgående temaer inden for sundhed og mere aktiv vidensudveksling forudsætter en mere systematisk samarbejdsform om sundhed mellem forvaltningerne.

Økonomi

Projektet afholdes indenfor udvalgets bevillingsmæssige rammer.

Beslutningskompetence

Kommunalbestyrelsen.

Udviklings- og Strategiudvalget den 11.10.2010:

1. Indstillingen godkendt. Tages op til behandling i USU igen i december.
2. Indstillingen godkendt.

Udviklings- og Strategiudvalget den 11. oktober 2010

Bilag til sag nr. 2. Efter aftale med formanden, sendes bilagsmateriale til dagsordenspunkt 2 alene ud som pdf pga. omfang

Bilag 1: KKR møde d. 2/6 2010: pkt. 3.1 - temadrøftelse om erhverv og regional udvikling

Bilag 2: 1. udkast til Vækstforum Hovedstadens erhvervsudviklingsstrategi 2011-2013

Bilag 3: OECD Territorial Review: Copenhagen (dansk oversættelse)

Bilag 4: Landsplanredegørelse 2010

REFERAT 2010

KKR HOVEDSTADEN

Dato: 2. juni 2010
Tidspunkt: 10.00-12.00
Sted: Schæffergården, Jægersborg Alle 166,
2820 Gentofte

KL's mission

Varetage demokratisk styrede kommuners fælles
interesser og være center for indsamling, udvikling
og spredning af viden om det danske kommunestyre

KL's grundlæggende mål

Bidrage til at kommunerne politisk og administrativt
løser deres opgaver til fællesskabets og borgernes
tilfredshed

KL's tre grundlæggende værdier

- At være troværdig
- At vidensdele
- At vidensgenerere

Deltagerfortegnelse.....	3
1. Godkendelse af referat	5
1.1. Godkendelse af referat	5
2. Siden sidst.....	6
2.1. Meddelelser.....	6
3. Regionalpolitiske sager	8
3.1. Temadrøftelse om erhverv og regional udvikling.....	8
3.2. Udgiftsudviklingen på social- og specialundervisningsområdet	9
3.3. Samarbejde med handicaporganisationer	10
3.4. Opfølgning på midtvejsdrøftelse af Sundhedsaftale II	10
3.5. Finansiering af fællessekretariat for fysioterapi	11
3.6. Godkendelse af fordeling af flygtninge 2011	12
3.7. Drøftelse om deltagelse i regional klimastrategi og handlingsplan ..	12
4. Udpegninger	13
4.1. Udpegning af medlem til Væksthusets bestyrelse.....	13
4.2. Udpegning af formand til Væksthusets bestyrelse.....	13
5. KKR.....	14
5.1. Nyt medlem af KKR Hovedstaden	14
6. Punkter til næste møde	15
6.1. Sager til næste møde i KKR.....	15
7. Eventuelt.....	16
7.1. Eventuelt	16

3. Regionalpolitiske sager

3.1. Temadrøftelse om erhverv og regional udvikling

[SAG NR.: 000210259](#) jep

Baggrund

Kommunernes fælles interesser inden for erhvervsområdet og regional udvikling, kan fremmes gennem mange kanaler. Der er derfor brug for at betragte området som en helhed og se på tværs af dagsordnerne i det enkelte forum: Vækstforum, Væksthus osv. Temadrøftelsen skal dog i første omgang særligt danne baggrund for de kommunale bidrag til Vækstforum erhvervsudviklingsstrategi. Vækstforums medlemmer skal første gang drøfte strategiens indhold på seminar medio juni.

Indstilling

Det indstilles, at KKR drøfter anbefalingerne til en fælles kommunal strategi, som baggrund for de kommunale medlemmers arbejde i vækstforum og andre relevante regionale fora.

Beslutning

KKR fik introduktion til hhv. Vækstforum, det Regionale Beskæftigelsesråd og den regionale udviklingsplan, som blev taget til efterretning.

KKR tog det udsendte oplæg til efterretning, dog med en korrektion i pkt. 7, så det fremgår at ”Væksthuset skal fortsætte som kommunernes operatør på relevante projekter i større omfang end i første periode.”

Formanden konkluderede at der var opbakning til at KKR prioriterer indsatsen meget højt og at der vil blive arbejdet med en strategi som kan drøftes i løbet af efteråret.

Budskaberne fra KKR's medlemmer var bla. at Bornholm bør inddrages, eksempelvis med Vækstforum Bornholms formand, at andre aktører generelt vil blive taget i ed undervejs i arbejdet, at strategien skal være kort og konkret, og at strategien skal ses som den røde tråd der binder de fælleskommunale indsatser på en række områder, herunder uddannelse, beskæftigelse, kultur og infrastruktur.

Bilag 2.1 Indstillingsnotat

Vækstforum Hovedstaden
Kongens Vænge 2
DK - 3400 Hillerød

T +45 4820 5000
F +45 4520 5661
E vækstforum@regionh.dk
W regionh.dk

Første udkast til Vækstforum Hovedstadens erhvervsudviklingsstrategi 2011-2013

Dato:
01.09.2010

Sekretariatet *indstiller*, at Vækstforum

- drøfter vedlagte udkast til strategi.

Vedlagte er første udkast til erhvervsudviklingsstrategi.

Vækstforum vil komme til at arbejde med dokumentet flere gange, før publikationen i sin endelige form vedtages i december. Det foreliggende notat er således et papir i proces:

- med første bud på en vision, regionale udfordringer, seks indsatsområder og en bruttoliste af centrale mål for den regionale udvikling,
- med handlingsafsnit under hvert indsatsområde,
- hvor overordnet strategi og konkrete forslag til initiativer (handlingsafsnit) er arbejdet sammen, men i den endelige udgave af strategien forventes adskilt i en skarp strategidel og en mere omfattende brutto-handlingsplan, og
- hvor overvågning og effektmåling indtænkes (uddybning i kapitel 4 udestår).

Vækstforums medlemmer opfordres til at kommentere udkastet til strategi, blandt andet de centrale elementer i den overordnede struktur:

Visionen, nøgle-udfordringerne, de seks indsatsområder, bruttolisterne med mål for regional udvikling, og handlingsafsnit med eksempler på eksisterende initiativer og eksempler på fremtidige, prioriterede initiativer (eksemplerne er bud fra sekretariatets side, som kan suppleres/erstattes med andre).

Fra drøftelser af et nu lettere redigeret udkast med formandskab, følgegruppe og ekspertpanel kan fremhæves:

- *Vision og titel.* Vigtigt, at finde formuleringer, der udtrykker dynamik, og et klart udtryk for regionens unikke aktiver.
- *Øresunds-integration.* En styrket indsats i Øresund behandles under flere af indsatsområderne som et middel til at løfte den fælles Øresundsregionale overligger indenfor forskning, arbejdsmarked, erhverv, uddannelse og kultur. Det har været drøftet, hvor-

vidt Øresund kan bære den store betydning, der lægges op til.

- *Global metropol.* Fokus og indsætter skal gå to veje: Regionen skal kunne tiltrække udefra (fx turister, virksomheder, studerende og medarbejdere), men i lige så høj grad have udsyn, hvor regionale aktører – erhvervsfolk, studerende, forskere, virksomheder og arbejdstagere - er til stede ude i verden. Sidste del bør udbygges.
- *Talenter og kompetencer.* En global vidensregion som Hovedstadsregionen med udsigt til mangel på arbejdskraft og stor udflagning af ufaglærte job må satse på såvel de klogeste hoveder som et bredt kompetenceløft hos lavt uddannede. Strategien, særligt den konkrete indsats, kan styrkes på ikke mindst det brede kompetenceløft.
- *Erhvervsklynger.* Et af de seks indsatsområder er 'erhvervsklynger', som en tilgang til at sikre større fyrtårnsprojekter med bred deltagelse og finansiering. Men også som en tilgang til at vægte nogle erhvervsområder højere end andre i tilgangen. I det foreliggende udkast er fremhævet, at tilgangen ikke lukker sig om et antal udpegede klynger for at imødegå et 'picking the winners'-argument.
- *Konkrete regionale mål.* Strategien lægger op til, at Vækstforum årligt følger den regionale udvikling indenfor hvert indsatsområde på 3-4 centrale mål. Udkastet opstiller bruttolister med forslag til mål, som senere skal reduceres til i alt ca. 15-20 mål. Der lægges op til meget konkrete mål. Det er blevet påpeget, at meget konkrete mål, som direkte knytter an til enkeltaktørers indsats, kan være problematisk (fx mål som reguleres i universiteternes resultatkontrakter med staten).

Danmarks Vækstråd har i en udtalelse afgivet anbefalinger til de regionale erhvervsudviklingsstrategier. Anbefalingerne ligger helt i tråd med det foreliggende strategiudkast.

Proces for udvikling af strategi

Det foreliggende udkast bygger på aktiviteter henover foråret, Vækstforums seminar medio juni, og møder efter sommerperioden i formandskabet, følgegruppen og det tilknyttede ekspertpanel (Peter Maskell, CBS, og Lars Winther, KU), og på inspiration fra Teknologisk Instituts analyser af globale udviklingstendenser og Vækstforums analyser fra de seneste år (særligt OECDs Territorial Review Copenhagen).

Den videre proces:

- 9. september Første udkast drøftes på Vækstforums møde
- 28. oktober Bud på endeligt udkast til strategi godkendes af Vækstforum
- November Strategien i høring – formen på en aktiv høringsfase overvejes
- 9. december Endelig vedtagelse i Vækstforum

Vækstforums formandskab og følgegruppe inddrages på de ordinære formøder. Derudover hilses bilaterale kontakter med Vækstforums medlemmer undervejs i forløbet velkommen, herunder om idéer til projekter.

”Hovedstaden - En sund forretning”

– erhvervsstrategi for hovedstadsregionen 2011-2013

1. Et stærkt erhvervsliv – nu og om 10 år	2
1.1 Vækstforum Hovedstadens vision 2020.....	2
1.2 Visionen er formet af regionens aktuelle ståsted og fremtidens globale trends	3
1.3 Hovedstadsregionens udfordringer: Lav vækst i produktion og produktivitet	6
2. Det vil Vækstforum Hovedstaden	7
2.1 Fundamentet er de sidste fire års indsats	8
2.2 Trædesten de kommende år	8
2.3 Visionen fokuserer Vækstforums planer og konkrete indsats	10
2.4. Seks indsatsområder.....	11
3. Indsatsområder	13
3.1 Velfærd og bæredygtighed som en god forretning	13
3.2 Attraktiv og internationalt tilgængelig metropol	17
3.3 Innovation og Forskning	23
3.4 Talent og kompetencer.....	26
3.5 Erhvervsklynger.....	31
3.6 Iværksætteri og nye virksomheder	34
4. Overvågning	38
4.1 Mål for den regionale udvikling	38
4.2 Mål for Vækstforum Hovedstadens indsats	38

1. Et stærkt erhvervsliv – nu og om 10 år

1.1 Vækstforum Hovedstadens vision 2020

Vækstforum Hovedstaden arbejder for at sikre gode vilkår for Hovedstadsregionens erhvervsliv. Gode rammevilkår er basis for højproduktive virksomheder, velaflønnede medarbejdere og for borgernes velstand og velfærd. Med 'Hovedstaden - en sund forretning' lægger Vækstforum linjen for, hvordan indsatsen skal prioriteres de kommende år. Vækstforum har taget udgangspunkt i, hvad der bør kendetegne Hovedstadsregionen, når man ser en halv snes år frem i tiden:

Hovedstadsregionen er frem for alt en international metropol i år 2020, der kan begå sig i konkurrencen med andre metropoler i både det nære udland – Stockholm, Berlin, Hamborg – og i stigende grad også i det fjerne udland. Regionen er til at få øje på, nem at nå og begå sig i, og ikke mindst er der noget at komme efter fagligt, erhvervsmæssigt og kulturelt. Regionen kan byde på en levende storby med en international atmosfære og tradition for, at karriere og familie-fritidsliv skal være i balance.

Hovedstaden er uden sammenligning det sted i Danmark, hvor der i stor målestok skabes højproduktive, innovative virksomheder med højtafønnede job. Grunden til den internationale position er lagt på en stærk hjemmebane - en hjemmebane, der er blevet meget større.

Øresundsregionen er både den trafikale indgang til og hjertet i Skandinavien, og for globale virksomheder er den et interessant marked – godt nok beliggende i udkanten af de store, europæiske markeder, men med gode flyforbindelser og højhastighedstog via Femern Forbindelsen.

Udviklingen med en stærk Øresundsintegration og nu også henover Femern Bælt har betydet, at der efterhånden ikke tales om den gamle Hovedstadsregionen. Regionen opfattes som meget større og bredere omfattende hele det sydlige Sverige og resten af Sjælland – og med stærke forbindelser og netværk til både det øvrige Danmark og ned til Hamborg. Mega-regionen i den sydvestlige Østersø er en af de store succes historier i regionernes Europa.

I år 2020 er regionen en velintegreret del af det globale metropol-net. Virksomheder, medarbejdere, forskere og studerende rejser i stort omfang ud i korte eller længere perioder – og vender tilbage med nye idéer, forretningsforbindelser på eksportmarkeder og adgang til viden-netværk. Hovedstaden indhenter best practice og next practice i byer som München, Berlin og Barcelona. Danskerne er attraktive samarbejdspartnere ude i verden, fordi de til stadighed finder nichestykker i den internationale arbejdsdeling og koncentrerer indsatsen dér.

Tilsvarende tiltrækkes udenlandske virksomheder, nøglemedarbejdere, forskere, studerende og turister af Hovedstadsregionens mange aktiver. Når virksomheder etablerer sig i Hovedstadsregionen, får de adgang til stærke forskningsmiljøer, avancerede serviceydel-

ser og en stor talentmasse i arbejdsstyrken med evner til at innovere, tage nye teknologier i anvendelse og se internationale muligheder. Hovedstaden kan ikke være bedst indenfor alle erhvervsområder, men har særlige fordele indenfor et antal stærke erhvervs-klynger - blandt andet de klynger, der knytter op til velfærds- og miljørelaterede løsninger. Her har et frugtbart samarbejde mellem erhvervsliv og det offentlige aftagermarked været afsæt for stigende eksport. Regionens virksomheder inden for oplevelsesøkonomien er gode til at spotte nye forbruger-trends, fx indenfor gastronomi, mode og events. Det kan aflæses i eksporten og erhvervsturismen og bidrager til en levende region med et verdenskendt brand.

En væsentlig del af nytænkning og nye jobs i år 2020 kommer fra et robust lag af vækstiværksættere, hvoraf mange er højt uddannede og har lært at tænke og handle internationalt. Lysten til at starte egen virksomhed, til at innovere og til at prøve udenlandske muligheder af er sået hos de unge i uddannelsessystemet - lige fra grundskole til universitetsniveau.

Det forudsatte pres på arbejdsstyrken på grund af forskydningen mod flere i pensionsalderen og færre i den erhvervsaktive alder er afværget, fordi de unge nyuddannede kommer hurtigere ind på arbejdsmarkedet, de ældre bliver længere, nydanskere har godt fodfæste og udenlandsk arbejdskraft søger hertil. Og fordi det er lykkedes at sikre 'fuld beskæftigelse' takket være efter- og videreuddannelse, der har opkvalificeret ufaglærte til nye job i takt med, at deres traditionelle jobbase er forsvundet til andre dele af verden.

Kommunerne, regionen, staten og virksomhederne har sammen fundet nye veje for sundheds- og velfærdsydelse til det stigende antal ældre borgere og for klima-, miljø- og energivenlige offentlige investeringer og forbrug. Det giver samtidig virksomhederne et forspring og gode muligheder for eksport af velfærds- og grønne teknologier, fordi både den aldrende befolkning og klimaspørgsmålet er globale udfordringer. Indsatsen giver international genklang og delegationer fra bl.a. Kina besøger regionen for at få inspiration til og finde samarbejdspartnere til grønne såvel som velfærdsløsninger.

Vækstforum Hovedstaden har formuleret dette i sin vision for Hovedstadsregionen år 2020:

Hovedstadsregionen er Nordeuropas mest globale og konkurrencedygtige metropol, hvor mennesker og virksomheder i innovative partnerskaber omsætter viden, velfærd og bæredygtighed til vækst

1.2 Visionen er formet af regionens aktuelle ståsted og fremtidens globale trends

Fremtidsvisionen er et realistisk billede, der tager højde for det udgangspunkt, som regionen har, og forholder sig til en række af de globale udviklingstendenser, der vil få afgørende betydning for virksom-

hedernes dagligdag, strategiske planer og dermed erhvervsudviklingen i regionen. Vækstforum kan ikke påvirke tendenserne men tage bestik af dem i sin strategi.

Globale udviklingstendenser afgør erhvervsudviklingen:

▪ *Befolkningens sammensætning – flere ældre*

Arbejdsstyrken bliver marginalt mindre over 10 år, og der bliver flere ældre udenfor arbejdsstyrken. Opgaven med at finansiere velfærd for ældre vil vokse - omvendt skaber en aldrende befolkning i den vestlige verden nye markeder indenfor sundhed og velfærd, som virksomheder kan drage fordel af.

▪ *Øget global konkurrence om virksomheders placering – også om deres forskningsaktiviteter*

Danske virksomheder motiveres til udflytning på grund af høje lønninger i Danmark. Det efterlader ufaglærte med ringe jobudsigter, men kompetenceløft kan modgå ledighed. Presset fra lavtlønslande breder sig fremover også til forsknings- og teknologitunge aktiviteter. For mange virksomheder er placering af forsknings- og udviklingsafdelinger i ikke-vestlige lande i stigende grad en reel mulighed.

▪ *BRIC-landene - lokomotiv for økonomisk aktivitet*

Den økonomiske aktivitet i verden vil i stigende omfang finde sted i lande som Indien og Kina. Det gælder både produktion, forskning, innovation og forbrug. Det er både interessant og nødvendigt at være til stede i BRIC-landene. Kan dansk erhvervsliv - med mange små virksomheder og samhandel koncentreret om vore nabolande - løfte den opgave?

▪ *Teknologisk udvikling – pres på små danske udviklingsmiljøer og god forretning i nye anvendelsesmuligheder*

Danske virksomheder er traditionelt bedre til at finde anvendelse for end til at udvikle ny teknologi. Det kan der blive endnu mere brug for. Faserne i et konkret, teknologisk udviklingsforløb spredes på flere lande, og de regionale udviklingsmiljøer specialiseres. Det er derfor ikke givet, at Hovedstadsregionen kan fastholde alle sine internationalt stærke miljøer. Et modtræk kan være at sikre kritisk volumen og dyb specialisering via samarbejde over Øresund eller videre ned til Tyskland. Udbredelsen af nye teknologier udviklet i andre lande kan drives frem i offentlig-private samarbejder, fx samfundsløsninger på de udfordringer, som følger af klima-forandringer.

▪ *Jordens ressourcer svinder ind – udvikling af alternativer i høj kurs*

Den globale efterspørgsel efter energi og en lang række råstoffer stiger, mens de naturlige forekomster er knappe. Løsningerne skal særlig findes i byerne, der huser halvdelen af verdens befolkning og er ansvarlig for 75 pct. af det samlede CO2-udslip. Derfor stiger behovet for at finde kompenserende løsninger: Energibesparelser, genanvendelse af materialer og udvikling af alternative energiformer og nye materialer. Disse forretningsområder er i vækst, og Hovedstadsregionen står stærkt. Udviklingen bekymrer befolkningen, som i stigende grad foretager bæredygtige forbrugsvalg. Salget af økologiske varer er således fordoblet i Danmark på fire år. Også her står regionens erhverv godt rustet.

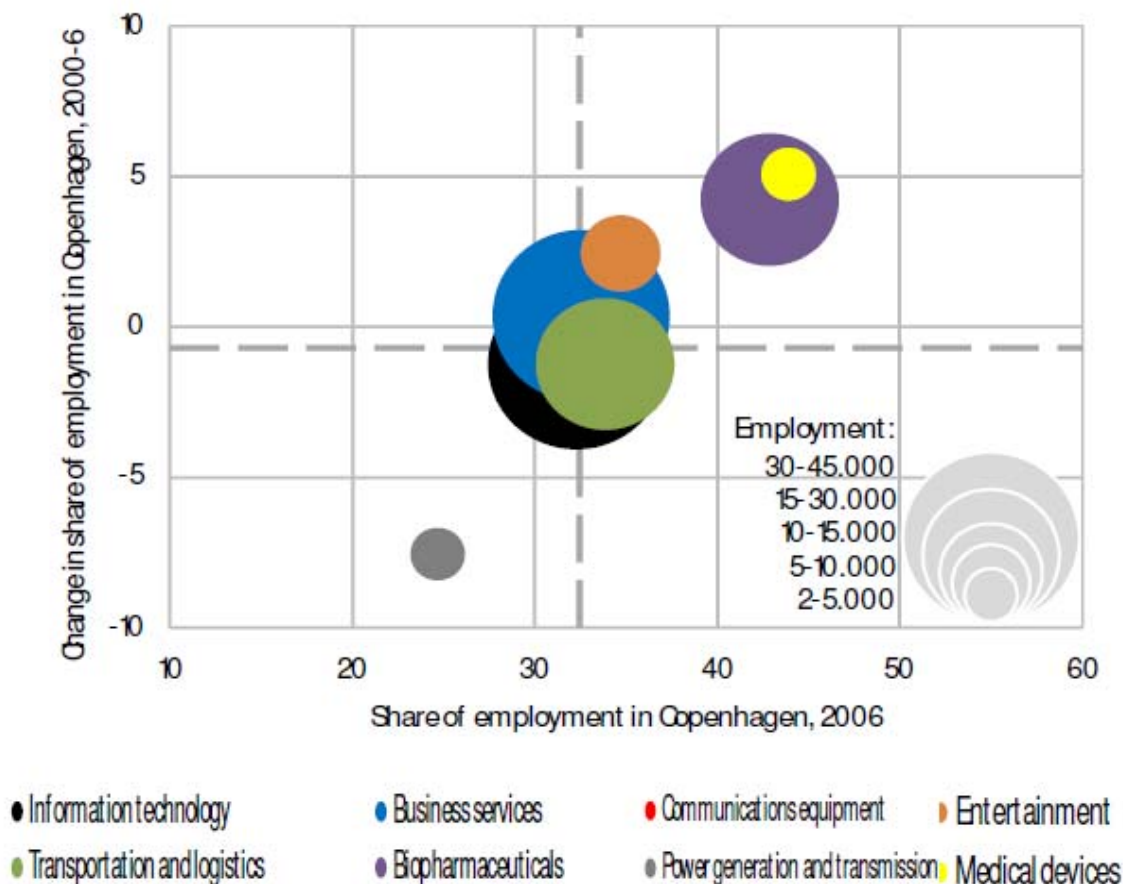
Visionen har rod i erhvervslivets aktuelle ståsted – i en dansk og i en international sammenhæng. Der er i alt godt 600.000 privatansatte i virksomhederne i regionen, hovedparten i serviceerhverv. Det dominerende træk over de sidste 10-15 år er de mange nye job indenfor forretningservice – der som eneste erhverv i den private sektor har oplevet stigende beskæftigelse under finanskrisen.

Erhvervsudviklingen i Hovedstadsregionen har stor, national betydning. En markant del af erhvervsaktiviteten i Danmark foregår i Hovedstadsregionen – det gælder særligt den vidensbaserede aktivitet. De 1,6 mio. indbyggere i Hovedstadsregionen udgør en lille tredjedel af Danmarks befolkning. Regionen er hjemsted for over halvdelen af danskere med en højere uddannelse, 75 pct. af landets nye job (måling opgjort før finanskrisen), 80 pct. af high-tech virksomhederne, 70 pct. af al privat forskning og udvikling, og 85 pct. af de udenlandske investeringer.

Også Danmark oplever den globale urbaniseringstrend, hvor det bliver stadig mere klart, at det er verdens storbyer, som driver den økonomiske vækst. Stor sammenhængskraft og korte afstande skal sikre, at Hovedstadens udvikling også kan aflæses i andre regioner i landet.

En hjørnesten i konkurrencen om højproduktive virksomheder og job er de erhvervsklynger, der er i direkte konkurrence med virksomheder i andre metropoler. Et studie fra 2010 sammenligner en række centrale klynger i Hovedstaden, Stockholm og Helsinki. I denne En høj specialisering er en indikator på, at en klynge har særligt gunstige udviklingsbetingelser i regionen. Mest markant er Hovedstadens specialisering og udvikling inden for biopharmacy og medicinsk udstyr.

Figur 1.1. Andel og udvikling i klyngebeskæftigelsen i Hovedstadsregionen i ft. Stockholm og Helsinki.

Note: Figuren viser, dels hvor stor en andel af den samlede beskæftigelse i fx Entertainment i de tre byer, der er lokaliseret i Hovedstaden (ca. 35 pct (vandret akse)), dels udviklingen i den andel (for Entertainment er Hovedstadens andel vokset ca. 3 pct. (lodret akse)). Stiplede linjer markerer Hovedstadens andel af klyngerne generelt (33 pct.) og den generelle udvikling i andelen (-½ pct.).

Hovedstadsregionen er stadig højt specialiseret indenfor bioteknologi og – i knapt så høj grad – medicinalindustri, når man sammenligner med metropolregioner i hele Europa. Inden for yderligere to klynger- It samt Transport og logistik - er Hovedstaden blandt de ti mest specialiserede metropoler i Europa.

1.3 Hovedstadsregionens udfordringer: Lav vækst i produktion og produktivitet

Internationale sammenligninger af metropoler og lande tegner et billede af en Hovedstadsregion, hvor den faktiske performance ikke helt lever op til de rammer, der er til stede i regionen. Regionen ligger gang på gang i den absolutte top, både i europæisk og i global sammenhæng, når internationale analyse-institutter ser på, hvor attraktive metropoler er at bo i, at besøge som turist, at opstarte og drive virksomhed i, etc. Men det slår ikke igennem i den faktiske performance. Det giver Vækstforum Hovedstaden anledning til at være åben for nye måder at skabe gode erhvervsvilkår på.

På to så centrale mål som udvikling i produktion og produktivitet har regionen i en lang årrække kun klaret sig middelmådigt i forhold til metropoler, vi normalt sammenligner os med. Eksempelvis havde Hovedstaden i perioden 1995-2005 en årlig vækst på 2,0 pct. mod 2,9 pct. i OECD og 4,5 pct. i Stockholm.

Den tendens kan blive mere tydelig i fremtiden. OECD-fremskrivninger fra foråret 2010, der rækker frem til 2025, forventer lav, dansk vækst i produktion og produktivitet betydeligt under udviklingen i andre OECD-lande, EURO-landene og de øvrige nordiske lande. OECDs prognoser venter en årlig vækst i Danmarks BNP på 1 pct., mod 1,5 pct. i EURO-landene og 1,9 pct. i OECD. For så vidt angår produktiviteten (pr beskæftiget), forudser OECD en årlig dansk vækst på 1,2 pct. mod 1,5 pct. i EURO-landene og i OECD.

I en stor analyse fra 2009, 'Territorial Review Copenhagen', hvor Hovedstadsregionen sættes under lup og sammenlignes med andre metropoler, koger OECD de mange årsager til den middelmådige performance ned til fire afgørende budskaber:

▪ Mangel på kvalificeret arbejdskraft

Hovedstadsregionen mangler kompetencer. Det er et altoverskyggende problem, som blandt andet skyldes høje frafaldsprocenter på ungdomsuddannelserne, at studerende kommer sent ud på arbejdsmarkedet, utilstrækkelig udnyttelse af indvandreres og ikke mindst indvandrerkvinders kvalifikationer og vanskeligheder ved at tiltrække højtuddannede nøglemedarbejdere, studerende og forskere fra andre lande. Her udgør det høje danske skattniveau en særlig barriere for at tiltrække udenlandske talenter. Den aktuelle finanskrise og stigning i ledigheden – der i øvrigt især rammer ufaglærte – ventes kun midlertidigt at sløre manglen på kompetencer. En prognose forudser, at der om små 10 år vil mangle godt 45.000 faglærte og 105.000 personer med en videregående uddannelse i Danmark.

▪ **Middelmådig innovationsevne**

Hovedstadsregionen klarer sig kun middelmådigt på evnen til at innovere. Selvom virksomhederne gør det fremragende inden for procesinnovation, brugerdrevet innovation og ikke-teknologisk innovation, og selvom der er en høj grad af innovation i velfærdssektoren, er der behov for forbedringer inden for produktinnovation, forskning og kommerciel anvendelse af forskningen. Det har stor indflydelse på konkurrenceevnen. Forskningen, forskningsinfrastrukturen og koblingerne mellem forskning og erhverv er således afgørende elementer i en forbedring af innovationsevnen.

▪ **Haltende attraktionsværdi**

Hovedstaden har status som en mindre udkantsby i europæisk sammenhæng. Den trafikale infrastruktur til regionen – ikke mindst med fly og tog – bør i højere grad kompensere for dette. Dertil kommer, at hovedstadsregionen kun kan tilbyde et arbejdsmarked med ret begrænsede muligheder for udenlandske nøglemedarbejdere og forskere, der søger en international arbejdsplads. Større, integration i Øresundsregionen kunne være en del af svaret. Integration over Øresund skaber grundlag for investeringer i kulturelle faciliteter, events og forskningskapacitet og højner dermed regionens attraktionsværdi overfor turister og forskere – men mulighederne over Øresund udnyttes ikke fuldt ud.

▪ **Utilstrækkelig politisk handlekraft og koordinering af strategier**

En effektiv indsats for erhvervsudviklingen kræver en prioriteret og målrettet strategi, der bakkes op af myndigheder, institutioner og organisationer. OECD har vurderet, at de statslige rammer og regler er ufleksible og indskrænker kommunernes og regionens handlekraft og selvbestemmelse. Der er behov for fokus og fælles fodslag i Hovedstadens udviklingsstrategier og styrket koordinering mellem aktørerne - også i forhold til staten og andre regioner/storbyer i Danmark.

Vækstforum Hovedstadens strategi er stærkt inspireret af OECD's observationer.

2. Det vil Vækstforum Hovedstaden

Selv når Hovedstadens mange og mangeartede udfordringer koges ned til de fire brændende platforme ovenfor, er det åbenbart, at løsninger går på tværs af myndigheder og politikområder, kommune-, regions- og landegrænser og offentlig og privat sektor. Vækstforum Hovedstaden må derfor spille på en række strenge for at skabe de bedste vilkår for en globalt orienteret metropol med højproduktive virksomheder, der kan omsætte viden, velfærd og bæredygtighed til en god forretning:

- *Regional platform med et fælles fremtidsbillede.* Vækstforum er gearret til tværgående problemstillinger med sin sammensætning af repræsentanter fra regionens erhvervsliv, uddannelses- og forskningssteder, arbejdsmarkedets parter, kommuner og regionsrådet. Med strategiens vision og prioriteter vil Vækstforum Hovedstaden være den samlende platform for alle regionale aktører om en fælles, sammenhængende indsats, der hvor udbyttet er størst. Vækstforum sætter endvidere praktisk handling bag ordene ved at bringe de regionale erhvervsfremmemidler og EU's Strukturfonde i spil sammen med andre aktører og finansieringskilder.

- *Regionens talerør for en stærk Hovedstad som spydspids for erhvervsudvikling i hele landet.* Vækstforum og de regionale aktører kan ikke løfte opgaverne på egen hånd. Mange løsninger forudsætter statens og andre regioners medspil. Vækstforum Hovedstaden vil på baggrund af solide og veldokumenterede analyser synliggøre og skabe forståelse for de særlige muligheder og udfordringer, som landets eneste metropol har. Med ikke mindst statslig medvirken giver regionens geografiske placering ved Øresund mulighed for i samarbejde med svenske og tyske parter at hæve den fælles, interregionale overligger. Det forpligter samtidig Vækstforum til at sikre tætte bånd til resten af Danmark, så hele landet drager fordel af Hovedstadens muligheder.
- *Forum for nye løsninger, der tackler velfærdsstatens udfordringer og er afsæt for at styrke virksomhedernes og den offentlige sektors udvikling.* Vækstforum vil udnytte sit udspring i både den offentlige og den private sektor og samle dem om at finde nye løsninger på de globale udfordringer på klimaområdet og den demografiske udvikling mod flere ældre. Regionen udvikler nye supersygehuse, og kommuner og region efterspørger nye løsninger, der tager højde for klima-, miljø- og energispørgsmål – indenfor en stram økonomi. Sammen med erhvervsfolk kan de afdække behov og finde de praktisk mulige løsninger. Det giver erhvervslivet yderligere vind i sejlene fra en i forvejen stærk position på erhvervsområder i global vækst.
- *En partner med troværdighed, der bunder i synlige resultater på den regionale udvikling.* Vækstforum vil løbende evaluere de initiativer, man medfinansierer, og informere bredt om resultaterne. Evalueringer kan føre til, at Vækstforum løbende revurderer indsatsen og igangsætter yderligere nye initiativer. Vækstforum vil også styrke det politiske beslutningsgrundlag ved at overvåge de regionale og lokale vækstvilkår.

2.1 Fundamentet er de sidste fire års indsats

Vækstforum starter ikke på bar bund, men bygger videre på de aktiviteter, som det tidligere vækstforum satte i søen. 2006-2009 var Vækstforum Hovedstaden involveret i opstart af 65 projekter med et samlet budget på nær 1,4 mia. kr., heraf udgjorde de fem største over ½ mia. kr.

De to, regionale nøgleorganisationer Wonderful Copenhagen og Copenhagen Capacity er i resultatkontrakter tæt koblet til erhvervsstrategien. Wonderful Copenhagen tiltrækker events og turister og markedsfører regionen. Copenhagen Capacity trækker udenlandske virksomheder og investeringer til hovedstadsregionen.

Vækstforum har været med til at søsætte markante initiativer i stærke erhvervsklynger, særligt Copenhagen Cleantech Cluster, CFIR (Copenhagen Finance-IT Region) og CIBIT Accelerace for IT-vækstiværksættere.

2.2 Trædesten de kommende år

Vækstforums indsats har ikke blot de seneste års indsats at stå på. Der ligger ekstraordinære, store investeringer i fysiske anlæg i regionen i den ikke så fjerne fremtid. De vil være afgørende afsæt for en god udvikling, hvis det gribes rigtigt an.

På det trafikale område vil etableringen af en forbindelse over Femern Bælt i 2018 give helt nye muligheder for samarbejdet med nordtyske regioner og adgang til det centrale Europa. Samme år vil metro Cityringen slå portene op og forbedre de trafikale forhold i København.

Etableringen af det verdensførende forskningsanlæg for materialevidenskab ESS (European Spallation Source) i Lund, Sverige, med afdelinger i København ventes at være delvist operationelt fra 2017 og vil være en gylden mulighed for at trække både forskere, studerende og forskningsbaserede virksomheder til regionen.

Investeringer på ca. 16 mia. kr. over de næste 10 år i udviklingen af nye supersygehuse i Hovedstadsregionen giver en unik mulighed for via offentlig-privat samarbejde at sikre udvikling og innovation i virksomheder i en lang række forskellige erhverv.

Og endelig vil projektet 'Vidensbydel Nørre Campus' bidrage med attraktive bolig- og levestandarder i området omkring de natur- og sundhedsvidenskabelige institutter på Københavns Universitet og Rigshospitalet. Vidensbykonceptet styrker samspillet mellem forskellige kombinationer af forskning, uddannelse, formidling, erhvervsaktivitet, boliger, kultursteder, handel, service, pladser og parker - i stedet for rene universitets- eller erhvervsmiljøer.

Dertil kommer en række aktuelle eller kommende strategier med handlingsplaner fra vigtige aktører, der er centrale for Vækstforum Hovedstadens muligheder.

Indenfor klima, grøn vækst og miljøteknologi har en lang række af regionens kommuner vedtaget eller er ved at vedtage ambitiøse klimastrategier, hvor grøn vækst med en erhvervsvinkel også er tænkt med. Region Hovedstaden bidrager med sin klimastrategi i 2011. Regeringen har ligeledes med Erhvervsklimastrategien og Aftalen om Grøn Vækst prioriteret området. Derudover må det forventes, at der inden for de nærmeste år kommer en global klimaafgørelse i forbindelse med FN's klimatopmøder.

Presset på velfærdsstaten og de afledte erhvervsmuligheder har og vil have stor bevågenhed i staten, jf. fx ABT-Fonden (Anvendt Borgernær Teknologi) og puljer for innovation under Forsknings- og Innovationsstyrelsen, hvor aktører fra hovedstadsregionen deltager med projekter.

I forhold til at skubbe hovedstadsregionens grænser - og sikre øget kritisk masse - over Øresund er Øresundskomiteén aktuel med den Øresundsregionale Udviklingsstrategi, som sætter ny fart i integrationen med bæredygtighed som et styrende element. Tilsvarende er der behov for at udforme en fælles Fehmern-strategi for at udnytte det erhvervspolitiske potentiale, der vil følge af Femern Bælt-forbindelsen.

Erhvervsklyngerne i regionen understøttes af markante satsninger, hvor myndigheder, brancheorganisationer, forskningsinstitutioner og erhvervsfremmeoperatører deltager. En strategi for biotek er i støbeskeen.

Vækstforums indsats skal bygge ovenpå og udvikles i tæt samspil med lokale, regionale og nationale erhvervsudviklingsstrategier. Det gælder bl.a. kommunernes erhvervsstrategier, andre Vækstforas strategier ikke mindst Vækstforum Sjælland. På nationalt plan gælder det arbejdet i Danmarks

Vækstråd, Regeringens Vækstforum og temarettede strategier som f.eks. den virksomhedsrettede innovationsstrategi fra august 2010. Og endelig er der EU's strategier: Østersøstrategien og ikke mindst den nye Europa 2020 - Strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst.

2.3 Visionen fokuserer Vækstforums planer og konkrete indsats

Visionen for regionen samler Vækstforum Hovedstadens vurderinger af de aktuelle styrker og udfordringer; hvor regionen og verden omkring os er på vej hen; og hvad de regionale aktører på den baggrund bør stræbe efter og prioritere i sit daglige arbejde for at styrke erhvervsudviklingen. For der skal prioriteres. Erhvervslivets rammevilkår kan i princippet bredes ud til at dreje sig om stort set alle politikområder, så Vækstforum må prioritere sin del af indsatsen for at sikre slagkraftige initiativer, der hvor en indsats er mest afgørende.

Figur 2.1 Erhvervsstrategien – fra vision til konkrete initiativer

Vækstforum Hovedstaden har udpeget seks indsatsområder, der giver strategien kant, sammenhængskraft og retning mod Hovedstadsregionens specifikke muligheder. Indsatsområderne skal ses som redskaber til at nå visionen for regionen og de konkrete mål, Vækstforum har sat sig – bl.a. i forhold til regionens innovationsevne, kompetenceudvikling og samspillet mellem offentlige myndigheder og private virksomheder.

Den konkrete indsats og de projekter og initiativer, som Vækstforum vil bakke op om, skal ligge inden for indsatsområderne. Dertil kommer, at det skal være tydeligt, hvordan den konkrete indsats medvirker til realisering af visionen om international konkurrenceevne, viden, bæredygtighed og velfærd.

Endelig er det i udmøntningen et bærende princip, at det er markante initiativer i brede regionale partnerskaber – dvs. at der fokuseres på få, men markante og nyskabende initiativer – fyrtårne som har en kritisk masse og gennemslagskraft, der dækker hele regionen og er med til at sætte dagsordenen både indenfor og udenfor regionens grænser.

2.4. Seks indsatsområder

Vækstforum Hovedstaden har identificeret seks områder, som spiller en særlig vigtig rolle i forhold til at sikre hovedstadsregionens erhvervsudvikling og økonomiske vækst.

- Velfærd og bæredygtighed som god forretning

Velfærd for ældre og respekt om Jorden og dens ressourcer er store opgaver – der vil blive endnu større. I regionen er myndighederne dybt engageret i disse opgaver, og har tradition for i tæt samarbejde med private virksomheder og forskningsverdenen at finde nye løsninger. Det er én af årsagerne til regionens erhvervsstyrker indenfor bio-tech, medicinalindustri, clean-tech mv. Hovedstadsregionens offentlige og private aktører skal fortsat gå foran med øje for de innovative samfundsløsninger og erhvervspotentialerne ude i verden.

- Attraktiv og tilgængelig international metropol

Hovedstadsregionen skal begå sig blandt de mest attraktive metropoler i verden. Det er dér, hvor verdens økonomiske aktivitet i stigende grad koncentrerer. Aktiviteterne krydser landegrænser og for at være attraktiv, må en metropol være tæt sammenvævet med de andre og smidiggøre udvekslingen. Derfor skal hovedstadsregionen være til at få øje på, nem at nå (fx med fly og højhastighedstog) og begå sig i, og endelig skal der selvsagt være noget at komme efter fagligt, erhvervsmæssigt og kulturelt. Regionen skal på én gang evne at tiltrække og udsende. Her er integration over Øresundsbron og Femern Bælt vigtige veje til at nå længere ud i verden. De store muligheder, markeder og teknologiske gennembrud ligger uden for Danmark.

- Innovation og Forskning

En af de helt fundamentale forcer, vi hele tiden skal opruste på, er evnen til at udvikle nye teknologier og til at tænke kendt teknologi ind i nye sammenhænge. Det er en bærende kompetence i regionen. De forsknings- og teknologibaserede virksomheder, offentlige myndigheder og forskermiljøerne på universiteter og andre højere læreanstalter og uddannelsesinstitutioner er nøgleaktører. Det er en stor men helt afgørende opgave at forbedre muligheder, incitament og koblinger for vidensspredning mellem disse aktører – ikke i et lukket system i regionen men med naboregioner og partnere i og udenfor Europa.

- Talenter og kompetencer

Der er flere vinkler på en kompetencesatsning. For det første skal vi være bedre til at arbejde med talent og talenter, der kan noget ud over det sædvanlige. De er fremtidens bærere af innovation, både den forsknings- og teknologibaserede og den bruger- og medarbejderdrevne innovation. Talent skal udvikles i hele uddannelsessystemet fra grundskole til ph.d.-niveau. For det andet skal vi udbygge de særlige, danske kompetencer i arbejdsstyrken til at tage ansvar og initiativ. Og til i kreative processer at finde nye løsninger i samarbejde med kunder og leverandører, ikke mindst fra andre lande. For det fjerde er det helt afgørende for et arbejdsmarked og et samfund i balance, at de lavest uddannede, der rammes af udflagningen af ufaglærte job til andre lande, får nye kompetencer via efter- og videreuddannelse, der kvalificerer til nye job. Vi skal kort sagt sikre en stor talentmasse 'af egen avl' – men den må suppleres og befrugtes udefra for at sikre fornyelse og et volumen, der svarer til arbejdsstedernes efterspørgsel.

- Erhvervsklynger

Hovedstadsregionen er en lille plet på en stor globus. Vi kan ikke være verdensmestre i alting men må fokusere på de nicher, hvor vi er blandt de bedste. De etablerede erhvervsklynger, med biotek og medicinaludstyr som meget iøjnefaldende, har manifesteret sig som internationalt kompetente. Dem skal vi fortsat have blikket rettet mod. Men uden at afskære andre stærke erhverv. Verden er under konstant forandring, og nye erhverv opstår. Eksempelvis sætter cleantech-klyngen nu sit præg på regionen. Vækstforums tilgang vil tage afsæt i erhvervenes produktivitet og fremtidsudsigter ude i verden. Andre brancher kan være interessante på grund af deres betydning for den generelle erhvervsudvikling i regionen, fx erhvervene indenfor oplevelsesøkonomien, der er med til at skabe en levende og attraktiv by. Andre erhverv kan være interessante på grund af deres betydning for et arbejdsmarked i ligevægt, der skaber mange job til lavt uddannede.

- Iværksætteri og nye virksomheder

Iværksættere, der etablerer nye virksomheder, og mere bredt entrepreneurskab forstået som medarbejder-kompetence i de små og store virksomheder er en motor for øget vækst og produktivitet. Flere videnbaserede, nye virksomheder med veluddannede iværksættere er en vej til innovation og internationalt mind-set i erhvervslivet. Uddannelse i innovation, entrepreneurskab og internationale forhold fra grundskoler til universiteter skal gøde jorden for flere højt uddannede, der vil og tør prøve sine idéer af i egen virksomhed på de internationale markeder.

3. Indsatsområder

3.1 Velfærd og bæredygtighed som en god forretning

Den vestlige verdens helt store udfordring er befolkningernes forskydning mod flere ældre og færre erhvervsaktive. Tilsvarende står de store klimaforandringer øverst på den globale dagsorden. De to trends vil med sikkerhed på afgørende vis forandre vilkårene i og lægge pres på den offentlige og den private sektor. Udviklingen påvirker også borgerne og deres holdninger og handlinger som forbrugere, trafikanter, turister mv. Udfordringerne står således i kø og kræver nye løsninger - og giver erhvervs-mæssige muligheder. Fx vil den aldrende befolkning presse økonomi og mandskab i den offentlige sektor, bl.a. indenfor sundhed og pleje, men samtidig åbne op for vækst igennem offentlig-privat samarbejde om nye løsninger. De kommende generationer af ældre adskiller sig fra forrige generationer i forhold som fx kompetencer og forventninger. Det åbner muligheder for at bruge nye teknologier og måder at organisere services på. De ældre er også et købedygtigt segment, 'det grå guld', som erhvervslivet orienterer sig mod. Tilsvarende medfører presset på Jordens ressourcer, at kommerciel udvikling af alternativer er i høj kurs, fx energibesparelser, genanvendelse af materialer og udvikling af alternative energiformer og materialer.

Vækstforum Hovedstaden ser 'velfærd og bæredygtighed' som integrerede elementer i regionale aktiviteter over en bred front. For det første indenfor de afgrænsede kernebrancher, blandt andet IT, cleantech og medicinal- og medicoindustri, der kan udvikle og levere nye løsninger. For det andet i den vifte af erhverv, der aftager og implementerer teknologierne, fx byggeriet, transportsektoren og industrien, og ikke mindst store dele af den offentlige sektors forbrug og investeringer. For det tredje som indgang til at vinkle regionens 'brand', tiltrække turister – ikke mindst erhvervsturister – og som imødekommelse af den ældre forbruger såvel som den politiske forbruger, der prioriterer økologi og miljø.

Udfordringer

I udgangspunktet synes mulighederne større end udfordringerne. Erhvervspotentialet er stort, og den danske position er god.

Indenfor 'grønne løsninger' stiger den globale efterspørgsel allerede markant. I EU-landene voksede eksporten af energiteknologi og –udstyr med ca. 200 pct. i perioden 1995-2008, mens den samlede vareeksport til sammenligning kun voksede med 126 pct. Den danske eksport på området er vokset med næsten 400 pct. i perioden, til 64 mia. kr. svarende til ca. 11 pct. af den samlede danske vareeksport. Danske virksomheder har således vundet markedsandele og har en klar styrkeposition. Mere end halvdelen af danske clean-tech virksomheder ligger i og omkring hovedstaden.

For så vidt angår det velfærdsteknologiske område er billedet omtrent det samme. Kun få OECD-lande har en højere eksportspecialisering end Danmark (nr. 6), med lægemidler som det meget dominerende segment, efterfulgt af medico-teknisk udstyr og hjælpemidler. I perioden 1999-2008 er den danske eksport af velfærdsteknologier fordoblet og har fået stigende betydning, den ligger stort set på niveau med eksporten af energiteknologi. Det er dog et faresignal, at den velfærdsteknologiske eksport er vokset endnu mere i andre lande, så Danmark taber markedsandele.

Trods det gode udgangspunkt og de gyldne udsigter er der en række opmærksomhedspunkter, der har stor betydning for den videre erhvervsudvikling:

- *Usikkerhed om globale politiske beslutninger.* Udviklingen i klimainvesteringer på verdensplan vil påvirkes af en eventuel FN klima-aftale. Vil FN formå at indgå en aftale, hvornår og hvor ambitiøs?
- *Hjemlige politiske prioriteter.* Den offentlige sektors økonomi er stram, og det kan være en bremse på et innovativt samarbejde med private virksomheder om nye løsninger.
- *Konkurrence fra andre lande.* Traditionelle lavtlønslande, ikke mindst Kina og Indien, udvider sine styrkepositioner fra mere traditionel produktion til forskning og udvikling af nye teknologier, bla. på det grønne område. Det presser de danske virksomheder og vidensmiljøer.
- *Finanskrisen.* Udvikling af de nye teknologier tager lang tid og kræver tålmodig og risikovillig kapital. Adgangen til kapital er tørret ud under finanskrisen, og det kan skabe et hul i udviklingen af nye produkter og virksomheder, blandt andet i regionens biotek-erhvervs-klynge.

Mål

- Et mål på eksportspecialiseringen på velfærdsteknologi hhv energiteknologi, helst regional men nok realistisk på landeniveau.
- Et mål der siger noget om regionalt OPI på det grønne/velfærd - eller regionale grønne investeringer
- Et mål for grøn turisme/grøn by/grønne events.
- Effektivitet som følge af bedre organisering af arbejdsgange, udvikling af nye produkter afstemt efter behov og en bedre fysisk infrastruktur på hospitalerne.

Handling

Nationalt er der over de sidste år sat en række store satsninger i søen på området, fx statslige initiativer som ABT Fonden (Anvendt Borgernær Teknologi), Fornyelsesfonden for velfærdsløsninger og grøn omstilling, og Innovative Partnerskaber om Samfundsløsninger (RTI) samt Klima- og energiministeriets ordninger – bl.a. Green Labs.

Tilsvarende er man regionalt og lokalt i stigende grad opmærksomme på og understøtter udviklingen inden for klima, grøn vækst, sundhedsinnovation, forskning mv. Vækstforum Hovedstaden vil lægge en offensiv linje i forhold til mulighederne for offentlig-privat samarbejde om innovation og samspilsmulighederne med de statslige puljer.

Case: Region Hovedstaden udarbejder en regional klimastrategi i samspil med kommuner, videninstitutioner og andre relevante parter. Klimastrategien sætter fokus på klimaudfordringer i hovedstadsregionen som fx klimaforandringer, miljøvenlige transportformer og bæredygtigt sygehusbyggeri, og hvordan løsningen af disse udfordringer kan skabe grøn, innovativ vækst og bæredygtig udvikling i regionen. Fx kan miljøkrav til de nye store sygehusbyggerier bruges som løftestang for en bred vifte af

innovation i både offentlige og private forskningsmiljøer. Klimastrategien forventes at blive offentliggjort i løbet af foråret 2011. Ligeledes har en lang række kommuner i regionen lanceret eller er ved at lancere ambitiøse klimastrategier/planer.

Offentlig-privat samarbejde om innovative løsninger

Den offentlige sektor er en stor aftager af velfærds- og grønne løsninger og kan i den egenskab sætte skub i en innovativ udvikling i virksomhederne. Det har den offentlige sektor stor interesse i, da pres på økonomi og mandskab og borgernes forventninger til offentlige ydelser kræver nye løsninger. I offentlig-private samarbejder kan det offentlige finde serviceforbedringer, nye velfærdsprodukter og produktivetsforbedringer. For den private sektor giver samarbejdet adgang til viden, brugererfaringer og ekspertise i den offentlige sektor og mulighed for udvikling og afprøvning af teknologier og løsninger, der er målrettet markedets behov. Region Hovedstaden og kommunerne i regionen samarbejder om udvikling af nye løsninger inden for fx telemedicin, hjemmebehandling og velfærds-teknologi kan skabe unikke teknologier og koncepter. Nye velfærdsteknologiske løsninger styrker og effektiviserer patientbehandlingen, og skaber samtidig gode muligheder for vækst i erhvervslivet.

Case-boks: Igangsatte regionale initiativer om offentlig-privat innovation (OPI):

Sundhedsvæsenet i Region Hovedstaden består af 12 hospitaler, 26.000 medarbejdere, et årligt forskningsbudget på ca. 1 mia. kr. og årlige indkøb på ca. 1 mia. kr. Hospitalerne er således en meget markant aktør med mulighed for at påvirke den fortsatte udvikling af erhverv såsom IT, Biosundhed og Medicoindustri. Hospitalerne har indgået mere end 400 formelle samarbejdsaftaler med erhvervslivet. Her er tre eksempler på OPI-tiltag, hvor sundhedsvæsenet spiller en vigtig rolle:

- *LEV VEL* samler – med udgangspunkt i hovedstadsregionen - førende parter i et stort konsortium omkring innovative samfundsløsninger i strategiske partnerskaber. Målet er selvhjulpne ældre, der kan fastholde livsrum og funktionsevne så længe som muligt. Partnerskabet består af private virksomheder, nationale og internationale forskningsinstitutioner, organisationer, kommuner og hospitaler. Blandt indsatsområderne er patientrettede medicinske, teknologiske og organisatoriske løsninger inden for forebyggelse, behandling og rehabilitering og effektiv organisering og ledelse af innovationsprocesser.
- *Center for SundhedsInnovation (CSI)* igangsætter projekter om brugerdreven innovation på regionens 12 hospitaler, og giver personalet kompetencer inden for brugerdreven innovation. Eksempelvis udvikler og tester Healthcare Innovation Lab nye produkter, IT-løsninger, services, organisations- og bygningsformer. I delprojektet deltager blandt andet virksomheder, branche- og interesseorganisationer, hospitaler og universiteter.
- *Medico Innovation* skal fungere som katalysator for markante udviklingssamarbejder mellem Medicoindustrien, sundhedsvæsenet og Danmarks Tekniske Universitet om udvikling af nye processer og produkter baseret på brugerdreven innovation. MI skal udvikle kompetenceudviklingsforløb, stimulere vækstiværksættere og spin-off virksomheder og skabe netværk til internationale miljøer.

- *ICPH – Innovationcenter Copenhagen* arbejder sammen med kommuner i hovedstadsregionen om nytænkning af velfærdsydelser indenfor børne-, skole- og ældreområdet. ICPH er et partnerskab mellem Væksthus Hovedstadsregionen og Copenhagen Living Lab, der udvikler og afprøver modeller for brugerdrevet innovation.

Supersygehuse for 16 mia. i Hovedstadsregionen

Region Hovedstaden påbegynder bygning og udvikling af en række nye supersygehuse over de næste 10 år. De massive investeringer på forventet op imod ca. 16 mia. kr. er en oplagt anledning til et intensivt offentlig-privat samarbejde om en lang række nye produkter, ydelser og løsninger, som involverer både velfærds- og bæredygtige aspekter, fx i forhold til byggematerialer, energiforsyning, indretningsdesign og inventar, lyskilder, miljø, tekniske remedier og kirurgiske instrumenter og håndtering af spildevand. Supersygehusene vil samtidig bidrage til at samle og styrke regionens kliniske forskning og skabe flere globalt excellente forskningsmiljøer i samspil med erhvervsliv, universiteter og øvrige videninstitutioner. Samlet er initiativerne med til at sikre, at regionens hospitaler kan tilbyde patienterne de nyeste og bedste behandlingsmetoder.

Tværfaglige konsortier med deltagelse af erhvervsliv, Region Hovedstaden og videninstitutioner kan være en organisatorisk ramme om systematik i udvikling af fyrtårnsprojekter i forbindelse med udvikling af nye supersygehuse – og bredere på andre områder som sundhed, velfærdsteknologi, miljø, energi, design og byggeri, hvor kommunerne kan høste fordele af OPI.

Internationale, grønne events i regionen – 2011-2016

Afholdelse af internationale kongresser, udstillinger og konferencer for fagfolk indenfor det grønne område er en vigtig brik i regionens grønne mærkat ude i verden, en mulighed for at skabe og vedligeholde faglige og handelsrelaterede netværk og for at promovere regionens virksomheder. Kræfterne om at tiltrække grønne events - hvoraf den første European Wind Energy Conference 2012 allerede er i hus - samles i et partnerskab bestående af Klimakonsortiet, Wonderful Copenhagen, Copenhagen Cleantech Cluster, Visit Denmark, Københavns Kommune og Region Hovedstaden. Det vil være naturligt at involvere universiteter og øvrige uddannelsesinstitutioner som deltagere og medarrangører af events og andre aktiviteter, både i Danmark og Sydsverige.

Grøn trafik-korridor Oslo-Stockholm-Øresundsregionen-Hamburg

Den faste forbindelse over Femern Bælt åbner mulighed for en ny europæisk transportkorridor af stor samfundsøkonomisk betydning. Regionerne i STRING-samarbejdet er enige om, at en grøn korridor kan flytte trafikken til mere miljøvenlige transportformer, fx højhastighedstog mellem Skandinavien og kontinentet, hurtigere pendlertog og godstransport over lange afstande.

PowerLab DK

Etablering af en testfacilitet, som understøtter forskning, udvikling og demonstration af ny energiteknologi, fx intelligente styringsteknologier i forbindelse med energinettet. Målet er at styrke eksporten indenfor højteknologiske energiløsninger og at give især små og mellemstore virksomheder adgang til ny teknologi og viden. Bag idéen står både private, regionale og nationale partnere. Konsortiet vil bl.a. søge medfinansiering fra Klima- og Energiministeriets Green Labs DK ordning.

3.2 Attraktiv og internationalt tilgængelig metropol

Globaliseringen øger den internationale konkurrence mellem metropolregioner. Virksomheder kan flytte deres aktiviteter rundt i verden efter behov, mennesker kan studere og arbejde, der hvor de kan maksimere deres egne muligheder, og varer og services krydser i stigende omfang grænser.

Skal hovedstadsregionen stå godt i en sådan situation, må den være nemt tilgængelig. Det vil sige, at der skal være gode transportforbindelser (veje, broer, fly- og togforbindelser eksempelvis). Men hovedstadsregionen skal også være attraktiv: Der skal være en grund til, at mennesker og virksomheder ønsker at blive her eller tage hertil. Vi skal sørge for, at den økonomiske aktivitet samler sig omkring hovedstadsregionen frem for at blive trukket mod andre metropoler. Attraktivitet handler også om at øge regionens volumen på en række områder.

Øresundsbroen og den kommende Femern Bælt forbindelse binder Hovedstadsregionen sammen med Skåne, Sjælland og Nordtyskland. Det øger den kritiske masse indenfor forskning, erhverv og arbejdsmarked og skaber grundlaget for en sammenhængende og internationalt attraktiv metropolregion.

Udfordringer

Talent og turisme

Når mennesker i stigende grad navigerer i et globalt uddannelses- og jobmarked, må regionen være i stand til både at fastholde en hjemlig talentmasse og til at tiltrække dygtige medarbejdere og studerende fra udlandet.

I øjeblikket er der tegn på, at kloge hoveder fravælger Danmark, når de skal finde job, og mange af dem, som kommer, rejser efter kort tid, fordi de ikke falder til. Derfor er det væsentligt, at hovedstadsregionen øger sin internationale tiltrækningskraft over for udenlandske videnarbejdere. Tiltrækningskraften kan handle om mange ting. Men blandt forudsætningerne er, at regionen kan tilbyde en høj livskvalitet, og at det er nemt for udlændinge at slå sig ned i regionen og få et godt liv her.

Hovedstadsregionen skal udnytte, at København er internationalt kendt for sin høje livskvalitet, miljøbevidsthed, nærhed til naturområder og kvalitet inden for eksempelvis mad og mode. Og vi skal skabe bedre rammer for, at talentfulde udlændinge og deres familier hurtigt kan falde til i vores region.

En parallel indsats - med udgangspunkt i regionens positive særkender - skal ske på turismeområdet. Hovedstadsregionen har haft pæne vækstrater inden for turismeområdet de senere år. Især krydstogturismen og kongresturisme har det godt. Vækstraterne står imidlertid ikke mål med væksten i turismen internationalt. Den internationale turisme i Europas storbyer er som helhed vokset med 6 pct. Ved ikke at holde trit med den udvikling går Hovedstadsregionen glip af 1,2 mia. kr. årligt.

Turismen er en kulturel og erhvervsøkonomisk "globaliseringsindikator", som vidner om styrken i regionens internationale relationer og brand. Set i dette lys er den negative udvikling i turismen

bekymrende. Derfor skal hovedstadens gode "brand" udnyttes optimalt. Her spiller tiltrækning af internationale kultur- og sportsbegivenheder også en rolle.

Styrket tilgængelighed og sammenhængskraft

Tilgængeligheden spiller naturligvis en stor rolle for, om mennesker og virksomheder placerer sig i hovedstadsregionen. Gode trafikforbindelser er afgørende for turistene, for virksomheden og for den udenlandske nøglemedarbejder i København, der gerne vil besøge sit hjemland med korte mellemrum.

Som metropolregion beliggende i udkanten af det europæiske kontinent, er det ekstra vigtigt, at der er gode trafikforbindelser til og fra regionen.

Kastrup Lufthavn har afgørende betydning for hovedstadsregionens position som europæisk knudepunkt og tiltrækning af virksomheder og turister. Fx er krydstogtturismen afhængig af den lette adgang til og fra Skandinavien. Lufthavnens betydning som knudepunkt er kommet under pres i de senere år i takt med færre interkontinentale flyruter og en stagnerende andel af et voksende marked for lavprislignende – samlet set et fald fra en 10. til en 15. plads på den europæiske rangliste.

Øresundsbroen skaber nye forretnings- og kommunikationsmuligheder og positionerer hele Øresundsregionen som et regionalt knudepunkt i Østersøområdet. Den kommende forbindelse over Femern Bælt rummer yderligere muligheder for at skabe en effektiv og bæredygtig transportkorridor, som kan skabe en styrket tilgængelighed fra Skandinavien til de store markeder sydpå.

Femern Bælt-forbindelsen skal sikre, at forbindelserne mellem Skandinavien og Nordtyskland går gennem regionen og ikke udenom. Men det er en forudsætning, at regionen kobles på det europæiske højhastighedsnet, hvis potentialet for alvor skal udnyttes. Samtidig er der særlige udfordringer ved Femern Bælt-forbindelsen, idet den vil sætte infrastrukturen internt og på tværs af Øresundsregionen under pres. Derfor skal der sikres en bæredygtig løsning med hurtige regionale tog og gods på bane og gennem en fast forbindelse mellem Helsingør og Helsingborg og en ny Ring 5 i transportkorridoren rundt om København som nøglen til at håndtere de nye trafikstrømme på en bæredygtig måde.

Øget kritisk masse

Volumen, globale netværk og samarbejder er en forudsætning for at skabe attraktive forsknings- og uddannelsesmiljøer og specialiserede erhvervs-klynger. Der findes 12 universiteter og 150.000 studerende i Øresundsregionen. Større sammenhæng i uddannelserne henover Øresund kan give grobund for større og mere specialiseret udbud af uddannelser. De videnintensive erhverv kan også få nytte af en mere sammenhængende Øresundsregion. Netværksorganisationen Medicon Valley Alliance igangsætter initiativer, der sikrer, at virksomheder inden for life science udnytter de synergieffekter, der er ved at samarbejde og videndele på tværs af Øresund. På forskningsområdet vil det kommende forskningsanlæg, European Spallation Source med afdelinger på begge sider af Sundet trække mange forskere og virksomheder til Øresundsregionen hvert år.

Styrkede internationale netværk

Både virksomheder, universiteter og øvrige uddannelsesinstitutioner i hovedstadsregionen har allerede i dag mange internationale kontakter og samarbejder om eksport, forskning og udvikling, tiltrækning af arbejdskraft, studerende og forskere etc. Tal fra OECD viser dog, at udveksling af arbejdskraft, forskere og studerende er forholdsvis begrænset i en international målestok. Samtidig har de små og mellemstore virksomheder få internationale kontakter og samarbejder. Hovedstadsregionen er i en international sammenhæng et lille område med et begrænset marked. Derfor er det afgørende at styrke adgangen til globale netværk, samarbejder og markeder.

For at holde længere på internationale medarbejder, når de er kommet til regionen, er det vigtigt at understøtte relevante tilbud og adgang til lokale netværk til de medfølgende ægtefæller og børn. Disse familier lægger særlig stor vægt på, at deres børn har adgang til internationale uddannelser på grundskoler og ungdomsuddannelser.

Flere udenlandske virksomheder og investeringer til hovedstadsregionen

Når udenlandske virksomheder placerer sig i regionen eller opkøber danske virksomheder er de med deres investeringer med til at skabe arbejdspladser. De er også med til at hæve produktivetsniveauet, fordi de ofte er mere produktive end de eksisterende virksomheder. Samtidig er der positive spill over - effekter i form af tilførsel af ny viden, innovation, konkurrence til "lokale" virksomheder.

I 2007 beskæftigede udenlandsk ejede virksomheder 19 pct. af de beskæftigede i den private sektor, og bidrog med 24 pct. af den samlede danske omsætning og 27 pct. af den samlede eksport. Betydningen af udenlandske investeringer er således væsentlig for dansk erhvervsliv, økonomi og mulighederne for vækst og beskæftigelse.

Derfor er det vigtigt, at hovedstadsregionen er attraktiv for udenlandske virksomheder.

Tiltrækningskraften for udenlandske virksomheder afhænger af de vilkår, regionen kan tilbyde virksomheder. Det vil blandt andet sige adgangen til arbejdskraft, infrastruktur og avancerede markeder. Men det er en indsats i sig selv at placere hovedstadsregionen på landkortet over for virksomheder, der leder efter lokaliseringer eller investeringsmuligheder.

Mål

- Turisme: Den internationale turisme til regionen skal øges, målt på antal overnatninger. Det er samtidigt et mål, at de besøgende skal lægge flere penge i regionen, det vil sige have et højere døgnsforbrug under besøget.
- Branding og image: Relevante mål må undersøges nærmere
- Indeks for international tilgængelighed

- Øresundsintegrationen:
 - Pendling: I 2009 pendlede 20.000 personer dagligt mellem bopæl arbejdsplads på den anden side af Øresund. Det er et mål, at pendlingen over Øresund skal fortsat skal vokse frem mod 2020.
 - Studerende: Det er et mål at flere studerende, danske og svenske, krydser Øresund for at studere. I 2009 var 1800 svenskere med dansk studiestøtte i Øresund DK 2009 og 200 danske med svensk studiestøtte i Øresund SE.
- Mål for internationalisering af erhvervslivet: andelen af udenlandsk ejede virksomheder, niveauet for udenlandske investeringer i hovedstadsregionen (FDI – foreign direct investments)
- Mål for regionale? investeringer i udlandet og erhvervsklyngernes eksportperformance
- Talent: tal for international arbejdskraft, eller fastholdelses'procent' og år de bliver

Handling

Hovedstadsregionen placerer sig ofte i den absolutte top, både i europæisk og i global sammenhæng, når internationale analyse-institutter ser på, hvor attraktive metropoler er at bo i, at besøge som turist, at opstarte og drive virksomhed i, etc. Men på trods af gode rammer viser den faktiske performance, at regionens internationale attraktion, tilgængelighed og kritiske masse ikke udnyttes fuldt ud. Der er behov for at sikre, at de kommende års massive investeringer i infrastruktur og avancerede forskningsanlæg i Øresundsregionen bruges som løftestang for udvikling af en sammenhængende international metropolregion med volumen, kritisk masse og globale netværk inden for uddannelse, forskning erhverv og arbejdsmarked.

Branding, besøgsservice og internationale netværk

Det er vigtigt, at både offentlige og private aktører bakker op om og aktivt gør brug af hovedstadens nye brand cOpenhagen. Det skal endvidere undersøges, om der er grundlag for et regionalt samarbejde om at trække udenlandske besøgsdelegationer til hovedstadsregionen for at øge systemeksport inden for fx miljø, velfærdsteknologi etc. og i det hele taget styrke erhvervslivets, videninstitutionernes og offentlige myndigheders internationale kontakter og netværk. Det kunne for eksempel være i form af en regional besøgsservice, som skal sikre professionel modtagelse af udenlandske delegationer. Tilsvarende skal det undersøges, om der er behov for at synliggøre mulighederne i de eksisterende nationale initiativer, herunder eksportfremmeordninger og Udenrigsministeriets innovationscentre i Silicon Valley, Shanghai og München.

Femern-strategi

De mange muligheder, der udspringer af de massive investeringer i infrastruktur og nye banebrydende forskningsanlæg i Øresund og Nordtyskland, kræver en særlig satsning. Derfor drøfter de to sjælland-

ske regionsrådsformænd, overborgmesteren for Københavns Kommune og økonomi- og erhvervsministeren mulighederne for at udvikle en fælles Femern-strategi. Femern-strategien kan bl.a. bygge videre på det eksisterende STRING-samarbejde mellem Øresundsregionen, Slesvig-Holsten og Hamburg – og relevante emner for strategien er:

- Potentialerne for højhastighedstog i den nye transportkorridor.
- Nye muligheder på arbejdsmarkedet gennem etablering af et tværnationalt arbejdsmarkedsnetværk.
- Muligheder for nye klyngedannelser f.eks. logistikklynger og klynger inden for vedvarende energi
- Samarbejde mellem forskning, innovation og erhvervsliv. Øresundsregionen og Nordtyskland har en række verdensklasseuniversiteter og videnskabelige forskningsinstitutioner (og flere kommende forskningsanlæg, som ESS, MAX IV og Petra)

Turisme – og investeringsfremme

De regionale nøgleorganisationer Wonderful Copenhagen og Copenhagen Capacity er tæt koblet til Vækstforum Hovedstadens erhvervsstrategi og fungerer som leadpartnere på flere af strategiens nøgleinitiativer. Vækstforum indgår i slutningen af året nye resultatkontrakter med organisationerne for perioden 2011-2013, hvor der vil blive lagt vægt på yderligere at målrette organisationernes indsats i forhold til erhvervsstrategiens særlige prioriteringer.

De to organisationer arbejder allerede i dag målrettet med at styrke regionens internationale attraktivitet:

Wonderful Copenhagen tiltrækker events og turister og markedsfører regionen. Wonderful Copenhagen's strategi 2010-2013, Global Local Copenhagen, skal styrke og udvikle København som international storbydestination. Strategien har 5 strategiske indsatsområder: 1. Flere begivenheder, 2. Bedre international tilgængelighed, 3. Flere krydstogter, 4. Øget forbrug blandt turisterne og 5. Effektiv branding af hovedstadens nye brand cOPENhagen.

Copenhagen Capacity tiltrækker udenlandske virksomheder og investeringer til hovedstadsregionen. Verdensbanken kårede i 2009 Copenhagen Capacity som verdens bedste regionale investeringsfremmeorganisation. Copenhagen Capacity's kommende strategi for perioden 2011-2013 har 5 strategiske indsatsområder: 1. Flere klyngeinitiativer som løftestang for investeringsfremme, 2. Effektive kanaler og differentieret service, 3. Styrket regionalt samarbejde, 4. Styrkede kompetencer og 5. Styrke rammevilkår for investeringsfremme.

Ruteudviklingsprojektet Copenhagen Connected

Copenhagen Connected skal bidrage til at sikre erhvervslivet i Øresundsregionen og i Danmark god international tilgængelighed, fremme tiltrækning af udenlandske investeringer, talentfuld arbejdskraft og turisme. Projektet har tre ben: 1. Styrkelse af den fortsatte efterspørgsel og dermed sikring af eksisterende netværksbaserede ruter til og fra København, 2. Tiltrækning af nye internationale gateways på vigtige økonomiske vækstmarkeder og 3. Rammevilkår. Etablering af forum for viden og strategi for regulering og andre vilkår af betydning for den internationale fly-forsyning.

Samarbejde om Proaktiv Investeringsfremme

Copenhagen Capacity er i dialog med en lang række af regionens kommuner om en fokuseret indsats for at øge tilgangen af internationale investeringer og lokalisering af udenlandske virksomheder i kommunerne. Projektet skal gøre det muligt for kommunerne at være mere proaktivt i deres indsats over for internationale virksomheder. Initiativets indsatsområder omfatter bl.a. kompetenceudvikling af kommunernes erhvervsservice overfor internationale virksomheder, udvikling af markedsføringspakke og værktøjskasse for kommunerne samt konkret indsats for tiltrækning af virksomhederne.

Destinationsudvikling i Kongernes Nordsjælland

Kommunerne i Nordsjælland har i samarbejde med Wonderful Copenhagen samlet og styrket deres turismeindsats i det nydannede VisitNordsjælland. For yderligere at styrke turismen arbejder på parterne på et udviklingsprojekt med 4 søjler: produktudvikle en klar oplevelsesprofil for Nordsjælland (oplevelsesruter), kompetenceudvikle frontpersonale turismearbejdet, skabe ny markedsføringsplatform, udvikle et visionsprojekt for "fremtidens kystby".

Life Science Ambassador Programme

Medicon Valley Alliance (MVA) har igangsat et udvekslingsprogram, hvor ambassadører udstationeres i udvalgte innovative metropolregioner. Ambassadørerne fungerer som døråbnere og skal gøre det lettere for virksomheder, forskere på hospitaler og universiteter at finde samarbejdspartnere, investorer og netværk i udlandet. I første omgang samarbejder MVA med metropolregionerne: Kobe-Kansai, Seoul, British Columbia og Boston om gensidig udveksling af ambassadører. På sigt er det planen at udstationere i alt 12 ambassadører i nogle af de mest innovative og succesfulde metropolregioner i verden. Erfaringer og idéer fra programmet kan evt. danne grundlag for etablering af lignende initiativer inden for andre af regionens stærke erhvervs-klynger.

FN by i København

København har i mange år været centrum for 6 FN-organisationer – UNICEF, WHO, UNOPS, UNDP, WFP, UNFPA – hvilket gør København til en af FN's største centre. I øjeblikket huser København 1100 FN ansatte og med en samlet FN-by på Marmormolen forventes der op til 2000 ansatte i endnu flere organisationer. Der har ikke hidtil i København været fokus på de muligheder som den store kritiske

masse af FN organisationer giver – men i forhold til at organisationerne har et løbende rekrutteringsbehov for kvalificeret arbejdskraft og besidder stor viden – anvender betydelige midler på forskning og udvikling. Konkret overvejes et initiativ rettet mod en humanitær videns- og innovationsplatform med fokus områderne: Humanitær logistik, innovativ pakning og produktudvikling samt udvikling af it-baserede styre- og kommunikationssystemer rettet mod humanitær hjælp.

Regional besøgs-service for internationale delegationer

En besøgs-service skal sikre professionel modtagelse af udenlandske delegationer. Det vil bidrage til at tiltrække udenlandske virksomheder og investeringer, blandt andet ved at potentielle investorer introduceres for relevante virksomheder, erhvervsklynger og offentlige aktører i regionen.

3.3 Innovation og Forskning

Forskning og udvikling på højt internationalt niveau er en forudsætning for virksomhedernes evne til at klare sig i en global vidensøkonomi. Attraktive forskningsmiljøer, ny viden og nye teknologier udgør et godt grundlag for at skabe flere vækstiværksættere og stærke højt specialiserede erhvervsklynger. Forskning og udvikling i verdensklasse er dog ikke i sig selv nok til at skabe konkurrencedygtige vækstvirksomheder og en succesfuld metropolregion. Vidensspredning og innovation er afgørende, hvis forskningsresultater og viden skal omsættes til salgbare produkter og nye metoder og processer i virksomhederne. Ifølge OECD fordobler vidensspredning og innovation effekten af virksomhedernes investeringer i forskning og udvikling. Danske undersøgelser bekræfter også at værditilvækst pr. ansat er 20-40 pct. højere i FoU-aktive danske virksomheder end i andre virksomheder

Hovedstadsregionen har et solidt forskningsfundament at bygge på. Der investeres mange midler i forskning og udvikling – både i offentlige og private virksomheder. Mere end 70 pct. af danske forsknings- og udviklingsmidler bruges i hovedstadsregionen. Regionens universiteter ligger godt placeret på de internationale ranglister, hospitalerne i regionen udfører klinisk forskning på højt internationalt niveau og regionen er centrum for mange internationalt stærke forskningscentre og -miljøer med deltagelse af både erhvervsliv, universiteter og offentlige myndigheder.

Udfordringer

Men i den kraftige konkurrence mellem metropolregioner, som også findes inden for innovation og forskning er Hovedstadsregionen presset af flere udfordringer. Hovedstadsregionen får kun middelhøje karakterer i forhold til forskellige innovationsindikatorer eksempelvis udgifter til forskning, udvikling og innovation, patenter pr. indbygger og andel af højtuddannede og ph.d.'ere, der arbejder i hightech eller medium-tech virksomheder.

45 pct. af virksomhederne i hovedstadsregionen er innovative, hvilket er væsentligt over det europæiske gennemsnit, men i en international målestok er innovationsniveauet ifølge OECD gennemsnitligt. Samtidig sker der ingen forbedringer i innovationsniveauet, selvom nye tal fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen tyder på, at virksomhedernes investeringer i innovation er på vej op og innovation bruges som strategisk virkemiddel for at overkomme krisen.

Det er et problem, at en betydelig andel af virksomheder især små og mellemstore virksomheder ikke anvender innovation og forskning til at øge produktivitet og konkurrenceevne. Der er behov for, at virksomhederne ansætter flere højtuddannede og ph.d.'ere, som er en vigtig kilde til forskning, innovation og vidensspredning i virksomhederne. Ved sammenligning med udenlandske regioner kan man samtidig se et potentiale, når det handler om større videndeling mellem universiteter og erhvervs- liv.

Det er samtidigt vigtigt, at regionen udnytter mulighederne for kommercialisering af de forskningsresultater, der opnås på universiteter og hospitaler. Det gælder blandt andet på biosundhedsområdet, hvor regionen har en udfordring i forhold til at bevare sin erhvervsmæssige styrkeposition. Ligeledes er der i dag et væsentligt pres på den kliniske forskning og innovation i sundhedssektoren. Tiden til forskning er under pres på grund af travlhed i klinikken og kravet om øget produktivitet i behandlingssystemet. Samtidig viser analyser, at udviklingen af de offentlige midler fra bl.a. de statslige forskningsråd til klinisk forskning ikke følger trop med den udvikling, som man bl.a. ser i andre europæiske lande.

Den kliniske forskning i Danmark har traditionelt stået stærkt, og gør det stadig i dag, men den er samtidig udsat for hård konkurrence fra lande som Indien, Kina, Rusland og Brasilien. Derfor er antallet af igangværende kliniske forsøg faldende. Den seneste opgørelse fra Lægemedelindustriforeningen (LIF) og Dansk Biotek, der blev offentliggjort i september 2009 viser, at antallet af igangværende kliniske forsøg i Danmark i 2007 til 2008 er faldet fra 336 til 268. Samtidig er de eksterne udgifter til klinisk forskning, der gennemføres i Danmark, faldet fra 366 mio. kr. i 2005 til 256 mio. kr. i 2008. Der arbejdes på at gøre det lettere for forskerne at skabe gode samarbejder med industrien om gennemførelse af kliniske forsøg. En mulighed er at etablere en ny funktion, der letter selve processen omkring gennemførelse af både forskerinitierede og virksomhedsinitierede kliniske forsøg, herunder patientrekruttering. På længere sigt kan denne funktion være basis for også at arbejde med markedsføring af de gode danske rammer for klinisk forskning, fx i samarbejde med Invest in Denmark og Copenhagen.

Regionen har store uddannelsesinstitutioner og bruger mange midler på forskning. Men der er et forbedringspotentiale, når det handler om at omsætte forskningsresultater til produkter og services, der kan sælges. Samtidig skal regionen øge den innovation, der udspringer af virksomheders efterspørgsel efter nye løsninger og produkter.

Universiteter, øvrige vidensinstitutioner og offentlige myndigheder i hovedstadsregionen skal blive endnu bedre til at vidensdele med erhvervslivet og omvendt. Samarbejdet på tværs af Øresund og med globale forskningsmiljøer kan også forbedres. Der skal skabes de forbindelser og strategiske platforme mellem forskere, virksomheder og myndigheder, der bringer de forskellige parter resultater og viden i spil.

Mål

- Forsknings- og innovationsniveauet i Hovedstadsregionen skal have et væsentligt løft (mindst 50 pct. af alle hovedstadsregionens virksomheder skal være innovative i 2013; antal af patenter i hovedstadsregionen skal øges fra ? til ? i 2013; forskningsmål?).

- Der skal ske en markant forbedring af samarbejdet mellem universiteter og virksomheder: (mindst 15 pct. af de innovative virksomheder i hovedstadsregionen skal samarbejde med universiteter; mindst 80 pct. af vidensinstitutionerne skal samarbejde med virksomhederne).
- Regionens hospitaler skal være attraktive samarbejdspartnere. Mindst ? pct. af de innovative virksomheder i hovedstadsregionen skal samarbejde med hospitalerne.

Handling

Det er vigtigt at udvikle både nationale og regionale initiativer, der stemmer overens med de særlige regionale behov. Især skal der sættes fokus på nye modeller for samarbejde og metoder til videndeling mellem universiteter og erhvervsliv i hovedstadsregionen. Rådet for Teknologi og Innovation udstikker i handlingsplanen "Innovations Danmark 2010-2013" rammerne for den statslige virksomhedsrettede innovationspolitik i de kommende år. Vækstforum Hovedstaden vil gå i dialog med statslige og andre relevante parter for at styrke samarbejde og koordinering af innovationsindsatsen. Det skal blandt andet sikres, at mulighederne i de forskellige innovationsfremmede ordninger: Regionale innovationsagenter, videnspiloter, erhvervs-ph.d.ordningen og de landsdækkende innovationsnetværk udnyttes bedre. Samtidig vil mulighederne for fælles satsninger på regionalt niveau blive undersøgt, eksempelvis er der allerede igangsat strategiske partnerskaber om innovative samfundsløsninger.

Hovedstadsregionens Innovationsforum

Udover de statslige regionale initiativer på området arbejder en række parter med at forbedre rammer og performance for innovation eksempelvis GTS-institutter, Væksthus Hovedstadsregionen, forskerparkerne og universiteterne. Vækstforum vil undersøge mulighederne for at samle relevante parter i et regionalt forum for udvikling af nye metoder til videndeling mellem erhvervsliv og forskningsinstitutioner eksempelvis kan organisatoriske tiltag som erhvervsrettede videnscentre, kontraktforskning, matchmaking mellem forskere og virksomheder og fælles forskningsprojekter styrke videndelingen. Samtidig kan Innovationsforum styrke koordinering af innovationsfremmeindsatsen. Hovedstadsregionens Innovationsforum skal blandt andet analysere international best practice i innovation, koordinere de forskellige aktørers indsats og udvikle nye virkemidler og værktøjer til videndeling effektmåling, der styrker opbygningen af en international konkurrencedygtig innovativ region.

Styrket Triple Helix på tværs af Øresund

Vækstforum Hovedstaden ønsker at samle Øresundsregionens ressourcer inden for videns- og innovationsområdet og understøtte aktiviteter, der fremmer samarbejdet mellem erhvervsliv, højere uddannelsesinstitutioner og offentlige myndigheder.

Forskningsanlægget European Spallation Source (ESS)

ESS i Lund bliver verdens stærkeste neutronkilde til forskning i stoffer lige fra membraner og molekyler til magnetiske materialer og superledere, teknologi til f.eks. lagring af brintenergi og forskning i alle typer overflader. Det forventes, at 500 permanente forskere og 4.000 - 5.000 gæsteforskere årligt vil blive tilknyttet anlægget. Anlægget får stor betydning for erhvervs, forsknings- og uddannelsesmiljøer-

ne i hele Øresundsregionen og vil virke som en dynamo for internationalisering og integration af forsknings- og innovationsmiljøerne i Øresundsregionen. Forberedelsen af ESS er en fælles opgave for stat, regioner, universiteter og erhvervsorganisationer. Arbejdet forankres i den danske ESS-organisering, hvor der både bør være fokus på den mere tekniske opbygning af ESS og den bredere udvikling af et videns- og innovationssystem inden for materialevidenskab. ESS-faciliteten vil have væsentlige synergimuligheder til sundhedsforskning og partikelterapi (kræftbehandling) i forbindelse med Region Hovedstadens ansøgning om et stort partikeltherapianlæg ved Rigshospitalet.

Global Excellence

Global Excellence er et initiativ igangsat af Region Hovedstaden. Det er en udmærkelse til kompetente faglige miljøer i international særklasse inden for sundhedsområdet på regionens hospitaler og universiteter. Den tildes for fem år ad gangen – og modtagerne udvælges af et bedømmelsesudvalg bestående af danske og internationale eksperter. Ud over forskning og udvikling vægtes også undersøgelse og behandling af patienter, undervisningsaktiviteter, innovationsevne og formidling. Sammen med Global Excellence-udmærkelsen følger en bevilling på 1,5 mio. kr., som skal bidrage til at styrke og synliggøre det faglige miljø hos de enheder og miljøer, som er modtagere af priserne. Eksempelvis ved at tiltrække internationale forskere og behandlere, afvikle internationale forsknings-symposier, dække udviklingsomkostninger etc.

KIC – Knowledge Innovation Communities

EU's Institut for Innovation og Teknologi udbyder løbende tematiske partnerskaber og samarbejder i såkaldte Knowledge Innovation Communities – KIC. En KIC har typisk et budget på mellem 450 og 850 mio. kr. årligt over en periode på mellem 7 – 10 år, og har som opgave at binde industrien, universiteterne og myndighederne sammen i forpligtende samarbejde om forskning, uddannelse, innovation og entreprenørskab. I ØRUS er der peget på, at der i Øresundsregionen skal satses på at etablere Øresundsregionen som omdrejningspunkt for en eller flere KIC'er. For nuværende satses der på en KIC (konsortium er under etablering) med fokus på fødevarer, herunder sundhed, bæredygtighed, innovation og sikkerhed. Yderligere emner, der er i spil i Øresundsregionen, er indenfor bæredygtig energi, cleantech og materialevidenskab.

3.4 Talent og kompetencer

Dygtige medarbejdere på arbejdsstederne i regionen, der kan løse krævende opgaver og udvikle produkter af høj værdi, er forudsætningen for høj produktivitet, høj aflønning og er finansieringsgrundlag for velfærdsydelse til borgerne.

Udviklingen af arbejdsstyrkens kompetencer har derfor høj prioritet. Der er tre centrale indgange. For det første skal regionen være i stand til at præstere kompetencer på absolut, internationalt topniveau på en række områder, ikke mindst de stærke erhvervsklynger. Det er nødvendigt for at kunne fastholde og udbygge deres internationale position. Nøglemedarbejdere med fx stærkt specialiserede forskningskompetencer – dvs. med unikt talent – er ofte kernen i den stærke position. Erhvervs-knudepunkterne bruger medarbejdere, som pendler fra naboregionerne – fra Sjælland og over Øresund. Medarbejdere af den kaliber udklækkes i regionens eget uddannelses- og forskningssystem og på

efter- og på videreuddannelserne, men må suppleres, inspireres og udvikles ved at tiltrække talent fra andre dele af verden til virksomheder, uddannelser og forskningsmiljøer.

For det andet er udvikling i vækst og produktivitet afhængig af en bredt set kompetent arbejdsstyrke. Kulturen og de særlige prioriteter i det danske uddannelsessystem og på det danske arbejdsmarked fremmer flade hierarkier, hvor ledelsen tør overdrage beslutningskompetence til sine medarbejdere, som på sin side ikke er bange for at tage ansvar, stille spørgsmål ved det bestående, bruge sine kreative evner og samarbejde med kunder og leverandører om unikke løsninger tilpasset behovet. En god del af forklaringen på dansk førerskab på brugerdreven innovation ligger her. Intensiveret fokus på innovation, entrepreneurship og videreudvikling af et internationalt mind-set i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet er vigtige ingredienser i et innovativt samfund, hvor ny viden i højere grad finder kommerciel anvendelse frem for blot at vække akademisk interesse.

For det tredje er 'fuld beskæftigelse' vigtig for at nå et højt velstandsniveau pr. indbygger. Finanskrisen har sat en tyk streg under tendensen til, at ufaglærte job forsvinder ud af regionen, og det kræver en indsats for at opkvalificere og skabe nye jobs til den del af arbejdsstyrken.

I de kommende ti år vil den demografiske udvikling i Hovedstadsregionen og nabo-regionerne udgøre bagtæppet for udviklingen på det regionale arbejdsmarked. Arbejdsstyrkens størrelse ventes at forblive på det nuværende niveau/falde marginalt, men med store forskydninger med færre 30-49-årige og flere unge i 20'erne og ældre over 50 år. Der bliver markant flere ældre borgere over 60 år, dvs. borgere der typisk ikke længere er på arbejdsmarkedet.

Udfordringer

Hovedstadsregionen har set i international sammenhæng en udfordring, der handler om at løfte uddannelsesniveaut. Udfordringen gør sig gældende fra ungdomsuddannelsesniveau til p.hd.-niveau. At mange unge ikke får begyndt på et uddannelsesforløb har negativ betydning for regionens udvidede arbejdsmarked og vil – ifølge fremskrivninger – medvirke til et stort overskud af ufaglært arbejdskraft i løbet af en ti-årig periode. Det er bl.a. nødvendigt at etablere en gensidig anerkendelse af de fælles uddannelsesmuligheder, der findes på tværs af Øresund og regionale grænser.

Hovedstadsregionen har et efterslæb i forhold til førende regioner i verden, når det gælder videregående uddannelser. Det er et problem, hvis regionen skal leve af vidensintensive erhverv. En lignende udfordring findes, når det gælder uddannelse af forskere. Regionen uddanner markant færre forskere end visse andre regioner:

- Det generelle uddannelsesniveau i arbejdsstyrken ligger mærkbart under de europæiske top 5-metropoler (43 pct. har en videregående uddannelse mod 50 pct. i top 5),
- Andelen af videnskabelige medarbejdere med en Ph.D-grad er kun halvt så stor som i Stockholm og Helsinki (0,8 pct. mod 1,5 pct.),
- Regionen uddanner markant færre forskere (PhD) end visse andre regioner, fx Stockholm. Det betyder, at færre personer er beskæftiget med at frembringe ny viden, og

- Danske studerende begynder deres studier i en høj alder og er lang tid om at fuldføre. Det resulterer i færre år på arbejdsmarkedet som viden-medarbejdere.

Der er også udfordringer i forhold til at sikre talent-massen via tiltrækning af forskere, studerende og nøglemedarbejdere fra udlandet. Beregninger anslår et brain-drain fra Danmark, hvor betydeligt flere med en lang uddannelse forlader landet, end der kommer til landet. Sverige præsterer til sammenligning et meget stort brain-gain. Regionen har således vanskeligt ved at tiltrække internationalt talent.

Prognoser forudsiger et fortsat fald i antallet af ufaglærte job i regionen givetvis blandt andet på grund af udflagning af denne type jobfunktioner til andre lande. Arbejdsmarkedet går mod ubalance med en stor gruppe ufaglærte med ringe jobmuligheder. Der er på 10 års sigt risiko for op mod 50.000 ledige ufaglærte på hele Sjælland, og omvendt forudses stor mangel på faglært arbejdskraft. Det er en stor udfordring at sikre den nødvendige opkvalificering, herunder at sikre, at de unge i regionen minimum får en ungdomsuddannelse.

- Kun ca. 80 pct. af en årgang gennemfører en ungdomsuddannelse.
- Frafaldet på især erhvervsuddannelserne er særligt stort i Hovedstadsregionen (over 50 pct.),
- Det er vanskeligt at skaffe praktikpladser til unge under uddannelse.

Derudover påpeger OECD, at der er særlige vanskeligheder med at integrere indvandrere på arbejdsmarkedet og udnytte deres kvalifikationer.

Mål

- 60 pct. af en årgang tager en videregående uddannelse
- 30 pct. af en årgang tager en faglig erhvervsuddannelse
- Alle i en ungdomsårgang går i gang med en ungdomsuddannelse
- x pct. flere ufaglærte gennemfører efter- og videreuddannelse
- Fald i andel af borgere i den erhvervsaktive alder, der ikke indgår i arbejdsstyrken eller er under uddannelse.
- y pct. af ph.d.erne får beskæftigelse i det private erhvervsliv (heraf z pct. indenfor erhvervsklynger)
- Mål for tiltrækning og fastholdelse af studerende og forskere

Handling

Tænketank for uddannelse

Vækstforum Hovedstaden vil etablere en tænketank med repræsentanter fra regionen, vækstforum samt højt kvalificerede eksterne ressourcepersoner fra bl.a. undervisningsverdenen, fra aftagersiden eller andre højt kvalificerede ressourcepersoner – f.eks. inden for pædagogisk forskning. Det er tænketankens opgave at udvikle konkrete initiativer, der kan løfte de særlige udfordringer og muligheder indenfor uddannelse og kompetenceudvikling – i hele uddannelseskæden fra folkeskole til universitet og indenfor efter- og videreuddannelse.

I forlængelse af tænketankens anbefalinger kan den regionale indsats bl.a. omfatte en styrket vejledningsindsats, bedre overgang mellem uddannelserne, nye uddannelser bl.a. på sundhedsområdet, bedre undervisnings- og læringsmiljøer, opkvalificering af grupper, som den erhvervmæssige udvikling bringer i en svær situation.

Igangværende initiativer der understøtter indsatsområdet:

Nye modeller for opkvalificering

Udvikling med Udsigt udvikler og implementerer nye opkvalificeringsmodeller, der medvirker til at løfte uddannelsesniveaut hos den mindst uddannede del af befolkningen. Projektet er lokaliseret i den nordlige del af hovedstadsregionen.

[udbygges med flere eksempler]

Talent

Internationale skoler

Undersøgelser peger på, at der mangler et stort antal internationale skolepladser i regionen – i omegnen af 2.400 pladser. En undersøgelse har samtidig vist, at over en tredjedel af de nuværende udenlandske medarbejdere i Danmark overvejer at forlade Danmark, fordi der mangler pladser på de internationale skoler. Det er afgørende for rekruttering og fastholdelse af de internationale vidensmedarbejdere og deres familier, at deres børn har adgang til internationale uddannelser på grundskoler og ungdomsuddannelser. En fokuseret indsats vil medvirke til at fastholde den internationale arbejdskraft og højne de kvalifikationer, der er afgørende for regionens placering i storbykonkurrencen og fortsat vækst og velfærd.

Vækstforum ønsker - i samarbejde med statslige og kommunale aktører - at bidrage til en samlet afdækning af løsningsmuligheder. Afdækningen skal munde ud i en handlingsplan med tiltag, der imødekommer efterspørgslen på internationale skoletilbud.

Copenhagen Talent Bridge

Vækstforum ønsker en særlig indsats for fastholdelse og tiltrækning af forskere, studerende og vidensarbejdere. Under navnet Copenhagen Talent Bridge arbejder Copenhagen Capacity, Work-in-Denmark, Københavns Universitet, Region Hovedstaden, flere ministerier, Københavns Kommune, erhvervsorganisationer og videnstunge virksomheder på at etablere en sådan samlet indsats. Projektet vil bl.a. indeholde mentoring-, coaching- og karriereudviklingsforløb samt velkomstpakke og jobbørs for herboende udenlandske forskere og Ph.d. studerende. Desuden vil projektet konceptudvikle ambassadørforløb for hjemvendende udenlandske forskere og ph.d. studerende samt twinningprogram til DK-ophold for talentfulde udenlandske forskere og ph.d. studerende inden for regionens styrkeområder og fra udvalgte udenlandske forskningsregioner.

Copenhagen Campus

Foreningen ThinkTankTalents har med støtte fra Københavns Kommune, Region Hovedstaden, Københavns Universitet og flere internationalt orienterede virksomheder i regionen gennemført et forstudie til etablering af Copenhagen Campus. Copenhagen Campus skal bestå af boliger tiltænkt talentfulde studerende, forskere og trainees i private virksomheder, samt et boligmiljø der fremmer det fysiske møde mellem beboerne, erhvervslivet, universiteterne, offentlige myndigheder og det lokale samfund. Foreningen vil nu gå videre med næste fase, som er en egentlig projektering af videnbyen – hvilket primært vil ske i samarbejde med private fonde.

Øresund rummer muligheder

En integreret Øresundsregion øger den kritiske masse på flere områder. En række delarbejdsmarkeder – særligt for specialister – er i dag små med få jobalternativer. På et større Øresundsmarked er 'bassinet' større, både af virksomheder og arbejdstagere. Det sænker risikoen for flaskehalse med mangel på enten job eller på medarbejdere og øger fleksibiliteten. Et større marked kan herudover tiltrække flere udenlandske talenter, fordi regionerne tilsammen tilbyder et bredere udbud af internationale job- og karriere muligheder, også til en medfølgende ægtefælle, et rigere kultur- og fritidsliv og to forskellige kulturer og traditioner. Disse argumenter gør sig særligt gældende i højt specialiserede, attraktive nicher indenfor erhverv og forskning. Via samarbejde og fleksibilitet i arbejdsdelingen over Øresund kan nicherne opnå et globalt set holdbart volumen til at oppebære cutting-edge medarbejderstabe. Det tiltrækker medarbejdere og virksomheder udefra.

Ligeledes kan samarbejde over Øresund mellem de højere læreanstalter tiltrække udenlandske forskere og studerende. Det er et gensidigt behov at gøre kagen større gennem samarbejde på tværs af regionsgrænserne. Samarbejder på tværs af regionerne mellem universiteter og højere læreanstalter skal betale sig, så studerendes bevægelighed over Øresund stiger, og flere udenlandske studerende og forskere søger regionen. Samarbejde giver mulighed for højere specialisering og tilstrækkeligt store forskermiljøer, dels fordi vidensinstitutionerne samlet får flere kræfter, midler og kompetencer til at køre internationale studieforløb rettet mod udlændinge og til at markedsføre mulighederne i udlandet.

3.5 Erhvervsklynger

Erhvervsklynge-tilgangen har vist sig som en effektiv paraply for fokuserede initiativer rettet mod forskning, innovation, kompetenceudvikling, iværksættere og internationalisering – dvs. strategiens øvrige indsatsområder. Klynge-perspektivet sikrer en målrettet indsats rettet mod de særlige erhvervs-vilkår, der er afgørende for virksomhederne i den afgrænsede del af erhvervslivet, som har vist sig særlig stærk i den internationale konkurrence.

Erhvervsklynger er dynamiske, som opstår og forgår i takt med udviklingen i erhvervslivet, og beskrivelser af klynger kan afgrænses på forskellig vis og sammenlignes internationalt med vægt på forskellige parametre. Ser man alene på jobkoncentration i europæiske metropoler skiller forskellige erhvervsklynger i hovedstadsregionen sig ud. Ca. 13 pct. af den private beskæftigelse i regionen udgøres af life science (lægemidler og medico-teknik), IT samt transport og logistik (2007).

Biotek erhvervsklyngen i Hovedstadsregionen

Biotekklyngen er en del af life-science-klyngen og udgør et af Hovedstadsregionens vigtigste erhvervsmæssige aktiver. Klyngen består i dag af lidt mere end 100 videnstunge virksomheder og omfatter:

- Ca. 90 forskningsbaserede SMV'er, der arbejder med lægemiddeludvikling, diagnostik og vacciner, og som baserer sig på videnskabelige landvindinger inden for bl.a. molekylær biologi og genetik.
- Store farmaceutiske virksomheder som Novo Nordisk, Leo-Pharma og H. Lundbeck, der også beskæftiger sig med bioteknologisk forskning.
- Virksomheder inden for forskning, udvikling og produktion af industrielle bioteknologiske produkter, fx enzymer, biokemikalier, bakteriekulturer og ingredienser til funktionelle fødevarer. Denne del af klyngen domineres i dag af tre store spillere – Danisco, Novozymes og Chr. Hansen.

Klyngens brændstof er den grundvidenskabelige og kliniske forskning på regionens universiteter og hospitaler. Forskningen på Københavns Universitet, Danmarks Tekniske Universitet og i regionens fem universitetshospitaler har dannet afsæt for mange af klyngens virksomheder - og for en lang række licensaftaler, kliniske afprøvninger og samarbejdsprojekter mellem forskningsinstitutionerne og virksomhederne i klyngen.

Sammen med Sydsverige udgør Hovedstadsregionen en af verdens stærkeste life science regioner. I alt 41.000 mennesker i Øresundsregionen beskæftiger sig i dag med udvikling og produktion af lægemidler og medicoprodukter.

Udfordringer

Erhvervsklynger viser, at de har noget at byde på i forhold til konkurrenterne. De står overfor både udfordringer og muligheder – først og fremmest som følge af den internationale konkurrence, som de mærker meget markant.

Fokus på få kernestyrker i international arbejdsdeling

Klyngerne er dybt afhængige af internationale relationer på en lang række forhold lige fra forskeres samarbejde med udenlandske miljøer, over udviklingsaktiviteter, finansiering, produktion, markedsføring, logistik etc. Jo bedre en erhvervsklynge formår at integrere sig og finde sin nichestyrke og koncentrere sin indsats om den i den internationale arbejdsdeling, jo mere attraktiv som samarbejdspartner vil den være. Det er derfor afgørende, at hovedstadsregionen og dens erhvervsklynger i en global kontekst er til at få øje på, nem at nå og begå sig i (både i den praktiske hverdag og i forhold til regler) – og at der ikke mindst er noget at komme efter både fagligt (virksomheder, medarbejdere og forsknings- og udviklingsmiljøer i international klasse) og kulturelt (en levende by med en international atmosfære). Det er forudsætninger for at kunne tiltrække de dygtigste, udenlandske nøglemedarbejdere og virksomheder.

Kritisk masse sammen med naboregioner

Hovedstadsregionens erhvervsklynger er af beskeden størrelse. Det gælder også de miljøer, fx forskning, kapital og uddannelse, der er centrale for klyngens virksomheder. De små miljøer er sårbare, fordi de kan være afhængige af enkeltpersoner eller –virksomheder, som kan forsvinde, og fordi tilstrækkelig dyb kompetence og fortløbende udvikling kræver miljøer af en vis størrelse. En integreret Øresundsregion – og med Femern-forbindelsen den vestlige Østersø-region – kan øge den kritiske masse af virksomheder, forskningsmiljøer, uddannelser og arbejdskraft rettet mod klyngernes behov.

Nye konkurrenter og aftagermarkeder langt fra Danmark

Regionens erhvervsklynger er blandt de ret få forsknings- og teknologibaserede brancher i landet. De mærker, at ikke mindst BRIC-landene efterhånden opnår kompetencer til at konkurrere også inden for den type erhvervsaktivitet. Kina er fx stærk på de grønne teknologier. BRIC-landene er samtidig også potentielle, nye aftagermarkeder af dansk teknologi. Konkurrentbilledet og aftagermarkedet ændrer sig således, og virksomhederne skal evne at tilpasse sig de nye vilkår sat på fjerne markeder.

Mål

- Regional (nok realistisk national) eksportspecialisering (eller jobkoncentration) stiger år for år indenfor fx velfærds- og climateknologi (ift. OECD).
- Værdiskabelsen i de markante erhvervsklynger.
- Evnen til at tiltrække udenlandske medarbejdere, forskere, virksomheder, investeringer.
- Andelen af højt uddannede medarbejdere i erhvervsklyngerne stiger
- Et mål for samspil over Øresund.

Handling

Initiativer i erhvervsklynge-skala er én af måderne, hvorpå Vækstforum Hovedstaden vil arbejde for markante initiativer med deltagelse af en bred kreds af aktører.

Vækstforum Hovedstadens erhvervsklynge-indsats kan rette sig mod de ovennævnte, etablerede erhvervsklynger men også mod andre. Vækstforum vil i sin prioritering vægte højt: At en klynge har vist sig stærk i international sammenhæng, at værdiskabelsen i klyngen er høj, og at udsigterne til vækst og jobskabelse er gode. Flere erhvervsklynger er undervejs med at manifestere en solid, international position. Ikke mindst inden for clean-tech, hvor danske virksomheder er verdensmestre i eksport, og hvor halvdelen af virksomhederne ligger i Hovedstadsregionen.

Vækstforum støtter allerede en række erhvervsklynge-tiltag:

- *Copenhagen Cleantech Cluster* samler førende virksomheder, forskningsinstitutioner, myndigheder og erhvervsfremmeaktører fra Hovedstaden og Sjælland om at sikre klyngen en top 3-placering i Europa via blandt andet offentlig-privat samarbejde, events, samarbejde med aktører fra klynger i andre lande, test-faciliteter, branding, uddannelsesinitiativ og rådgivning for iværksættere.
- *CFIR - Copenhagen Finance IT Region* er et langsigtet klyngeudviklingsprojekt med fokus på værdiskabelse og innovation mellem finanssektoren og it-sektoren i Hovedstadsregionen. Øresundsregionen og på landsplan. Projektet er udviklet og sat i værk af et bredt partnerskab bestående af erhvervs- og lønmodtagerorganisationer, vidensinstitutioner, offentlige institutioner og med Finansrådet som lead partner. Hovedtemaer er: Talent, teknologi og synlighed.
- *CIBIT Accelerace* drives af Forskerparken Symbion og er et vækstmiljø fortrinsvis for opstartsvirksomheder i IT-klyngen, som tilbyder kundetilpassede og internationalt orienterede udviklingsforløb via rådgivning og kapital (fra Vækstfonden).
- *Medicon Valley Alliance* er en klyngeorganisation etableret i 1997 for at udvide samarbejdet mellem virksomheder, forskningsmiljøer, uddannelsesinstitutioner og myndigheder om life science på tværs af Øresund. MVA skaber netværk og overblik, arrangerer seminarer, opbygger viden i analytiske aktiviteter og brander klyngen – bl.a. via det store Vækstforum-støttede Medicon Valley Ambassador Programme.

Andre kriterier kan i visse tilfælde være klyngens mulighed for at afhjælpe strukturelle ledighedsproblemer på det regionale arbejdsmarked, herunder integration af nydanskere i erhvervslivet, eller en klynges dobbelt-rolle dels som erhverv i sig selv, dels som en del af vigtige rammevilkår for det øvrige, regionale erhvervsliv. Det kan eksempelvis være de brancher, der er gode til at spotte nye forbrugertrends – fx mode, gastronomi og events (såsom IOC-kongres og FN's Klimatopmøde i 2009). De har stor betydning, fordi de er afgørende for regionens kulturliv og brand.

Vækstforum Hovedstaden prioriterer en strategi for biotek-klyngen

Vækstforum Hovedstaden vil bidrage til, at forsknings- og teknologibaseret innovation får større vægt i regionen. Derfor har Københavns Universitet, Danmarks Tekniske Universitet, Dansk Biotek, Lægemiddelindustriforeningen og Region Hovedstaden etableret et tæt samarbejde og vil med den fælles 'Vækststrategi for biotekklyngen i Hovedstadsregionen 2010-2015' arbejde for, at Hovedstadsregionen skal være en af de fem regioner i verden, der er bedst til at omsætte bioteknologisk forskning til nye, levedygtige virksomheder. Det skal ske ved at understøtte tidlige, forskningsbaserede biotekprojekter med et kommercielt potentiale (mulige delindsatser omfatter bl.a. Bio-X: nye perspektivrige samarbejdsprojekter mellem universiteter og hospitaler; Bio-Scouting: styrke tech-trans-enhedernes arbejde med at spotte lovende forskningsprojekter; Bio Knowledge Lab: styrke innovationskulturen på universiteter og hospitaler).

Offentlig-privat samarbejde fremmer innovative erhvervsklynger

Vækstforum Hovedstaden er samtidig opmærksom på, at danske virksomheder traditionelt er bedre til at finde kompleks, kundetilpasset anvendelse af ny teknologi end til at udvikle ny teknologi. Det bunder blandt andet i evnen til at samarbejde på tværs af sektorer og andre skel, fx offentlig-privat samarbejde om at finde samfundsløsninger på fx klima-forandringer. Kulturen og de særlige kompetencer på det danske arbejdsmarked er en anden årsag til førerskabet på brugerdreven innovation. På danske arbejdspladser er hierarkiet fladt, og ledelsen overdrager i høj grad beslutningskompetence til sine medarbejdere, som på sin side ikke er bange for at tage ansvar, stille spørgsmål ved det bestående, bruge sine kreative evner og samarbejde med kunder og leverandører om unikke løsninger tilpasset behovet.

Copenhagen Shipping Cluster

Danmark er en af verdens største skibsfartsnationer og fra Danmark – primært København – styres 7-8 pct. af verdenstonnagen og 10 pct. af verdens omsætning indenfor søfart. Branchen beskæftiger mere end 100.000 personer i Danmark. Copenhagen Shipping Cluster skal sikre et kompetenceløft via mere og bedre uddannelse, tiltrække og fastholde arbejdskraft, styrke iværksætteri og innovationsevne og udvikle smv'er.

3.6 Iværksætteri og nye virksomheder

Iværksættere og deres etablering af nye virksomheder er en vigtig kilde til at skabe job, vækst og innovation i erhvervslivet. Nye virksomheder skaber omtrent en tredjedel af alle nye job, bidrager med knap 17 pct. af den årlige gennemsnitlige vækst i produktiviteten og introducerer oftere ny teknologi. Særligt vækstiværksættere er vigtige, fordi de skaber 10 gange flere job i virksomhedens første fem leveår end andre iværksættere og har højere produktivitet.

Udfordringer

Den danske etableringsrate er blandt OECD's højeste og langt størstedelen af de nye virksomheder ligger i Hovedstaden (37,5 pct.). Det er dog kun få af de nye virksomheder, som udvikler sig til

vækstvirksomheder. Iværksætterne skaber omkring 85.000 job om året. Dette svarer til, at knap en tredjedel af alle nye job i private virksomheder skabes i virksomheder, der er under to år gamle. Hovedstaden har et stort behov for større værdiskabelse i produktionen og flere jobs.

Den økonomiske afmatning har reduceret iværksætteraktiviteten betydeligt - antallet af nye virksomheder har været faldende igennem 2008 og var medio 2009 på det laveste niveau siden 1994. Dette indikerer et betydeligt større fald end i sammenlignelige lande og er væsentligt lavere end eksempelvis Helsinki og Stockholm. Dertil kommer, at overlevelsesraten i Hovedstadsregionen generelt ligger lavere end i resten af landet.

Hovedstadens nystartede virksomheder har ofte svært ved at konsolidere sig og bevæge sig fra enkeltmandsforetagender, der overlever et par år, til at ansætte flere medarbejdere og sikre fortsat vækst. Således overlever kun ca. 40 pct. af Hovedstadens firmaer de første seks år, og andelen af eksportiværksættere er faldet fra mere end 8 pct. i 2003 til 6,6 pct. i 2006 – på trods af gode konjunkturer. Undersøgelser viser, at brugen af ekstern rådgivning har en positiv effekt på små og mellemstore virksomheders vækstrater. Effektiv rådgivning af iværksættere er måske den vigtigste opgave i forhold til at styrke rammerne for iværksætteri i Hovedstaden.

Iværksætterrådgivning tilbydes i Væksthus Hovedstadsregionen, forskerparkerne og studentervæksthusene, kommunernes erhvervsafdelinger samt ved en række private aktører. Det er en fortsat udfordring at blive ved med at videreudvikle og koordinere den rådgivende indsats, så potentielle vækstiværksættere har adgang til præcis den service, de har behov for, og rådgivningskompetencerne er fordelt hensigtsmæssigt gennem klare aftaler mellem parterne.

Analyser fra Metropolitan Inc. peger på, at sammenlignet med Stockholm og Helsinki har Hovedstadsregionen på trods af fremskridt stadig en stor udfordring i forhold til at kunne tilbyde kvalificeret undervisning i iværksætteri på de videregående uddannelser, herunder udvikling af undervisningsplaner, opkvalificering af lærere, finansiering af entrepreneurships, tværfaglige forskningssamarbejder og facilitering af spin-outs fra videregående undervisningsinstitutioner. Undervisning i iværksætteri og studerendes øgede forståelse af, hvordan det er at starte ny virksomhed, kan medvirke til, at vækstorienterede iværksætteraktiviteter opnår større succes. Der findes en væsentlig udfordring i at integrere iværksætteri på uddannelsesinstitutionerne samt at udnytte alle regionale muligheder for synergi ved nationale tiltag som eksempelvis *Fonden for Entreprenørskab*, der er en revitalisering af regeringens tværministerielle fokus på iværksætteri fra 2001.

Mål

- Iværksætterkulturen skal styrkes væsentligt (Flere iværksættere, flere studerende, som gennemfører et iværksætteruddannelsesforløb, og flere iværksættere, som gennemfører et rådgivningsforløb)
- Flere iværksættere med solid vækst (Flere vækstiværksættere og forøget andel af store vækstiværksættere)

- Overlevelsesraten forbedres blandt iværksættere (med 2 pct. eller 100 yderligere overlevende virksomheder for et-årige virksomheder og 50 for 5-årige)

Handling

Vækstforum ønsker, at der i regionen findes en bred vifte af tilbud, der støtter op om iværksætteri og vækst i nye virksomheder - i samarbejde med eller selvstændigt gennemført af Væksthus Hovedstadsregionen, kommunerne, relevante ministerier og private aktører.

Væksthus Hovedstadsregionen tilbyder vækstiværksættere og vækstvirksomheder uvildig og gratis vejledning om vækst, eksport, internationalisering og forretnings- og produktudvikling. Væksthuset er ejet af de 29 kommuner i Region Hovedstaden og administreres gennem en resultatkontrakt mellem kommunerne, Erhvervs- og Byggestyrelsen og Væksthuset.

Spin-off er et markant Vækstforum-projekt, der gennemføres af Væksthuset. Gennem projektet udvikles modeller, der understøtter spin-off og forretningsudvikling, der ligger uden for kerneområderne. De første spin-off's er etableret, og der tegner sig en mulighed for at udvide projektet – via støtte fra Danmarks Vækstråds pulje for konkurrenceudsatte midler.

Uddannelse i iværksætteri

Iværksætterforløb af højeste kvalitet, der giver stærke iværksætterkompetencer skal integreres i de eksisterende uddannelser i Hovedstaden. Der skal bygges videre på gode erfaringer fra eksempelvis Iværksætterhuset på Niels Brock, væksthuse Katapult og Katalyst fra Københavns Universitet samt Ballerup Campus.

Det Vækstforumstøttede projekt *Next Generation* er universiteternes flagskibsinitiativ i forhold til at skabe en ny virkelysten generation af højtuddannet arbejdskraft. Projektet styrker studerendes og nyuddannedes evner til at skabe vækst, ikke blot som iværksættere, men også som agenter for innovation og udvikling i eksisterende virksomheder. Partnerskabet bag *Next Generation* er udvidet med Fonden for Entreprenørskab. Via et samarbejde med Fonden vil det være muligt at bygge ovenpå denne indsats gennem udmøntningen af det såkaldte *Entrepreneurielle Universitet* – som vil kunne opnå støtte fra Danmarks Vækstråds konkurrenceudsatte pulje.

Hovedstadens vækstmiljøer og forskerparker

Hovedstadens vækstmiljøer og forskerparker leverer målrettet rådgivning og stiller inkubator-miljøer til rådighed for iværksættere med særlige behov for videnstung rådgivning og særlig tilknytning til forskningsmiljøerne. Det er særligt væsentlige elementer for at Hovedstaden kan fastholde sin plads i den globale vidensøkonomi. Scion DTU og Symbion er blandt de vigtigste aktører i videreudviklingen af denne type service.

Copenhagen Bio Science Park (COBIS) er resultatet af Videnskabsministeriets og Vækstforums fælles vision om at styrke de bioteknologiske kompetencer og sikre øget udveksling af viden mellem forskning og erhverv indenfor området bio-sundhed ved at kunne tilbyde en lokalitet med laboratorier til

inkubatorer. Symbion og Scion DTU står bag COBIS, som åbnede i november 2009. Første etape af COBIS blev etableret med opførelsen af en bygning placeret tæt ved Rigshospitalet og Københavns Universitets naturvidenskabelige og sundhedsvidenskabelige forskning. COBIS' succes er knyttet til, hvor stor en andel af bygningen der er udlejet, og hvis den nuværende succes forsætter, så skal man allerede i 2010 begynde at se på mulighederne for at igangsætte anden etape af byggeriet.

Flere Accelerace-ordninger i Hovedstaden

Der ligger et endnu uudnyttet potentiale i at etablere iværksætter-samarbejder med Hovedstadens udviklingsorienterede miljøer og dynamiske klynger. Erfaringer fra Accelerace-ordninger skal udnyttes til at sætte skub i udviklingen af nye værdiskabende virksomheder. Iværksætteri skal stimuleres, så der igen etableres virksomheder med ambitioner om – og potentiale til – at udvikle sig til store vækstvirksomheder.

CIBIT-Accelerace er et godt eksempel på en Vækstforum-støttet accelerace-ordning indenfor IKT, der gennemfører kundeorienterede forretningsudviklingsforløb rettet primært mod IT-iværksættere.

Bio-Accelerace udspringer af biotek-branchens strategi og bliver en nøgle aktivitet til forbedring af tidlige biotekprojekters (primært fra universiteter og hospitaler) mulighed for succes gennem hands-on viden og hjælp i den tidlige markeds- og teknologiudvikling. Efterhånden som Cleantech-branchen finder fodfæste i Hovedstaden, vil det ligeledes være relevant at overveje videreudvikling af Symbions aktiviteter på området. Herudover er Fashion Accelerace ved at være afsluttet og samarbejdet med de midtjyske aktører udgør et solidt fundament for nationalisering af ordningen.

Fortsat fokus på virksomheders adgang til kapital

Finanskrisen bragte mange små virksomheder i en akut kreditklemme. De økonomiske konjunkturer ser nu lysere ud, men mange virksomheder oplever stadig meget stramme kreditvilkår til blandt andet udvikling af nye teknologier. Dog har regeringens Erhvervspakke fra 2009 på 4 mia. kr. afhjulpet en del af problemerne. Den giver bedre lånemuligheder og risikovillig kapital til nye virksomheder. Det sker for det første i form af styrkelse af Vækstfondens låneordninger: Kom-i-gang-lån og Vækstkaution. For det andet stilles der risikovillig kapital til rådighed for et antal private venture-fonde (hvoraf den første Seed Capital Denmark II er etableret og flere er på vej). I efteråret 2010 vil regeringen gå i dialog med pensionsinstitutterne, herunder ATP, om sammen med staten at stille yderligere 5 mia. kr. til rådighed som risikovillig kapital for iværksættere og SMV'ere. - blandt andet i form af en pulje til vækstlån for virksomheder i de tidlige udviklingsfaser.

Københavns Kommune vil i samarbejde med statslige myndigheder afdække mulighederne for fra det offentliges side at yde mikrolån samt kreditter til nystartede virksomheder.

4. Overvågning

4.1 Mål for den regionale udvikling

[For hvert af de seks indsatsområder udpeges 3-4 statistiske mål for den regionale udvikling, som giver centrale indikationer på, hvorvidt regionen udvikler sig i den ønskede retning]

4.2 Mål for Vækstforum Hovedstadens indsats

[Vækstforum igangsætter initiativer med henblik på at påvirke erhvervsudviklingen i den ønskede retning, jf. handlings-afsnit i hvert indsatsområde. Vækstforum vil løbende evaluere effekten af disse initiativer.]

Møde i KKR Hovedstaden den 2/6-2010
Dagsordenens punkt 3.1.a

Assessment and Recommendations // OECD Copenhagen Review //

Dansk oversættelse

VURDERING OG ANBEFALINGER

Hovedstadens konkurrenceevne er vigtig for hele Danmark

1. Hovedstadsområdetets konkurrenceevne er vigtig for den økonomiske vækst i Danmark, fordi regionen står for næsten halvdelen af Danmarks nationalprodukt. Der er 2,4 mio. indbyggere i hovedstadsområdet, hvilket betyder, at 44 % af den danske befolkning bor i et område, der udgøres af Københavns og Frederiksberg kommuner samt fem tilstødende tidligere amter. Af 78 storbyområder i OECD med et befolkningstal på over 1,5 mio. er hovedstadsområdet placeret på en 4. plads i forhold til, hvor stor en andel af landets nationalprodukt, det pågældende storbyområde står for. I OECD-lande er storbyområderne ofte drivkraft for den økonomisk vækst i det pågældende land; storbyområderne er som regel rigere, mere produktive og mere innovative. Det gælder også for Danmark, hvor 75 % af samtlige nye job i Danmark i de seneste 10 år er skabt i Region Hovedstaden, som blev oprettet i 2007 og har 1,6 mio. indbyggere (hvilket er noget mindre end hovedstadsområdet). Området, hvor også flere af landets bedste universiteter er placeret, er hjemsted for 80 % af Danmarks hightech virksomheder og her udføres 70 % af dansk forskning og udvikling i privat regi. Mere end halvdelen af alle danskere med en videregående uddannelse bor i området. Områdets økonomiske indflydelse kan mærkes i hele landet. Når der skabes 100 nye job i hovedstadsregionen, skabes der 20 nye job et andet sted i Danmark. Når der skabes 100 nye job i resten af Danmark, skabes der indirekte 7 nye job i hovedstadsregionen.

Lighed og effektivitet kan kombineres i hovedstaden

2. I hovedstaden er økonomien differentieret, arbejdsmarkedet velfungerende og de sociale indikatorer gode. Der er en robust, eksportorienteret eksportstruktur, der understøtter hovedstadens stærke konkurrenceevne. Området har en af de mest serviceorienterede storbyøkonomier i OECD med en beskæftigelsesandel inden for servicesektorerne, der kan sammenlignes med London og Paris. Forretningsserviceområdet har stadig flest ansatte, selvom en gros- og detailhandelsområdet oplevede den største stigning i værditilvækst i perioden 1995-2005 (25,5 %). Hovedstaden har et bredt miks af erhvervspecialisering og en stærk konkurrencefordel på bioteknologiområdet - et område, hvor regionen er førende i Europa. Til forskel fra mange andre OECD-storbyområder har hovedstadens økonomiske formåen ikke ført til økonomisk ulighed. Arbejdsløsheden er stadig lav i Region Hovedstaden (5 % i 2007), erhvervsfrekvensen er høj og social segregation er begrænset i sammenligning med andre storbyområder i OECD. Dette er generelt tilfældet i hele Danmark, hvor der ikke blot er lav arbejdsløshed og en bemærkelsesværdig lille indkomstforskel fra region til region, men også en af verdens mest lige indkomstfordelinger.

Øresundsregionen forstærker Københavns kritiske masse

3. På det regionale plan har åbningen af Øresundsbroen, som forbinder København med Malmø i Sverige, skabt nye forretnings- og kommunikationsmuligheder og positioneret hovedstadsområdet som et regionalt knudepunkt i Østersøområdet. København er en relativt lille storby, der ligger i periferien af Europa: af alle storbyområderne i Europa er København et af dem, der ligger længst væk fra potentielle markeder. Den grænseoverskridende pendling er stadig begrænset. Antallet er steget markant i de seneste 10 år, men Øresundsregionen er stadig ikke et integreret og velfungerede arbejdsmarked. Der er dog et stort synergipotiale på det regionale

arbejdsmarked og blandt de virksomheder, der beskæftiger sig med vidensintensive aktiviteter, herunder medicin, medicinalindustri og informations- og kommunikationsindustri, som står for et højt antal patenter. Der er endvidere opstået en høj grad af specialisering inden for forarbejdning af levnedsmidler i Øresundsregionen, samt en klynge af virksomheder, der enten producerer miljøteknologi, eller gør produkter og services mere miljøvenlige. Disse organisationer – Medicon Valley Alliance, Øresund IT Academy, Øresund Food Network og Øresund Environment – spiller allerede en vigtig rolle inden for netværksdannelse og integration i regionen, og fremtiden ser lovende ud. Disse netværk understøttes af de 12 universiteter og 150.000 studerende, der også findes i Øresundsregionen. I samarbejde med forskere, erhvervsledere og beslutningstagere har Øresundsuniversitet, der blev oprettet i 1997, bidraget til at identificere førende vækstkluser og fremme udviklingen af netværksorganisationer på disse felter.

Hovedstadens internationale placering giver et blandet billede

4. På det globale plan står hovedstaden over for en del udfordringer. Selvom BNP pr. indbygger og produktiviteten i området er højere end gennemsnittet for Danmark som helhed, får regionen kun en gennemsnitlig placering i sammenligning med andre OECD-storbyområder. Målt på BNP pr. indbygger og produktivitet ligger hovedstaden således lavere end alle andre større nordeuropæiske storbyområder (Stockholm, Helsingfors, Oslo). De seneste års beskedne vækst hænger som mørke skyer over hovedstadens økonomiske fremtidsmuligheder. Real årlig BNP-vækst lå i gennemsnit kun på 2,0 % i perioden 1995-2005, hvilket er lavt i sammenligning med mange andre storbyer med samme gennemsnitlige BNP pr. indbygger. Både Stockholm, Houston og Dublin lå højere på denne parameter. Bortset fra det bioteknologiske område er hovedstadens økonomiske fundament kendetegnet ved, at de teknologitunge brancher har en relativt lille grad af specialisering. Selvom procesinnovation og ikke-teknologisk innovation bidrager til, at visse virksomheder har en høj eksport, kan den relative underrepræsentation af vidensintensive aktiviteter bringe hovedstadens langsigtede konkurrenceevne i fare, også på grund af stigende konkurrence fra storbyer i de nye vækstlande. Som det gælder for mange OECD-storbyområder, skal hovedstaden konstant fremme innovation og produktivitet for at fastholde sin økonomiske position. Det forventes, at den globale finansielle uro og strammere kreditmarkeder vil få eksporten til at falde i 2009 og at førende virksomheder vil holde igen med investeringer.

...og manglen på kvalificeret arbejdskraft og en innovationskapacitet, der kunne være bedre, gør det ikke nemmere

5. Virksomheder i hovedstaden er stadig sårbare over for to afgørende faktorer, der bringer områdets produktivitet og samlede produktion i fare. Disse er:

- (i) *Manglen på kvalificeret arbejdskraft.* Væksten er allerede påvirket af manglen på arbejdskraft. Især på områder med stor betydning for hovedstadens internationale konkurrenceevne, som f.eks. det naturvidenskabelige område, men også hotel- og restaurationsområdet, grafisk design, velfærdsektoren - f.eks. indenfor sundheds- og undervisningsområdet. Det forventes, at manglen på arbejdskraft vil stige i de kommende år. Selvom arbejdsmarkedet er særligt stramt i hovedstaden, er det kun en smule bedre i det øvrige Danmark. Det vil derfor kun have begrænset virkning, hvis arbejdskraften flytter sig fra en region til en anden, f.eks. fra Malmø og Skåne (Sydsverige). Den uundgåelige økonomiske afmatning er lige om hjørnet, men Danmark er til forskel fra de fleste andre lande allerede hårdt

presset af manglende kapacitet og lønninger, der stiger hurtigere, end produktivitetstilvæksten berettiger.

- (ii) *Gennemsnitlig innovationskapacitet.* Hovedstaden scorer kun middelmådig karakter i forhold til visse innovationsindikatorer, såsom udviklings- og forskningsudgifter, patenter pr. indbygger og andelen af befolkningen, der arbejder i hightech eller medium-tech sektorerne. I hovedstaden ligger tallet for udtagne patenter pr. indbygger på omkring 400 patenter pr. 1 mio. erhvervsaktive indbyggere, hvilket er halvt så mange som i Stockholm og en tredjedel af antallet i München. I Helsingfors og Stockholm læser mellem 7-8 % af de studerende videre med henblik på en ph.d.-grad, mens tallet i Region Hovedstaden kun ligger på 3 %.

Der er behov for en strategisk vision...

6. Det er nødvendigt med en fælles strategisk vision for at tage hånd om disse problemstillinger. Der findes flere strategiske dokumenter for hovedstadsområdet, f.eks. Københavns Kommunes *Kommuneplanstrategi*, Vækstforum Hovedstadens *Strategi for erhvervsudvikling i hovedstaden* og Region Hovedstadens *Den regionale udviklingsplan*. Selvom planerne ikke er decideret selvmodsigende, opstiller de heller ikke klare prioriteter for, hvordan hovedstadens konkurrenceevne skal forbedres. Processen med at formulere planerne har i højere grad bragt de strategiske aktører på banen, men planernes relative mangel på fokus har forspildt chancen for at mobilisere den nødvendige støtte til indsatsen. Regeringen spiller en afgørende rolle på mange af de områder, som er afgørende for hovedstadens konkurrenceevne. Derfor kunne regeringen spille en central rolle i forhold til at udarbejde en strategi for hovedstaden.

...som kunne baseres på fire hovedindsatsområder

7. De tre myndighedsniveauer kunne formulere en omfattende strategi omkring fire hovedformål. De første to ville direkte dreje sig om produktivitet og produktionskapacitet, og handle om at 1) forøge udbuddet af kompetencer og 2) fremme innovation og forskning. Man kunne også gøre hovedstaden til et mere attraktivt sted at bo og arbejde ved at 3) opgradere infrastrukturen og udbuddet af boliger samt sikre et bedre miljø. Endelig kunne 4) styrke de politiske styringsmekanismer (governance) i forhold til implementering af økonomisk udvikling.

Manglen på kompetencer er et altoverskyggende problem...

1) Forøge udbuddet af kompetencer

8. Der er primært fire grunde til, at der er mangel på kvalificeret arbejdskraft i hovedstaden.

– For det første *er andelen af befolkningen med videregående uddannelse* kun middel i hovedstadsområdet i sammenligning med mange amerikanske og nordiske storbyer, f.eks. Boston, San Francisco, Stockholm og Helsingfors. Hovedårsagen skal findes i den høje frafaldsprocent i Danmark. Prognoser viser at uden politikændringer vil omkring 95 % af de unge i Danmark, der forlod folkeskolen i 2005, gå i gang med en ungdoms-uddannelse, men kun 79 % vil gennemføre uddannelsen.

Kun 48 % af de unge vil have færdiggjort en videregående uddannelse i 2030, og mindre end 30 % vil have færdiggjort en erhvervsuddannelse.

– For det andet er det et problem, at *studerende kommer sent ud på arbejdsmarkedet*. I OECD er danske lønmodtagere ældst af alle, når de kommer ind på arbejdsmarkedet. Mange studerende holder en lang pause mellem ungdomsuddannelsen og de videregående studier, og en rundhåndet uddannelsesstøtte gør det attraktivt for de unge at forlænge studiet, efter de er gået i gang. I Danmark har førsteårsstuderende på videregående uddannelser en gennemsnitsalder på omkring 23 år, hvilket er en af de højeste i OECD. 6 år senere er omkring 40 % af de studerende stadig indskrevet på en videregående uddannelse. Det reducerer lønmodtagerens totale livsindkomst, idet der er færre erhvervsaktive år til at anvende de opnåede kompetencer. Statskassen bærer en stor del af dette tab i form af manglende skatteindtægter.

– For det tredje *udnyttes den nuværende arbejdsstyrke af udenlandsk oprindelse ikke fuldt ud*. Tallet for indvandrernes samlede beskæftigelse i Danmark er lavt. I 2005 havde etniske danskere en beskæftigelsesgrad på omkring 78 %, udlændinge på 56 % og udlændinge fra ikke-OECD-lande på 51 %. Det er kun i få andre OECD-lande, at forskellen mellem indfødtes og udlændinges beskæftigelsesgrad, uanset uddannelsesniveau, er så stor som i Danmark. Selvom indvandrernes uddannelsesniveau i Danmark ikke er lige så højt som danskernes, ser det dog ikke ud til, at indvandrernes kvalifikationsgrad er lavere i Danmark end i andre lande. Forskellen mellem de højtuddannede danskere og udlændinges beskæftigelsesgrad er endnu højere (19 %) end forskellen mellem de lavtuddannedes (15 %) og de mellemuddannedes (15 %). Det er en udfordring, især i hovedstaden hvor hovedparten af indvandrerne bor, og hvor arbejdsmarkedet i særlig grad lider under akut mangel på arbejdskraft. Flere indvandrere ville gennemføre en uddannelse, hvis man forstærkede indsatsen for at mindske frafaldet på ungdomsuddannelserne.

– For det fjerde har hovedstaden ikke haft stor succes med at *tiltrække højtuddannede udlændinge*, og antallet af nytilkomne indvandrere, og udenlandske studerende er relativt begrænset. I sammenligning med andre storbyområder ligger andelen af indvandrere i hovedstaden under gennemsnittet. Selvfølgelig er det nemmere for engelsksprogede storbyer at tiltrække udlændinge. Men andelen af udlændinge er alligevel højere i mange ikke-engelsktalende storbyområder, end den er i hovedstaden. Eftersom indvandrere har tendens til at bosætte sig, hvor de har familie og venner, er det lettere for storbyer med etablerede indvandrersamfund, som f.eks. Toronto, New York og London, at tiltrække højtuddannede udlændinge. Hovedstaden har ikke denne fordel og er nødt til at gøre en større indsats for at tiltrække udenlandsk arbejdskraft.

Studerende kommer sent ud på arbejdsmarkedet...

9. Der kunne gøres en særlig indsats for at få de studerende tidligere ud på arbejdsmarkedet. Uddannelsesstøtten giver ikke de studerende incitament til at skynde sig ud på arbejdsmarkedet eller til at foretage effektive studievalg. Videregående uddannelse er gratis, og studerende kan få uddannelsesstøtte i 6 år.

Universitetsstuderende har derfor en høj gennemsnitsalder ved studiestart, og de skifter ofte studieretning. I 2006 gennemførte regeringen forskellige tiltag, som reducerer uddannelsesstøtten til studerende, der udskyder studierne i mere end 2 år. Finansieringen af universiteter og studerende kunne tilpasses med henblik på at gøre uddannelsesvalg mere effektive, formindske frafaldsprocenterne og gøre de studerende mere egnede til at imødekomme arbejdsmarkedets behov. Man kunne således f.eks. introducere en studieafgift, eller delvist udskifte uddannelsesstøtten med et studielån, der skal tilbagebetales, når uddannelsen er afsluttet.

...og indvandrere er ikke fuldt integreret

10. Herboende indvandreres kompetencer kunne med fordel udnyttes i højere grad. Københavns Kommune har forsøgt sig med forskellige tiltag til forbedring af indvandreres uddannelsesmæssige baggrund og gøre det lettere at blive integreret på det danske arbejdsmarked, f.eks. gennem uddannelse og integrationspolitikker. Sådanne tiltag kunne intensiveres med henblik på at reducere frafaldsprocenten blandt børn af indvandrere. Det er ikke altid, at aktive arbejdsmarkedsprogrammer virker efter hensigten og fører til bedre integration af indvandrere på arbejdsmarkedet. Men indtil nu har man kun i begrænset omfang benyttet sig af virksomhedsbaseret jobtræning, som ellers hjælper med at fjerne arbejdsgivernes usikkerhed i forhold til indvandrernes kvalifikationer og manglende erfaringer fra det danske arbejdsmarked. Beskæftigelsesregion Hovedstaden og Sjælland og jobcentrene i området, kunne lave en handlingsplan sammen med erhvervslivet for at introducere forskellige metoder til at øge antallet af virksomhedsbaserede jobtræningsmuligheder for indvandrere.

Det er en udfordring at tiltrække højtuddannet arbejdskraft

11. På grund af hovedstadens begrænsede internationale tiltrækningskraft kunne man mere aktivt forsøge at tiltrække udenlandsk arbejdskraft. København er kun lige med på Top 50 over storbyer med globale forbindelser til erhvervsliv og internationale services, og kan ikke siges at være et førende luftfartshub. Der er relativt få internationale virksomheder, hvilket gør det svært for udlændinge (og deres ægtefæller) at finde egnede karrieremuligheder. Desuden er universiteterne i hovedstaden mindre internationalt fokuserede end universiteterne i andre storbyområder. Hovedstadens relativt beskedne størrelse kan være en af årsagerne til, at det kun er lykkedes at tiltrække relativt få internationale virksomheder. Derimod ser det ud til, at de andre storbyområder i Europa af samme størrelse har langt bedre forbindelser til udlandet. Hertil kommer, at Københavns Kommunes internationale rækkevidde ser ud til at være faldet i forhold til storbyer i OECD, som man konkurrerer med i kampen om at tiltrække udenlandsk arbejdskraft

...og det kunne hjælpe at tiltrække virksomheder, der er mere globalt orienterede

12. For nylig intensiverede hovedstaden sin indsats for at tiltrække udenlandske virksomheder og internationale events. Set i lyset af det stramme arbejdsmarked er det ikke en topprioritet at tiltrække udenlandske virksomheder, især ikke i forhold til jobskabelse. Der kan dog være en idé i at udvælge og tiltrække visse udenlandske virksomheders hovedkontorer - virksomheder, der genererer knowledge spillovers og skaber jobmuligheder for højtuddannede indvandreres ægtefæller. Med hensyn til konkurrencen om at tiltrække globale events er det muligvis kun relevant for hovedstadens konkurrenceevne i det omfang, events bidrager til at gøre det mere attraktivt for højtuddannede udlændinge at bo og arbejde i hovedstaden. Hovedstaden kunne derfor genoverveje sine strategier for tiltrækning af virksomheder, turister og internationale events lys. Det er nødvendigt at tænke grundigt over, hvordan en verdensudstilling (Expo) i 2020, som pt. overvejes på alle myndighedsniveauer, kan bidrage til at gøre hovedstaden mere attraktiv for højtuddannede udlændinge.

Iværksætte en kampagne, der skal tiltrække udlændinge med særlige kompetencer

13. Hovedstaden kunne finpudse sin strategi for tiltrækning af udenlandsk arbejdskraft. Det er på sin plads at rose de forskellige interessenter i hovedstadsområdet for deres indsats med at overveje, hvilke personer de ønsker at tiltrække, sådan som det kommer til udtryk i den såkaldte "Brand Book". København ynder at fremstille sig selv som en miljøvenlig hovedstad ved vandet, hvor livskvaliteten er god og forholdet mellem arbejde og privatliv er afbalanceret. Dette er dog ikke nødvendigvis nok i konkurrencen med de andre nordeuropæiske hovedstæder, når det gælder om at tiltrække højtuddannet arbejdskraft, der gerne flytter sig på det internationale arbejdsmarked. Københavns Kommune, sammen med Region Hovedstaden og andre lokale myndigheder, kunne arbejde med sit image, gøre det mere raffineret, og forsøge sig med mere ambitiøse tiltag. På nationalt plan er der indført en "green card"-ordning og forskellige skatteordninger for højtuddannede udlændinge. Men sådanne initiativer er ikke nok, når man konkurrerer mod tilsvarende initiativer i mange andre OECD-lande. Skal man tiltrække et betragteligt antal højtuddannede udlændinge, er det nødvendigt med en mere aktiv tilgang på alle offentlige niveauer samt på universiteter og i virksomheder. De forskellige myndigheder i hovedstadsområdet kunne mere aktivt promovere nødvendigheden af at tiltrække højtuddannet arbejdskraft og involvere forskellige indvandrergupper mere systematisk i politikudformningen. Københavns Kommune planlægger i 2009 at etablere en international borgerservice, The Welcome Shop. Dette initiativ bør udvides og markedsføres. Festlighed af kulturelle forskelligheder kunne systematisk inkluderes i hovedstadens eventstrategi. Københavns Kommune og Region Hovedstaden kunne udvikle en kampagne til at tiltrække højtuddannede udlændinge. Den kunne føres ud i livet af lokale og regionale interessepartier, som f.eks. Copenhagen Capacity, der allerede arbejder med at tiltrække udenlandske investorer eller en lignende organisation.

Det er nødvendigt at overveje attraktive skatteforhold for kvalificeret udenlandsk arbejdskraft...

14. Den høje marginalsat på indkomst er et problem for Danmark som helhed, når det gælder om at tiltrække udenlandske kompetencer. I henhold til den danske skattelovgivning kan godkendte forskere og nøglemedarbejdere, der rekrutteres i udlandet, vælge ikke at betale indkomstskat mod at betale en enhedsskat på 25 % i 3 år. Perioden blev for nylig sat op til 5 år. Det er et skridt i den rigtige retning, men ordningen er for smal i sin tilgang til problemet. Der er kvalificerede danskere, der kunne tænkes at udvandre, og ordningen tager ikke højde for, hvordan man kan holde denne gruppe i Danmark. Hertil kommer, at målgruppen er ansatte, der får mere end dobbelt så meget i løn som en almindelig gennemsnitlig lønmodtager. Ordningen omfatter dog også forskere, primært indenfor naturvidenskab med lavere indkomster. Det kan være svært for yngre specialister inden for finansiering, ledelse og marketing samt iværksættere at blive godkendt til ordningen. Hertil kommer, at 5 års-reglen betyder, at medarbejdere skal udskiftes oftere, end det måske er ønskværdigt. Derudover modarbejder ordningen langtidspanlægning og investeringer. Det bedste ville være at reformere indkomstskattesystemet og reducere de meget høje marginalsattesatser i Danmark. Skattekommissionen, der pt. arbejder med en reform af skattesystemet, har mandat til at komme med forslag til netop sådanne tiltag. Alternativt kan man genoverveje området med favorable skatteregler for udlændinge: med henblik på at tiltrække og holde på højtuddannede udlændinge kan man f.eks. udvide 25 procentsskatteordningen, så den gælder i en længere periode og for flere grupper af lønmodtagere.

...og universiteterne spiller en stor rolle

15. Universiteterne kunne gøre mere for at tiltrække internationale studerende, da det er en potentielt vigtig kilde til højtuddannet arbejdskraft. Universiteterne i hovedstadsområdet har ikke i nævneværdigt omfang forudsætningerne for at gøre dette. Danmark har færre internationale studerende end mange andre OECD-lande. Andelen af internationale studerende, der læste på en videregående uddannelse i Danmark i 2005, var 4,4 % i sammenligning med 6,7 % i OECD som helhed. København ligger lidt højere end landsgennemsnittet, og 6 % af de studerende på Københavns Universitet er således internationale studerende. Tallet ligger dog under tallet for universiteterne i mange andre storbyer på verdensplan. Man finder den samme tendens i andelen af udlændinge indenfor forskning. Andelen af internationale studerende i Danmark er steget med 35 % fra 2000 til 2005, hvor tallet i OECD som helhed steg med 49 %. Universiteterne kunne mere aktivt konkurrere om de udenlandske studerende. Dermed ville der blive skabt en større masse af tilgængeligt udenlandsk talentmateriale. Samarbejde indenfor Øresundsuniversitetet er nødvendigt med henblik på at høste konkrete fordele, såsom stordriftsfordele (sammenlægning af fakulteter eller kurser). Det anbefales, at der udarbejdes en fælles internationaliseringsstrategi, så man kan arbejde målrettet med lande, fra hvilke man ønsker at tiltrække studerende. De studerende kunne involveres i højere grad via regionale turnusordninger, undervisnings- og forskningsprojekter samt gennem forøget mobilitet gennem dækning af transportomkostninger.

2) Øget innovationskapacitet

Innovationskapaciteten er gennemsnitlig...

16. Hovedstaden får middelkarakter på forsknings- og udviklingsindikatorer - begge i relation til den andel af BNP, som investeres, antal hightech-ansatte og antal patenter pr. indbygger. Selvom virksomhederne i hovedstaden gør det fremragende inden for procesinnovation, brugerdrevet innovation og ikke-teknologisk innovation, og selvom der er en høj grad af innovation i velfærdssektoren, er der behov for forbedringer indenfor produktinnovation, forskning og kommerciel anvendelse af forskningen, hvilket har stor indflydelse på konkurrenceevnen. Et vigtigt forskningsområde i hovedstaden er sundhed, som har oplevet kraftig vækst siden 2000 og som nyder godt af de omfattende danske dataregistre, der indsamler samfundsøkonomiske data og data om sundhed. Selvom det går bedre for sundhedsforskningen i hovedstaden end noget andet sted i Europa, er der kun begrænsede karrieremuligheder til yngre forskere, hvilket tvinger dem væk fra området. Fleksible ansættelsesstrukturer på universiteterne og hospitalerne, der giver plads til karriereudvikling, kunne løse dette problem. Man kunne udbygge båndene til Lunds Universitet, hvor det biovidenskabelige fakultet står stærkt.

...men kunne forbedres med flere bånd til videregående uddannelsesinstitutioner og virksomheder...

17. Dannelsen af netværk mellem erhvervslivet og den akademiske verden kunne med fordel understøttes i stedet at skabe formidlende organisationer. Hidtil har innovationspolitikken fokuseret på en kommercialisering af forskningen. De foretrukne instrumenter til at nå dette mål har været universitetspatentering og forskerparker. Hovedstaden har derfor et bredt udvalg af teknologioverførselskontorer, inkubatorer og forskerparker. I følge mange udenlandske undersøgelser er der dog ikke entydigt bevis for, at universitetspatenter og forskerparker har været en succes, og der hersker nogen tvivl om, hvor effektive de har været i hovedstaden. Der er sket et fald i

ationale akademiske bidrag til danske bioteknologivirksomheder som følge af Forskerpatentloven. Kun en mindre del af dette fald er kompenseret ved øget innovation i forbindelse med universitetsjet patentering eller etablering af spin-offs fra universiteterne. I forbindelse med en evaluering af Forskerparken Symbion, hvis speciale er kommercialisering af opfindelser inden for IT, telekommunikation og bioteknologi, var konklusionen, at der var relativt få bånd til de højere og videregående uddannelsesinstitutioner i området, samt at de studerende i ringe grad var opmærksomme på initiativet. Det indikerer, at institutioner som Symbion faktisk har en begrænset interaktion med de videregående uddannelsesinstitutioner og erhvervslivet. For at opnå større kommercialisering af forskningen er der behov for supplerende aktiviteter, som kan øge samarbejdet mellem erhvervslivet og universitetsverdenen. F.eks. i form af netværk i stedet for nye institutioner og formidlere. De primære aktører på området er erhvervslivet, universiteterne og andre forskningsinstitutioner, men Københavns Kommune og Region Hovedstaden kunne godt anspore til dannelse af sådanne netværk. Man kunne strømline kommercialiseringen af forskningen inden for rammerne af Øresund Science Region. Det ville øge samarbejdet mellem regionens universiteter i forhold til kommercialisering af forskningen (f.eks. flere fælles projekter).

...og en ordning med incitamentsbaserede forskningsmidler

18. Det ville forbedre forskningens kvalitet, hvis det var mere tillokkende at finansiere forskningen. Den danske model for allokering af forskningsmidler er to-delt. Det første lag er grundstøtten, hvor ministerierne overfører midler direkte til institutionerne. Det andet lag indeholder tilskud fra nationale forskningsråd, strategiske forskningsprogrammer, forsknings- og udviklingsmidler fra ministerierne samt private fonde og virksomheder. Selvom grundstøttemidler gør det muligt for universiteterne at langtidspanlægge, ansporer de ikke til effektivitet, relevans og samfundsbetydning. Der er ingen strukturer, der sikrer, at institutioner, der leverer forskning af høj kvalitet, belønnes. Regeringen bør genoverveje de forskellige finansieringsmekanismer og introducere flere incitamenter på forskningsfinansieringens første lag, sådan som den påregner at gøre fra 2010. Herudover er der brug for en forenkling af reglerne for finansiering på det andet lag.

Iværksætterpolitikker kunne afstemmes med hovedstadens behov

19. Det ville være til gavn for den statslige iværksætterpolitik, hvis man øgede samarbejdet og afstemningen med regionale og lokale initiativer i hovedstaden. Den danske regering opprioriterede for nyligt iværksætteri. Særligt i relation til virksomheder, der kan generere en hurtig vækst i antal ansatte, værditilvækst og eksport. For at fremme udviklingen af iværksættervirksomheder med høj vækst etablerede man en række regionale væksthuse, der skal yde service til disse iværksættere. Der ligger et sådant Regionalt væksthuse i Region Hovedstaden i tillæg til de erhvervscentre, som de forskellige kommuner i hovedstadsområdet har etableret. Københavns Kommune har sin egen erhvervs politik, hvor kreativt iværksætteri og etnisk iværksætteri spiller en vigtig rolle. Som en del af politikken har Københavns Kommune etableret kreative zoner, hvor iværksættere fra kreative erhverv har særligt favorable vilkår. Fra tid til anden opstår der uoverensstemmelser mellem statslig politik og regionale/lokale mål. Pt. er der et spændingsfelt mellem opfordringen til iværksætterne om at ansætte flere medarbejdere og hovedstadens allerede meget stramme arbejdsmarked. Det skyldes, at det ville gøre det endnu sværere for virksomhederne at rekruttere nye medarbejdere. Endvidere er det ofte ikke en topprioritet for kreative iværksættere at forøge antallet af ansatte. Den statslige politik kunne være bedre afstemt med regionale behov ved at give plads til regionalt differentierede mål i kontrakterne med

de regionale vækstcentre. Koordineringen mellem de regionale vækstcentre og kommunerne kunne forbedres ved at forny de oprindelige resultatkontrakter mellem de regionale væksthuse og kommunerne. Det er bekymrende, at finansieringen af de regionale vækstcentre overgår til kommunerne efter 2010. Dette kunne man genoverveje. Mere fokus på hovedstadens iværksætterpolitik kunne føre til resultater, der er bedre end det nuværende blandede resultat. Der er ingen klar indikation af, at de kreative zoner har haft en positiv effekt. Og selvom visse resultater stadig ligger hen i det uvisse, er der ikke desto mindre behov for en mere fokuseret tilgang. Man kunne lægge mere vægt på at stimulere kreative brancher, der har udvist potentiale for at tiltrække højtuddannet udenlandsk arbejdskraft. Hertil kommer, at man systematisk kunne udforske synergien mellem de kreative brancher og de andre sektorer, for eksempel biovidenskab og miljø. Københavns Kommune kunne spille en rolle ved at støtte dannelsen af tværsektorielle netværk, hvis fokus vil være at skabe synergi.

3) Gøre hovedstaden mere attraktiv

Attraktivitet er et aktiv...

20. Københavns ry for høj livskvalitet kunne udvikles yderligere. Selvom hovedstaden ligger fint placeret i forhold til livskvalitet og kvaliteten af offentlige ydelser, står området alligevel over for visse udfordringer, særligt i relation til:

(i) *Infrastruktur.* Selvom trængslen i trafikken i hovedstadsområdet er langt mindre end i andre europæiske hovedstæder, er det alligevel nødvendigt at kigge på visse problemstillinger. I 2007 steg trængslen i Region Hovedstaden med 10 %, hvilket svarer til et samfundsøkonomisk tab på 1,2 mia. EURO. Hovedstaden står over for adskillige udfordringer i relation til ekstern tilgængelighed. Femern Bælt-broen skaber mulighed for forbindelse til det europæiske højhastigheds jernbanenet. Og alligevel diskuterer man stadig forbindelsen mellem Ringsted og København. Selvom Øresundsbroen har forøget den grænseoverskridende trafik, kunne man udnytte den endnu mere og bruge den til at skabe et funktionelt integreret område.

(ii) *Boligmarkedet.* Huspriserne er steget markant i perioden 1995-2006, særligt i de nordlige og centrale kommuner. Det skyldes blandt andet befolkningsvækst, migration og en lav rente. Boligpriserne i forhold til indkomst i Danmark er blandt de højeste i EU. I 2003 brugte danskerne 28,6 % af deres indkomst på boligudgifter, hvilket kun overgås af Spanien og Sverige. Borgerne opfatter derfor generelt hovedstaden som et område, hvor det er svært at finde en bolig til en moderat pris, især lejeboliger. En gennemsnitlig børnefamilie med en årsindtægt på omkring 80.000 EURO er typisk nødt til at kigge efter bolig 50 km fra bymidten for at have råd til en bolig.

(iii) *Livskvalitet og miljømæssig bæredygtighed.* København, som er kendt for sin høje livskvalitet, står alligevel overfor en række udfordringer, hvis livskvaliteten skal forbedres. Noget af det, der gør København tiltrækkende, er byens størrelse. Den ligger tæt på naturområder, der er velegnet til udendørs aktiviteter, og i 2006 cyklede ca. 36 % af borgerne på arbejde. Men der er stadig visse problemer i forhold til *kulturelle faciliteter*, kriminalitet og luftkvalitet. I hovedstaden finder man et udvalg af glimrende kulturelle institutioner, men der mangler for eksempel en stor indendørs multi-arena, hvor der kan afholdes live koncerter m.v.

Det begrænsede antal turister i København tyder på, at omverdenen ikke kender til de mange bymæssige kvaliteter, der findes i byen. Kriminaliteten er højere end i andre storbyområder i OECD af samme størrelse: i perioden 2003-2006 var antallet af biltyverier f.eks. 9 pr. 1.000 indbyggere, hvilket er det næsthøjeste blandt Europas hovedstæder. Der er plads til forbedringer i forhold til *luftkvaliteten*: selvom svovlkoncentrationen i København er en af de laveste, er der stadig mange storbyer i OECD, hvor koncentrationen af NO₂ og partikler er lavere. Det er lykkedes for større storbyer som Paris, London og Frankfurt at nedsætte koncentrationen af partikler. I 2005 blev den daglige gennemsnitsværdi for PM₁₀ (50 µg/m³) overskredet 64 gange i København, hvilket er 29 dage mere end det tilladte i EU.

(i) Infrastrukturforbedringer

...takket være en solid indsats på infrastrukturområdet

21. Styrkelse af infrastrukturpolitikken kan sikre, at nærhed og den relativt lave trængsel vil fortsætte med at være et aktiv for regionen. Udviklingen af en intelligent transportinfrastruktur er vigtig for byens konkurrenceevne; ikke kun for at få gavn af bedre transitløsninger og stimulere økonomisk vækst samt skabe nærhed og fortætningseffekt, men også for at mindske pendlingens påvirkning af miljøet. Transport er det ene af tre ben i Region Hovedstadens regionale udviklingsplan fra 2008. For at sætte yderligere gang i væksten i hovedstadsområdet kunne hovedstaden udbygge sine styrker inden for intern og ekstern tilgængelighed.

Man kunne overveje en trængselsafgift

22. Med en trængselsafgift kunne man begrænse antallet af trafikpropper i regionen og efterligne andre storbyer i OECD, såsom Stockholm, London, Milano og Oslo. I de seneste ti år har man indgående diskuteret, om der skal indføres en trængselsafgift i hovedstadsområdet. En model, opstillet af 16 kommuner i Region Hovedstaden viser, at indførelse af trængselsafgifter i 2010 ville reducere trafikken med 23 % inden for en betalingsring om byen og med 4 % i hele Region Hovedstaden, og give et årligt netto provenu på 200 mio. EURO. Politisk enighed på alle myndighedsniveauer er en afgørende betingelse for succes i forhold til indførelse af en trængselsafgift og afgiftens modaliteter. Under dansk lov anses en trængselsafgift for at være en skat, og skal derfor vedtages af Folketinget. Hvis man vil undgå at øge skattetrykket, kunne man introducere trængselsafgiften parallelt med, at man reducerer registreringsafgiften, så det er trængsel, der ville blive beskattet, ikke bilejerskab.

Ekstern tilgængelighed kunne forbedres

23. Ekstern tilgængelighed kan forbedres ved at udnytte Øresundsforbindelsen bedre, integrere den kommende Femern Bælt-forbindelse mellem Danmark og Tyskland med det europæiske transportnetværk og fortsætte med at forbedre Lufthavnens internationale forbindelser. Pga. priselasticiteten i broafgifterne på Øresundsbroen kunne det eventuelt fremme den funktionelle integration i Øresundsregionen, hvis man genovervejede de begrænsninger, der gælder for fastsættelsen af broafgifterne. Hvis Femern Bælt-forbindelsen ikke etableres, vil man ikke kunne forbinde de nordiske lande med det europæiske kontinent via det tyske jernbanenet. Der er behov for mere samarbejde mellem Danmark og Tyskland, så Femern Bælt-forbindelsen inkorporeres i både dansk og tysk infrastruktur.

(ii) Forbedret boligpolitik for både bykerne og forstæder

Boligpriserne har gjort

24. Det er blevet meget svært for familierne at finde en bolig til en rimelig pris i

det meget svært for mange familier...

hovedstadsområdet, da boligpriserne er steget hurtigere end lønningerne. Boligmarkedet i Københavns forstæder og Øresundsregionen som helhed er blevet mere attraktivt og det har skabt vækst i forstadskommunerne. På den anden side har boligmassen i selve København været relativt uændret de seneste 20 år. Selvom udflytning til forstæderne er typisk for mange OECD-storbyområder, kunne en fortættet byudvikling medvirke til at reducere trafikken og sikre lønmodtagernes nærhed til arbejdspladsen. Det nuværende arbejdsmarked i hovedstaden er stramt, i gennemsnit kommer der 1,25 ansøgninger til en opslået stilling som kommunal sundhedsplejerske. Manglen på arbejdskraft understreger behovet for en bolig- og transportpolitik, der gør job tilgængelige for en bred arbejdsstyrke. Selvom boligpriserne er faldet i forhold til toppunktet i 2006, er bygherrerne stadig forhindret i at bygge boliger til moderate priser. Der kan komme yderligere begrænsninger på grund af dønningerne fra den igangværende globale finanskrisen. En tostrengt boligstrategi rettet mod fortætning af bykernen og tvær-kommunalt samarbejde om byggevirksomhed kunne derfor bidrage til at reducere presset på boligmassen i hovedstadsområdet.

...fortætning og mere nybyggeri i det indre København kunne hjælpe...

25. Da befolkningstætheden i hovedstaden kun er halvdelen af, hvad den er i Wien, München og Berlin, og under en fjerdedel af, hvad den er i Paris, kunne man tage flere realudnyttelsesredskaber, især fortætning, i brug med henblik på at øge boligmassen i hovedstaden. Hvis man gjorde det økonomisk mere fordelagtigt at bygge lejeboliger, kunne man skabe vækst i boligmassen og imødekomme behovet hos de borgere, der tjener for meget til at komme i betragtning til socialt boligbyggeri og for lidt til at have råd til dyre lejeboliger. Et forøget samarbejde med de bygherrer, der opfører boliger med et moderat udgiftsniveau, kunne føre til færre vurderingsomkostninger, f.eks. designgebyr, miljøundersøgelser og juridisk bistand. For at gøre sådanne projekter mere rentable kunne regeringen give kommunerne en større grad af fleksibilitet i forhold til forhandling af planlægningsaftaler med private bygherrer, sådan som det er tilfældet i Storbritannien og Holland.

...men skal suppleres på det regionale plan

26. I betragtning af befolkningstilvæksten i hovedstadens forstæder, mangelen på byggegrunde i bykernen og det faldende antal større familieboliger er der behov for yderligere regionale politikker, der koordinerer byens vækst. En ny form for arealudnyttelsesredskaber ville gøre det lettere at afstemme boligmarked og pendling efter hinanden i forstadskommunerne. Selvom hovedstaden har lang tradition for fremragende regionalplanlægning, har nedlæggelsen af By- og Boligministeriet i 2001 og etableringen af Region Hovedstaden, som ikke har mandat på boligområdet, reduceret den tvær-kommunale koordinering på boligområdet. Hovedstaden kunne have nytte af tvær-kommunalt koordinering af fælles bolig- og infrastrukturprojekter med henblik på at afveje modstridende interesser og sikre en mere retfærdig fordeling. Det ville gøre det muligt for kommunerne i fællesskab at sikre ressourcer til fælles faciliteter, særligt infrastruktur. Siden frigørelsesafgiften, der belønnede landområder, der overgik til byzone, blev afskaffet i 2004, har kommunerne været mindre ivrige efter at udstykke byggegrunde. For at sikre øget tvær-kommunalt koordinering i relation til arealudnyttelse kunne regeringen overveje nye mekanismer, der tillader kommunerne at låne penge til finansiering af infrastruktur. Sådanne kombinerede strategier for mobilitet og boliger kunne fremme en fremspirende polycentrisk bydannelse.

(iii) Livskvalitet og miljø

Mere samarbejde i Øresundsregionen kan øge antallet af kulturelle faciliteter

27. København har ikke den kritiske masse, der skal til for at have de samme faciliteter, som ellers er typisk for større storbyområder. Hvor det er muligt for mange storbyer i OECD at slå sig sammen med nærliggende storbyer og skabe den nødvendige masse, ligger der ingen større danske byer i nærheden af København. Byen ligger dog tæt på Malmø og Lund, med hvilke der er et lovende synergipotential. Skal man udvide antallet af kulturelle faciliteter, boliger, internationale events, marketing og turisme vil det kræve en koordinering af politikkerne i Øresundsregionen. Københavns Kommune kunne systematisk identificere de områder, hvor manglen på storbyfaciliteter svækker byens position vis-a-vis andre storbyområder i OECD, og hvor faciliteter i Øresundsregionen som helhed kunne udfylde disse huller.

København kunne blive en af de mest miljøvenlige byregioner

28. En finjustering af byens miljøpolitik kan hjælpe Københavns Kommune med at realisere ambitionen om at blive den grønneste hovedstad i Europa. Der findes et utal af miljøinitiativer: Københavns Kommune har vedtaget en strategi, der skal reducere byens CO₂-emission med 20 % i 2015, og er vært for FN's klimakonference i december 2009. Sådanne initiativer vil kunne bygge videre på eksisterende initiativer, der har gjort det muligt at reducere byens CO₂-udledning med 25 % siden 1990, og som har sikret, at mere end 36 % af byens borgere cykler på arbejde. Men der kunne gøres endnu mere for at forbedre hovedstadens bæredygtighed, herunder at formindske luftforureningen. Desuden kunne bedre teknikker til besparelse af energi reducere hovedstadens økologiske fodspor. Og med øget rapportering af miljø- og klimadata, ville man kunne følge med i udviklingen. Endelig er der på grund af den grænseoverskridende forurening i Øresundsregionen brug for en økosystem-baseret tilgang til planlægning og fortsat grænseoverskridende miljøsamarbejde.

4) Bedre politiske styringsmekanismer

Der er brug for en fælles strategi for hovedstaden...

29. Hovedstaden har brug for en fælles strategi, der kan øge udbuddet af højtuddannet arbejdskraft, øge innovationskapaciteten og gøre det mere attraktivt at bo og arbejde i regionen. Region Hovedstaden har gjort en glimrende indsats med at udarbejde vækststrategier for regionen. Region Hovedstadens Vækstforum, der har repræsentanter fra erhvervslivet, den akademiske verden samt regionale og kommunale myndigheder, udviklede i 2007 en strategi for erhvervsudvikling. Hertil kommer, at Region Hovedstaden i 2008 præsenterede en regional udviklingsstrategi, hvor borgere, myndigheder og foreninger var involveret. Begge er prisværdige initiativer, der indeholder tilbundsgående vurderinger, og hvor mange interessenter er involveret. Men ingen af dem har skærpet prioriteterne. Den underliggende antagelse i dokumenter fra både Københavns Kommune og regionen har været, at "you can have both": det er muligt at kombinere mål, der tilsyneladende er modstridende. Men faktisk er der brug for politiske tradeoffs, særligt i forhold til hvor man skal anvende knappe ressourcer og på hvilke områder politikken skal fokuseres. En af disse tradeoffs er mellem at bibeholde velfærdsstaten (og de høje skatter) og at skabe en mere initiativrig by (og land). I mange tilfælde er de forskellige tradeoffs mere spidsfindige, idet en ophobning af politiske mål udvander det politiske fokus og bortleder midler fra højere prioriterede emner, såsom tiltrækning af højtuddannet arbejdskraft. Det er f.eks. et prisværdigt mål at ville være Europas miljøhovedstad, men om det er en effektiv måde at tiltrække højtuddannet udenlandsk arbejdskraft, på er uklart.

På samme måde kan stimulering af de kreative brancher i hovedstaden gøre hovedstaden mere attraktiv. Men spørgsmålet er, om det sker på en måde, som tiltrækker højtuddannet udenlandsk arbejdskraft. Manglende fokus på den vigtigste udfordring i regionen kan meget vel hæmme regionens konkurrenceevne.

*...som alle aktører
bakker op om...*

30. Det er nødvendigt, at alle primære aktører inddrages i strategien for hovedstaden, så ressourcer og redskaber fokuserer på de samme målsætninger. Region Hovedstaden skal ikke kun samarbejde med kommunerne i regionen, men også regeringen, hvis man skal gøre hovedstaden mere attraktiv på verdensplan. I 1990'erne anerkendte regeringen betydningen af, at hovedstaden konkurrerer med andre europæiske storbyer; Det var effektivt pga. regeringens anerkendelse af hovedstadens værdi og dens samarbejde med regionale parter, på trods af fraværet af en styrelse der arbejder med regional planlægning. De politiske styringsmekanismer har indflydelse på, i hvilken grad det vil lykkes at formulere og implementere den fælles strategi. De politiske styringsmekanismer har også betydning for, om politikker og offentlige ydelser kan leveres.

*...med plads til at
lokale myndigheder i
området kan
implementere planen*

31. Når man tager hovedstadens afgørende betydning for landets økonomi i betragtning, har alle berørte parter, herunder regeringen, en interesse i at sikre, at politiske styringsmekanismer bidrager til at styrke hovedstadsområdet konkurrenceevne. Mange af de ting, der svækker regionens fremtidige konkurrenceevne, hænger enten direkte eller indirekte sammen med statslig politik: (i) statslig indvandrings- og skattepolitik har gjort, at hovedstaden er mindre attraktiv for højtuddannet udenlandsk arbejdskraft, (ii) boligpolitikken har gjort det svært at løse problemstillingerne omkring boliger til rimelige priser, (iii) visse forskelle i dansk og svensk lovgivning har ligget i vejen for funktionel integration i Øresundsregionen, og (iv) Folketinget bestemmer, om der skal indføres lokale trængselsafgifter eller ej. Selvom sådanne statslige rammer er almindelige i enhedslande som Danmark, er fleksibilitet nødvendig på grund af hovedstadens særlige udfordringer i forhold til resten af Danmark. Hovedstaden er tættere forbundet til verdensøkonomien, har flere indvandrere, højere boligpriser, mere luftforurening og mere trafik. Statslige politikker er nødt til at tage hensyn til hovedstadens konkurrenceevne. Fra et økonomisk synspunkt er der sket en reduktion af regionalt og lokalt selvstyre i de seneste år. Regeringen har sat begrænsninger for kommunal beskatning, kommunale udgifter, underskud, låntagning og brug af alternative finansielle instrumenter. Selvom det giver god mening i et udgiftspolitisk perspektiv, giver det kommuner, der ønsker at foretage investeringer med henblik på at forbedre kommunens konkurrenceevne, såsom Københavns Kommune og andre kommuner i regionen, en ringe grad af fleksibilitet. Region Hovedstaden er underlagt endnu større begrænsninger, idet den ingen beskatningsbeføjelser har.

*Strukturreformen
svækkede de politiske
styringsmekanismer i
hovedstaden ...*

32. Strukturreformen fra 2007 har ikke styrket de politiske styringsmekanismer i hovedstadsområdet. Den landsdækkende reform etablerede en ny regional myndighed - for hovedstadens vedkommende "Region Hovedstaden" - som har meget få planlægningsbeføjelser. Udover at erstatte 16 amter med 5 regioner nedskar reformen også antallet af kommuner i Danmark fra 271 til 98. Selvom reformen set fra et internationalt perspektiv var bemærkelsesværdig, var dens evne til at fremme kommunalt selvstyre i hovedstadsområdet minimal. Strukturreformen betød, at Københavns Kommunes særstatus og visse af byens tidligere ansvarsområder forsvandt, i modsætning til situationen i andre hovedstæder i OECD (f.eks. Madrid, Paris) og

andre store storbyområder (f.eks. Korea, Portugal, Japan). Det regionale myndighedsniveau er blevet svækket; det har ikke længere beskatningsbeføjelser, og arbejder stort set kun med sundhedsvæsen. Det tidligere, og relativt problematiske organ, der stod for koordinering i hovedstadsområdet, Hovedstadens Udviklingsråd, blev nedlagt. Strukturreformen overførte ansvaret for fysisk planlægning fra de tidligere amter og Hovedstadens Udviklingsråd til kommunerne og regeringen. Hvor mange kommuner i de fleste andre regioner i Danmark slog sig sammen, er antallet af kommuner i Region Hovedstaden forblevet mere eller mindre konstant. Region Hovedstaden omfatter 29 relativt selvbestemmende kommuner, og har en bykerne, der er relativt lille i forhold til regionens samlede areal. Omkring 21 % af borgerne i hovedstadsområdet bor i Københavns Kommune. Som det er tilfældet i stort set alle andre storbyområder i OECD, svarer administrative grænser og funktionelle områder ikke til hinanden; hovedstadsområdet, som defineret af pendlingsstrømme, er væsentligt større end Region Hovedstaden (hhv. 2,4 mio. og 1,6 mio. indbyggere). Endvidere har strukturreformen gjort det sværere at koordinere tiltag etc. i hovedstadsområdet: hvor kommunerne under Hovedstadens Udviklingsråd var en del af fem mere eller mindre ens amter, ligger en del af det samme område nu i en regions embedsomsråde (Region Hovedstaden) og en anden del i en anden region (Sjælland). Hverken Region Hovedstaden eller kommunerne har ret mange instrumenter til brug for tvær-kommunal koordinering på det regionale niveau.

...og der er brug for bedre koordinering...

33. Det er behov for mere koordinering i hovedstadsområdet. Selvom et stort antal decentrale myndigheder kan udbyde mange forskellige ydelser og tilpasse sig lokale forhold, er der stadig områder, hvor det er nødvendigt med regional koordinering. F.eks. indenfor trafik, arealudnyttelse og lokal økonomisk udvikling. Det gælder især i hovedstaden, hvor pendling i stadig større grad sker på tværs af administrative grænser. Visse dele af regional koordinering i Danmark sker på det statslige niveau, f.eks. arealudnyttelse via Fingerplanen. Størsteparten af statslig koordinering er på sektorniveau, hvilket fører til en vis mangel på politiksammenhæng på det regionale niveau. Tvær-sektorielle problemstillinger er svære at håndtere, og stammer til tider fra silotænkning hos regeringen, dvs. manglende interministeriel samordning. Der er kun få koordineringsværktøjer mellem hovedstaden og regeringen. Region Hovedstaden har stadig ikke fået retten til at tale på vegne af hele regionen. Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune, som er omgivet af Københavns Kommune, plejede at føre individuelle forhandlinger med regeringen. Men strukturreformen fra 2007 fjernede de to kommuners særstilling både som kommuner og som amter. Statslige politikker vedr. regionerne, f.eks. Region Hovedstaden, kunne koordineres bedre ved at forstærke det Regionalpolitiske ministerudvalgs rolle. Samordning mellem regering og hovedstad kunne udbygges gennem et klart statsligt program for hovedstaden. Blandt flere muligheder er en minister med ansvar for koordinering af det statslige program for hovedstadsområdet. Det er for nyligt blev indført for Randstad-Holland i Holland og Paris i Frankrig.

...mellem Region Hovedstaden og andre aktører...

34. Det er nødvendigt, at Region Hovedstaden fortsætter med at koordinere strategier og politikker for hele hovedstadsområdet. Som den nuværende koordinerende enhed i hovedstadsområdet har Region Hovedstaden udarbejdet strategier for erhvervs- og regionaludviklingen. Strategierne involverer mange regionale interessenter af central betydning. Selvom Region Hovedstadens ansvarsområder er begrænsede - hvoraf mange dog er relevante for koordinering i hovedstaden - er Region

Hovedstaden faktisk den eneste tilbageværende aktør, som besidder instrumenter til samordning og koordinering efter nedlæggelsen af Hovedstadens Udviklingsråd. Region Hovedstadens opgave er vanskelig, da det vil kræve opbakning fra kommuner, der fra tid til anden vil have modsatrettede interesser. Samtidig har Region Hovedstaden kun begrænsede politiske instrumenter til rådighed. Man kunne gøre en særlig indsats for at inddrage de sjællandske kommuner, der ikke er en del af Region Hovedstaden, men som ligger inden for Fingerplanen. Det er nødvendigt at disse kommuner deltager i koordineringen i hovedstadsområdet. Region Hovedstaden kunne lære af erfaringer med kommunesammenlægninger andre steder i Danmark. Der er et stadigt stigende behov for integreret trafikplanlægning i regionen, idet udviklingen af de enkelte transportformer påvirker og er afhængig af de andre transportformer. Selvom Movia, der står for den regionale bustrafik, er en nyskabelse, kunne man opnå bedre resultater ved at koncentrere al trafikplanlægning i hovedstadsområdet i én enkelt organisation. Man kunne også koordinere trafikplanlægningen med arealudnyttelsesplaner, såsom Fingerplanen.

...og den interne styreform skal forbedres

35. Endelig vil det være en fordel for Københavns Kommune at styrke den interne styreform, så Kommunen kan spille en mere afgørende rolle i hovedstadsområdet. Den nuværende styreform indebærer, at alle politiske partier er en del af byens styre, der omfatter en overborgmester og 6 borgmestre, der ikke er underlagt overborgmesteren. Det har ført til situationer, hvor borgmestre fra tid til anden har måttet implementere politikker, de stemte imod i Borgerrepræsentationen; og det har i enkelte tilfælde ført til overforbrug. Det, Københavns Kommune har brug for, er en flertalsstyreform, hvor ledelsesmæssige og kontrollerende opgaver er adskilt samt en model, der understøtter sammenhængen mellem politikudformning og implementering på tværs af forvaltninger. Men dansk lovgivning gør, at det ikke er muligt at vælge sådan en styreform. Igangværende overvejelser i kommunen omkring forskellige alternativer kan ikke godkendes og implementeres, medmindre dansk lovgivning ændres. Et muligt alternativ er styreformen i Oslo, hvor man har en lignende statslig institutionel tradition for koalitions- og mindretalsstyre. Under denne model udnævner Bystyret en ordfører, som udnævner en byregering (Byrådet). Bystyrekomiteerne spiller ingen rolle i forhold til implementering af politikker.

Samarbejde med andre regioner kan give stordriftsfordele...

36. Endelig kan bedre samarbejde mellem hovedstadsområdet og Danmarks store provinsbyer give økonomiske gevinster. Denne type initiativer kunne kortlægge fælles interesser og ansvarsområder, der er svagt defineret og sætte fokus på den gensidige afhængighed mellem hovedstaden og de større byer. Et tilsvarende samarbejde mellem London og andre engelske storbyer har vist sig at være effektivt. Selvom det dybest set er myndighederne i de forskellige store byer i Danmark, der har ansvaret for at indgå i sådan en dialog, kunne regeringen påtage sig en formidlende rolle. Eksplicit støtte fra regeringen til udvikling af netværk mellem danske byer kunne fremme økonomisk synergi.

...og Øresund er en unik mulighed for at øge konkurrenceevnen

37. Det ville bidrage til at udvide arbejdsmarkedet i hovedstaden, hvis man med yderligere fælles offentlige tiltag fremmede integrationen i Øresundsregionen (København/Malmø). Grænseoverskridende pendling i Øresundsregionen er steget kraftigt de seneste 10 år, men tallet er stadig relativt beskedent. Pendlingen fra det sydlige Sverige (Region Skåne) til Region Hovedstaden er syvdoblet fra 1997 til 2007 og omfatter nu 15.000 personer. En sammenligning af europæiske tal viser, at

der i adskillige regioner i Europa var mere grænseoverskridende pendling i 1999, end i Øresundsregionen i 2007. Koordinerende statslige tiltag kunne forøge strømmen af grænseoverskridende pendlere, da øget harmonisering i forhold til regler og bestemmelser, skatteforhold, social forsikring og broafgiften på Øresundsbroen kunne fremme arbejdsmarkedsintegrationen i området. Man har allerede taget en række skridt. I 2007 forstærkede man Øresundskomiteens institutionelle struktur, og man satte mere fokus på politikformulering. Det førte til en strategisk vision for Øresundsregionen i 2008, som igen vil føre til en fælles udviklingsstrategi i løbet af de kommende år. I 2007 underskrev de danske og svenske beskæftigelsesministre en aftale, der skal fjerne visse af de barrierer for et fælles arbejdsmarked. Man har iværksat adskillige grænseoverskridende initiativer, og de danske skattemyndigheder har nedsat særlig enhed, der skal kigge på skattespørgsmål i relation til de borgere, der arbejder i Danmark og bor i Sverige. Flere initiativer af samme slags ville være en god idé: Man kunne sende en kraftig opfordring til regeringerne i Danmark og Sverige om at udbygge samarbejdet i Øresundsregionen. Københavns Kommune, Region Hovedstaden og andre interessenter, herunder Wonderful Copenhagen, der arbejder med at fremme turismen, og Copenhagen Capacity, der arbejder med at tiltrække investeringer, kunne også støtte Øresundsregionens strategi for tiltrækning af internationale events, turister og udenlandske virksomheder.

Miljøministeriet
By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Telefon 72 54 47 00
blst@blst.dk
www.blst.dk

Hvad er en landsplanredegørelse?

Efter nyvalg til Folketinget afgiver miljøministeren en redegørelse om landsplanarbejdet til brug for den regionale udviklingsplanlægning og kommuneplanlægningen.

Der sker ikke en detaljeret styring over for kommunernes fysiske planlægning gennem landsplanredegørelsen. Landsplanredegørelsen sætter en politisk retning for den fysiske planlægning i form af principper og prioriteringer, som regeringen finder skal lægges til grund for de regionale udviklingsplaner og kommuneplaner.

Landsplanredegørelsen omtaler

De hovedproblemstillinger, som regeringen ser i den fysiske planlægning de kommende år.

Regeringens politiske principper og budskaber i relation til disse hovedproblemstillinger.

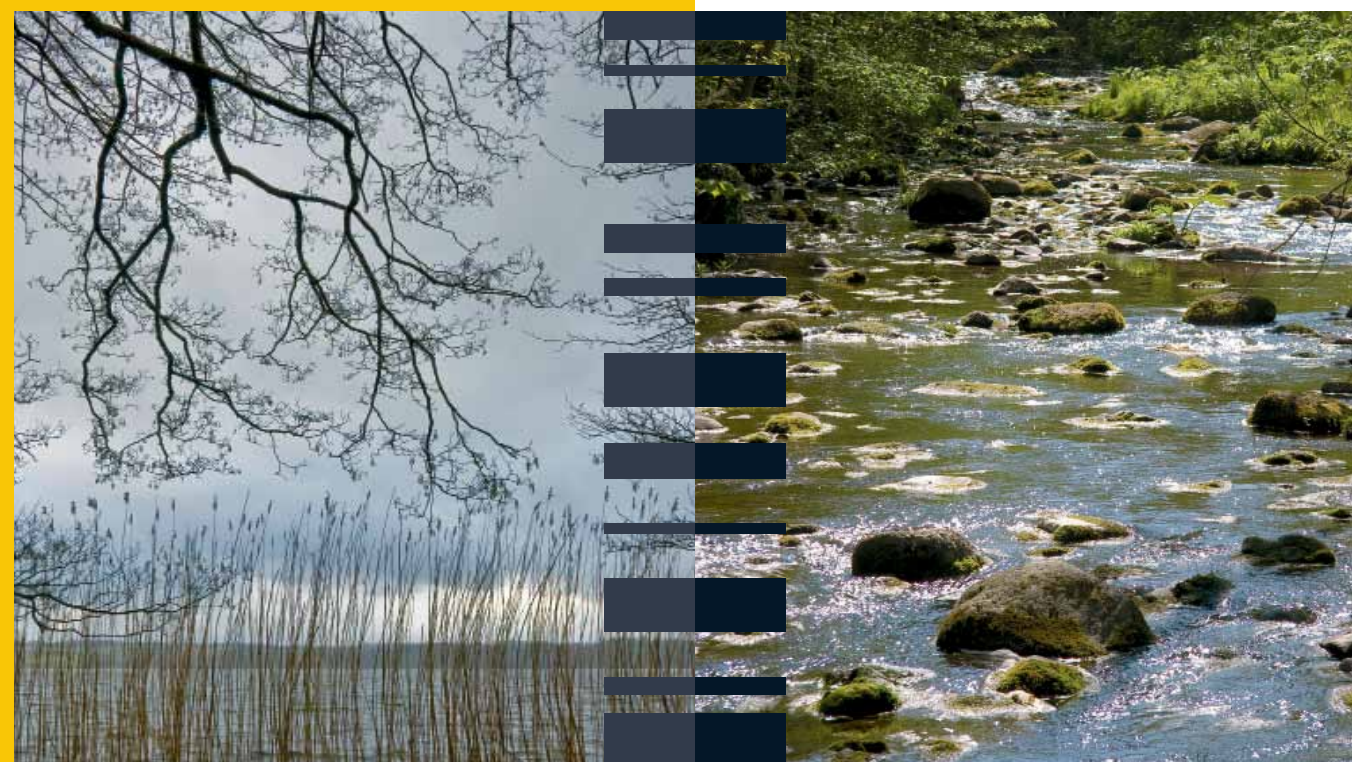
De initiativer i relation til den fysiske planlægning, regeringen vil iværksætte, og de emner, hvor regeringen ønsker et samarbejde med kommuner og regioner.

Forventningerne til kommunernes indsats i den overordnede fysiske planlægning,

Landsplanredegørelse 2010

Forord, side 3

Udviklingstendenser, side 5

Klima og energi, side 9

Natur og vand, side 11

Landskabet, side 13

Kyster, side 15

Byer, side 17

Infrastruktur, side 19

Landdistrikter, side 21

Østjylland, side 23

Mellemstore byregioner, side 25

Hovedstaden og Sjælland, side 27

Miljøminister Karen Ellemann

Kommuneplanerne for 2009 - 2013 skal nu også omfatte alle aktiviteter i det åbne land. Der er tale om en planlægning for hele kommunens område, som skal omfatte byudvikling, naturbeskyttelse, vandmiljø, landskab, kulturmiljø, friluftsliv og indpasning af infrastruktur.

Med Landsplanredegørelse 2010 går regeringen på flere måder helt nye veje.

For det første er det en landsplanredegørelse, som skal ses i sammenhæng med regeringens mange andre store initiativer som fx det regionalpolitiske udspil 'Danmark i Balance i en Global Verden' og regeringens aftaler om en grøn transportpolitik og 'Grøn Vækst'.

Initiativer som sammen med Landsplanredegørelse 2010 bidrager til et renere, grønnere og mere bæredygtigt Danmark, der er rustet til at møde de globale udfordringer miljømæssigt, socialt og økonomisk.

For det andet er det en landsplanredegørelse, som for første gang henvender sig direkte til kommunalbestyrelserne og regionsrådene. Med kommunalreformen har kommunerne fået ansvaret for dels planlægningen af byerne og det åbne land, dels gennemførelsen af de mange natur- og miljøinitiativer, som skal gøre Danmark til et grønnere og renere land at leve i.

Regionerne skal - blandt andet baseret på de regionale vækstforas erhvervsudviklingsstrategier - udarbejde regionale udviklingsplaner, der på grundlag af en helheds-vurdering bl.a. beskriver en ønskelig fremtidig udvikling for regionens byer, landdistrikter og udkantsområder.

Og for det tredje fordi det er en landsplanredegørelse, der i kort form sætter fokus på de politiske meldinger.

Regeringen lægger stor vægt på at sikre de bedst mulige rammer for vækst og udvikling i hele Danmark med afsæt i de særlige udfordringer og muligheder, der er lokalt og regionalt.

Landsplanredegørelsen omtaler udfordringer i den fysiske planlægning i alle dele af landet. Disse udfordringer er ikke ens over alt, og redegørelsens omtale af de forskellige dele af landet forholder sig derfor til specifikke lokale og regionale forhold i den fysiske planlægning.

Løsningernes geografi må tilpasses problemernes geografi. Dette er også baggrunden for, at regeringen i 'Danmark i Balance i en Global Verden' foreslår, at kommuner i yderområderne får udvidet adgangen til at gennemføre planlægning til gavn for detailhandel og for erhverv og boliger i landzonen, uden at dette i øvrigt betyder en ændring af de generelle principper, der ligger til grund for dansk planlægning.

Landsplanredegørelsen bidrager dermed til regeringens brede spektrerede indsats for vækst i hele landet.

Regeringen har indgået politiske aftaler bl.a. for de kommende års infrastrukturinvesteringer og om Grøn Vækst, der forener moderne og konkurrencedygtig landbrugsproduktion med et højt niveau for miljø- og naturbeskyttelse.

Herudover har de statslige vand- og Natura 2000-planer været i forberedelse. Det er alt sammen nye initiativer, som får betydning for kommunernes planlægning.

En planlægning, som jeg har stor tillid til, at kommunerne kan gennemføre på fuld kvalificeret måde, og som også vil indebære konkrete afvejninger af de lokale interesser i forhold til de nationale.

Der blev givet mange positive høringssvar på forslaget til landsplanredegørelse, og der er generelt stor tilslutning til, at forhold i det åbne land, ved kysterne, i landskabet og natur- og miljøforhold er behandlet i redegørelsen. Det er tydeligt, at det er emner, der optager kommunerne.

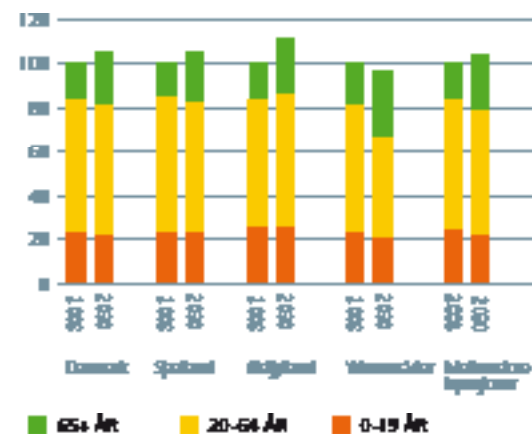
Jeg ser en planlægning af by og land baseret på kvalitativt gode løsninger som en fælles opgave, hvor stat, kommuner og regioner har hver et antal brikker, som lagt på den rigtige måde kan få puslespillet til at gå op.

Jeg ønsker med Landsplanredegørelse 2010 at indbyde kommunerne, regionerne og deres organisationer til et samarbejde om en række af de problemstillinger, som berøres i redegørelsen.

Karen Ellemann
Miljøminister

Udviklingstendenser

Befolkning i 2008 og 2030 fordelt på aldersgrupper. Indekstal, 2008 = 100. Kilde: Statistikbanken og egne beregninger.

Danmark er et af de lande i Europa, hvor arealet udnyttes mest intensivt. Vi er et lille land med relativt stor befolkningstæthed og en overordnet positiv økonomisk vækst, som trækker aktiviteter inden for transport, byggeri og anlæg med sig.

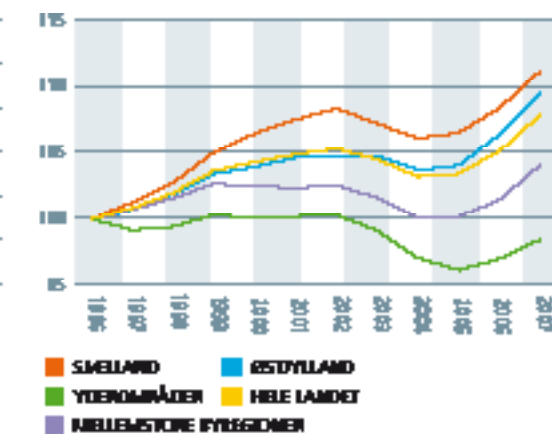
Først og fremmest er vi selv, vores arbejdspladser og bosteder grundvilkår i planlægningen.

Befolkningen / I 2010 er der ca. 5.525.000 personer i Danmark, ca. 200.000 flere end i år 2000, altså en stigning på 3,8 pct. Denne beskedne stigning ventes at fortsætte de næste 20 år, men den ser ud til at blive ujævnt fordelt fra landsdel til landsdel.

I Østjylland og på Sjælland er befolkningstilvæksten betydeligt over landsgennemsnittet. Derimod har Bornholm, Lolland-Falster, Sønderjylland, Nordvestjylland og Vendsyssel en befolkningstilvækst væsentligt under landsgennemsnittet, eller endda tilbagegang. Størst nedgang i befolkningstallet ses på de mindre øer.

Også alderssammensætningen vil påvirke fremtidens planlægning. I 2010 er der ca. 900.000 personer på 65 år og derover, svarende til godt 16 pct. af befolkningen. Det tal forventes i 2030 være steget til ca. 1.350.000 - 23 pct. af befolkningen. I yderområderne forventes næsten hver tredje at være over 65 år i 2030.

En så stor ændring af alderssammensætningen vil få stor indflydelse på planlægningen af vores byer og boliger. De ældre vil i højere grad præge fornyelsen og udbygningen af boligområderne med deres særlige behov.

Erhvervene vokser mest i Østjylland og på Sjælland. Arbejdspladser 1996-2007. Indekstal, 1996=100.

Arbejdspladser / Antallet af arbejdspladser på Sjælland og i Østjylland er i mange år steget kraftigere end i resten af landet. Regionerne omkring Aalborg og Viborg har haft en vækst på niveau med eller over landets gennemsnit. Morsø og Ringkøbing-området har haft industriel ekspansion.

Omvendt har andre yderområder haft en tilbagegang i antallet af arbejdspladser; specielt i Vendsyssel og på de sydlige øer. Udviklingen skal generelt ses i lyset af de gunstige konjunkturer frem mod midten af 2008.

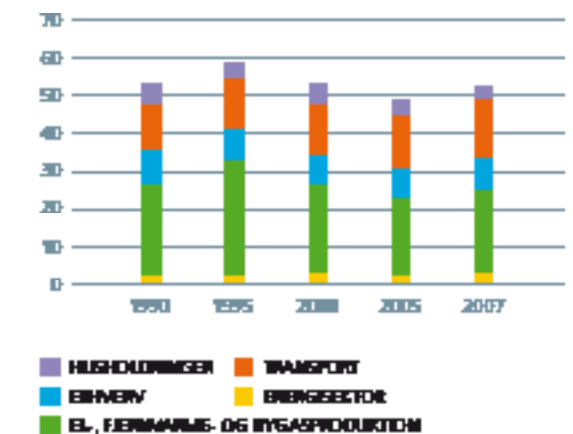
Sjælland

Østjylland

Mellemstore byregioner

Yderområder

Udledning af CO2 1990 - 2007 fordelt på sektorer. Tal i mio. tons. Kilde: Energistyrelsen.

Klimaet / FN's klimapanel peger på, at en væsentlig del af den globale opvarmning skyldes menneskeskabte aktiviteter. Der er behov for en indsats på to fronter: Dels initiativer, der medvirker til at reducere drivhusgasudledningen, dels initiativer, der medvirker til, at samfundet tilpasser sig fremtidens klima.

Som et resultat af det nogenlunde stabile energiforbrug og den voksende andel af vedvarende energi, viste den sidste opgørelse fra 2008 over den samlede drivhusgasudledning i Danmark (korrigeret for årlige temperaturforskelle og udenrigshandel med el) et fald på 14 pct. siden 1990.

Udledningen af CO₂-emissioner fra 1990 til 2008 fra husholdningerne er faldet med 38 pct. Udledningen fra landbruget er faldet med 23 pct., mens udledningerne i forbindelse med transport er steget med 32 pct. Derudover er der gjort en betydelig indsats for at øge forbruget af vedvarende energi, så forbruget af kul, olie og gas kan reduceres tilsvarende.

Produktionen af vedvarende energi vokser år for år, og vedvarende energi udgjorde i 2008 således 17 pct. af det samlede bruttoenergiforbrug. Vindmøller og bioenergi har givet vigtige bidrag hertil. Der forudses en betydelig stigning i produktionen af såvel vindkraft som biomasse og biogas de kommende år.

Den reducerede drivhusgasudledning udgør et væsentligt bidrag til at realisere Danmarks forpligtelse under Kyoto-Protokollen og EUs byrdefordeling for perioden 2008-12.

Udviklingstendenser

Byzonens areal 2000 og 2008 i hovedgrupper af pendlingsregioner. Tal i km². Kilde: Materiale i By- og Landskabsstyrelsen.

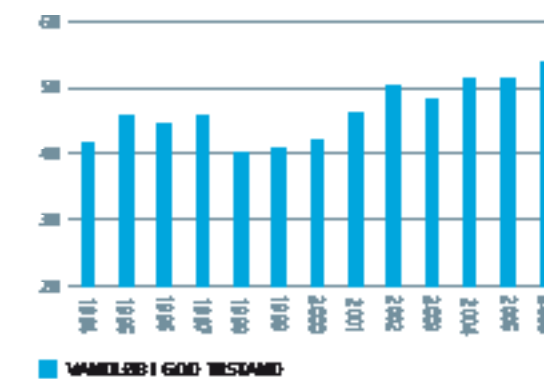
Arealanvendelse / Byerne i Danmark fylder ca. 2.700 km² - et areal lidt mindre end Fyn. Her bor ca. 86 pct. af befolkningen. Desuden har vi godt 450 km² sommerhusområder. Resten af Danmarks samlede areal på godt 43.000 km² er åbent land domineret af landbrug, skove og andre naturområder.

Væksten i folketal og arbejdspladser de senere år har ført til en vækst i byarealet, selv om omstillingen fra industri til videnerhverv har frigivet areal, som kan anvendes til nye byformål.

Måden, vi anvender arealerne på, er vigtig for udviklingen af et bæredygtigt Danmark. Byerne er siden år 2000 vokset med 236 km², eller med 10 pct.

Byerne gør et større og større indhug på det åbne land, og det skyldes især spredt byvækst, nye vejanlæg og store erhvervsområder.

Andel af danske vandløb, som er i god tilstand, 1994-2006. Tal i pct. Kilde: Miljøstyrelsen: Indikatorer for bæredygtig udvikling, september 2008.

Vandmiljøet - vandløb / Siden 1999 har der været en stigning i antallet af vandløb med en god biologisk tilstand. Forbedringerne i den biologiske vandløbskvalitet skyldes en kombination af forbedret vandkvalitet og forbedrede fysiske forhold.

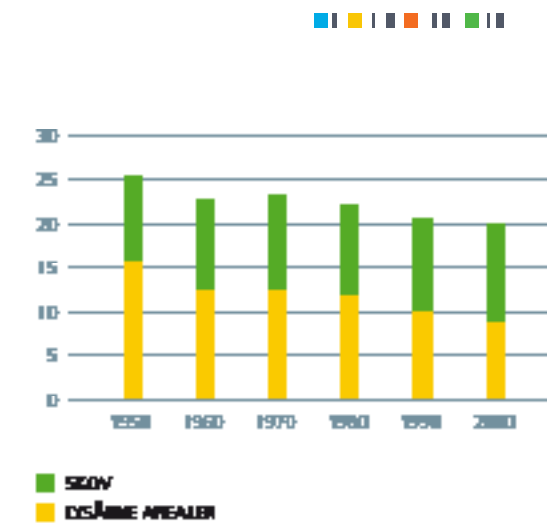
Forbedringerne skal ses i lyset af den miljømæssige indsats, der er foretaget i kommuner og amter gennem en længere årrække samt den styrkede statslige naturgenopretningsindsats og indsatsen via miljømilliarden.

Vandmiljøet - søer / Den samlede udledning af fosfor er faldet siden 1989, hvilket har medført at koncentrationen af fosfor i de danske søer næsten blevet halveret. Faldet i søvandets indhold af fosfor har betydet, at søerne er blevet mere klarvandede. Andelen af rovfisk som gedde og aborre øges langsomt og undervandsplanterne er i fremgang.

Vandmiljøet - havet / Der er i løbet af 1990'erne sket en betydelig reduktion i fosforafstrømningen og en reduktion i kvælstofafstrømningen til havet.

Reduktionen i fosforbelastningen skyldes, at der er sket en forbedring af spildevandsrensningen. For kvælstof er der også sket en betydelig reduktion i spildevandsbelastningen, men også en reduktion i belastningen fra de dyrkede arealer, hvorfra langt den største andel af kvælstoffet stammer.

Fra midten af 1980'erne har forskellige handlingsplaner medvirket til reduktion af næringsstofudledning. Målet er at reducere kvælstofudvaskningen og landbrugets fosforoverskud yderligere.

Skov og lysåbne arealer. Andel af Danmarks areal 1950-2000. Tal i pct. Kilde: Miljøstyrelsen: Indikatorer for bæredygtig udvikling, september 2008.

Natur / Vores biologiske mangfoldighed er fortsat i tilbagegang. Siden 1950 er antallet af lysåbne naturområder (som i høj grad består af ekstensivt drevne landbrugsarealer, herunder eng, overdrev og hede, samt mose og klit mm.) gået tilbage.

Det er navnlig arealet af enge og overdrev og som er faldet, mens arealet af moser og heder har været stabilt. Naturområderne er mange steder blevet stærkt opsplittede. Ca. 85 pct. af Danmarks naturarealer er på mindre end fem hektar. Denne opsplitning gør, at det er blevet vanskeligere for visse planter og dyr at trives og formere sig.

Arealet med skov har til gengæld været jævnt stigende siden starten af 1800-tallet. Arealtilvæksten har været væsentlig i de seneste 20 år, hvor der er gjort en målrettet indsats for skovrejsning.

Der findes desuden en lang række spredte småbiotoper, herunder læhegn, vandhuller, små moser, mergelgrave, gravhøje m.v. i det åbne land. Disse småbiotoper hører sammen med søer og vandløb også med til naturarealet.

Tilsammen udgør naturarealerne - både skov, lysåbne naturarealer samt søer, vandløb og småbiotoper godt 25 pct. af Danmarks samlede areal.

Forandringerne i klimaet vil stille nye krav til planlægningen. Mere nedbør og flere storme vil øge risikoen for erosion af kyststrækninger. Men store regnmængder giver også muligheder. Det kan opsamles i kunstige søer og kanaler i byen.

Vi får klimaændringer i Danmark. Regeringen har fremlagt et klimascenarie, som kommunerne kan anvende i deres planlægning. Scenariet viser, at det for perioden frem mod 2050 vil blive op mod 1 grad varmere om vinteren, vækstsæsonen vil blive tre uger længere, og regnskyl vil blive 6 pct. kraftigere.

Gennem planlægning kan vi forberede os på en tilpasning til højere temperatur, mere nedbør, kraftigere regnskyl og storme samt stigende havniveau. Den brede energifaktale, som regeringen har indgået, øger målsætningen for energibesparelser og betyder mere støtte til vedvarende energi og fremmer vindmøller, en mere energieffektiv transportsektor samt en udbygning med biogasanlæg.

Det er regeringens langsigtede mål at gøre Danmark uafhængigt af fossile brændsler som kul, olie og gas. Energi-aftalen betyder således flere vindmøller i Danmark, både til havs og på land. Det er besluttet at placere Danmarks hidtil største vindmøllepark på havet mellem Djursland og Anholt med en samlet effekt på 400 MW, som dermed kan dække 400.000 husstandes årlige elforbrug. Endvidere har regeringen fået vedtaget en lov om etablering af et testcenter for store vindmøller.

Regeringen har indgået en politisk aftale med et flertal i Folketinget om en grøn transportpolitik, som gennem direkte tiltag, planlægning, forskning mv. skal føre til en reduktion i transportsektorens CO₂-udledninger samt reducere støj- og luftforurening.

Herudover fremlagde regeringen i foråret 2008 en national strategi for tilpasning til klimaændringer, der opfordrer myndigheder, virksomheder og borgere til rettidigt at agere på de udfordringer, som klimaændringerne vil medføre for samfundet.

Forventninger til kommunernes planlægning

Planlægning skal bidrage til at mindske energiforbruget / Boliger, arbejdspladser, institutioner og andre rejsmål bør, hvis der lokalt er mulighed for det, placeres sådan, at behovet for transport reduceres. Infrastrukturen skal tilskynde til brugen af kollektiv trafik. Kommunerne kan også fremme energineutralt byggeri, alternative energikilder og energibesparende køretøjer.

Anlæg og byggeri / Generelt kan klimaændringerne skabe såvel problemer som muligheder, som på længere sigt bedst løses/udnyttes via en hensigtsmæssig planlægning af arealanvendelsen, fx ved at friholde visse områder for beboelse og andre anlæg. Private og offentlige bygherrer vil til en vis grad kunne tilpasse deres beslutninger om bygge- og anlægsarbejder til de ændrede risici og muligheder, som klimaændringerne medfører, hvis den relevante information er til rådighed.

En vigtig informationskilde er kommuneplanlægningen, som derfor løbende bør afspejle og tilpasses de risici og muligheder, som følger af klimaændringerne.

Klimaforandringer og naturbeskyttelse / Klimaforandringerne forventes at påvirke den danske natur blandt andet gennem øget erosion og oversvømmelse af lavvandede kyster, strandenge og ådale som følge af vandstandsstigninger, øget nedbør og ændret nedbørmønster.

Rammerne for naturens tilpasning kan forbedres ved en planlagt indsats, fx naturforvaltningen, i den fysiske planlægning eller indsatsen i sektorer, der påvirker naturen. Naturen bliver dermed mere robust og tilpasningsdygtig over for klimaændringerne.

Hvad vil regeringen gøre?

Ny og nyttig viden / I regeringens klimatilpasningsstrategi indgår en informationsindsats i form af etablering af et videncenter og en klimatilpasningsportal, www.klimatilpasning.dk. På denne portal optages løbende ny viden inden for en række ministeriers ressortområder, herunder inspiration til klimatilpasningstiltag i den fysiske planlægning.

En sund og robust natur under ændrede klimaforhold vil blive sikret, fx ved omlægning af udvalgte ådale til naturlige vådområder med ekstensiv drift og pleje og ved en indsats mod fragmentering af naturen. Aktiviteter som disse vil have en fortsat høj prioritet. Den samlede energi-, natur- og miljøindsats i Grøn Vækst forventes samlet set at reducere landbrugets CO₂-udledning med op mod 800.000 tons årligt, når virkemidlerne er fuldt indfaset.

Planlægningen skal tilpasses de forventede klimaforandringer / Kommunernes planlægning for klimatilpasning vil blive støttet og fulgt fra centralt hold, fx med relevant information. De statslige myndigheder vil løbende vurdere, om der er behov for at udforme forudsætninger for kommuneplanlægningen.

Klimatilpasningsindsats på tværs af administrative og geografiske grænser / Til brug for kommunernes planlægning er der udviklet en ny digital højdemodel af Danmark, som viser, hvor højt en hvilken som helst adresse i Danmark ligger i forhold til havniveauet.

Energioptimering af den eksisterende boligmasse / Regeringen har i Folketinget fået vedtaget en ændring af byfornyelsesloven, der vil øge kommunernes mulighed for at støtte nedbringelse af energiforbruget i de eksisterende boliger.

Vi skal både sikre vores eksisterende natur og etablere ny og sammenhængende natur.

Driftsformer som høslæt og ekstensiv afgræsning sikrer, at lysåbne naturtyper som eng, overdrev og hede ikke gradvist gror til i nælder, tidsler og krat.

Udviklingen i landbruget, byerne og ferie/fritidsfaciliteter lægger pres på naturen. De ændrede driftsformer i landbruget har medført, at høslæt og ekstensiv afgræsning forsvinder med den konsekvens, at lysåbne naturtyper som eng, overdrev og hede ofte gror til i bl.a. nælder, tidsler og krat. Nedgangen i naturarealet er dog stoppet som følge af naturpleje og -genopretning samt skovrejsning de seneste år.

Selvom en mangeårig, vedholdende miljøsindsats har vendt udviklingen, lider mange naturområder, herunder søer og vandløb, af en forringet kvalitet på grund af forurening med næringsstoffer, sprøjtemidler mv..

Udviklingen i kvaliteten af mange vandløb går nu i den rigtige retning, men også her er der behov for at forbedre de fysiske forhold og dermed mulighederne for et rigt plante- og dyreliv. Som landets største arealforvalter er der behov for, at landbruget fastholder sin indsats for naturen og miljøet.

De statslige vandplaner har til formål at sikre en god økologisk tilstand for grundvand, vandløb, søer og kystvande. Natura 2000-planer skal bevare og genoprette vores internationale naturområder.

Nationalparker skal styrke og udvikle naturen og landskabet samt forbedre og styrke mulighederne for udvikling af fx kulturmiljøer og friluftsmæssige værdier i områder af international og national betydning. Nationalparkloven har betydet oprettelse af Nationalpark Thy 2008, Nationalpark Mols Bjerge i 2009, og at Nationalpark Vadehavet forventes oprettet i 2010. Målet er i de kommende år at etablere 2 nye nationalparker ved Skjern Å og i Nordsjælland.

Regeringen giver sammen med EU økonomisk støtte til flere skove i Danmark. Der ydes både støtte til neutralområder (områder, hvor skovrejsning er mulig), som udgør 70 pct. af det åbne land, og til positivområder (områder, hvor skovrejsning er ønsket), som udgør 5 pct.

Det er en statslig prioritering, at de nye skove etableres og indrettes, så de på samme tid opfylder friluftsmæssige behov, er robuste i fremtidens klima, sikrer grundvandet og øger naturværdierne, træproduktionen og andet.

Endvidere er der etableret tilskudsordninger under Landdistriktsprogrammet. Disse ordninger omfatter bl.a. tilskud til anlæg, fastholdelse og pleje af vådområder, tilskud til pleje af græs- og naturarealer og tilskud til landskabs- og biotopforbedrende beplantninger.

Forventninger til kommunernes planlægning

Planlægningen skal sikre mere sammenhængende natur og vandmiljø / Der skal arbejdes for, at eksisterende såvel som ny natur ikke ligger spredt og tilfældigt. Derfor skal kommunerne sikre sammenhæng mellem Natura 2000-områderne, nationalparkerne og andre store naturområder ved at forbinde dem med økologiske korridorer.

Vand- og Natura 2000-planerne i fokus / Kommuneplanen spiller en vigtig rolle for, at den kommende indsats for vand og natur kommer til at ske i samspil med de øvrige interesser i det åbne land. De kommende års store investeringer i renere vand og mere natur kan fx også medføre flere rekreative muligheder for befolkningen i og uden for byerne.

Hvad vil regeringen gøre?

Miljø- og Naturplan Danmark 2020 / Regeringens aftale med Dansk Folkeparti om Grøn Vækst indeholder en Miljø- og Naturplan for Danmark frem mod 2020, som skal sikre bedre miljø og klima samt mere natur af høj kvalitet, der er tilgængelig for alle. Et led i planen er, at der bl.a. bliver etableret op til 75.000 ha ny natur frem mod 2015, herunder bl.a. mere skov og dyrkningsfrie randzoner, ligesom der vil ske forbedringer af de fysiske forhold på udvalgte strækninger af 7.300 km vandløb.

Den danske natur skal afleveres i bedre stand, end vi overtog den / Regeringen vil styrke hensynet til naturen, når vi udvikler byerne og anlægger veje og jernbaner. Nogle projekter må vælges helt fra, selv om det kunne have en positiv effekt på mobiliteten, hvis omkostningerne for naturen er for store.

Skovarealet skal øges / Som led i Grøn Vækst skal der fortsat gøres en indsats for at øge det danske skovareal. Samlet vil der herved kunne skabes ca. 7.700 ha ny skov frem mod 2015. En del af den kommende skovrejsning vil have fokus på nye, bynære skove anlagt i samarbejde med kommuner, vandværker og andre interessenter.

Grønt Danmarkskort / For at forbedre overblikket over arealanvendelse og jordbundsforhold har regeringen igangsat et projekt om udarbejdelsen af et Grønt Danmarkskort. Grønt Danmarkskort vil understøtte planlægningen af den fremtidige miljø- og naturindsats og være en videnressource for den enkelte landmand.

Landskabsinteresserne er sammen med natur- og miljøinteresserne vigtige, når der skal tages stilling til placering og udformning af store landbrugsbygninger.

Det danske landskab ændrer sig løbende. Nye bydele, erhvervsområder og veje kommer til. Også landbrugets udvikling kan aflæses i landskabet.

I nogle tilfælde gør byer og erhvervsbyggeri indhug i det åbne land på en måde, som forringer stedets landskabelige værdier. Et eksempel er udflydende byrande, som betyder, at der bliver stadig større afstande fra bymidtens boliger til de værdifulde oplevelser i det åbne land.

Udviklingen i landbruget er årsag til store ændringer i landskaberne, hvor mange nye landbrugsbygninger og driftsanlæg er kommet til. De store anlæg gør mange mindre landbrugsbygninger overflødige, og i det åbne land står der nu mindst 60 mio. m² bygninger ubenyttede og efterhånden faldefærdige hen. Manglende vedligeholdelse skæmmer både landskaber og landsbyer. Befolkningens adgang til naturen, kulturminderne og landskaberne forringes også, når markveje fortsat nedlægges som led i omlægningen af landbrugsdriften.

Kommunerne har mulighed for at påvirke denne udvikling gennem planlægningen.

Miljøministeriet har udarbejdet en vejledning til brug for kortlægning af de karakteristiske og oplevelsesrige landskaber (landskabskaraktermetoden), som bl.a. kan sikre, at udvikling sker i overensstemmelse med landskabskvaliteterne og at der foretages en mere ensartet vurdering af landskaberne henover kommunegrænser.

Forventninger til kommunernes planlægning

Fokus på landskabet i kommuneplanerne / Kommunerne bør sætte yderligere fokus på landskabsbeskyttelsen i den kommende planlægning for det åbne land. Det er nødvendigt for at styrke beskyttelsen som led i den

samlede planlægning, først og fremmest i samspillet med vand-, natur-, erhvervs- og kulturarvsplanlægningen. Der skal sikres bedre adgangsmuligheder og stilleområder i det åbne land, så landskaberne kan opleves af alle. Terrænregulering i det åbne land bør begrænses, så natur- og kulturarven bevares.

En klar grænse mellem by og land / Nyt byggeri skal planlægges på en måde, der både økonomiserer med inddragelse af åbent land og på samme tid respekterer grænsen mellem land og by og tager hensyn til grønne kiler. Begge dele har stor betydning for byernes kvalitet.

Landskab langs vejene / Ved store anlægsprojekter, fx motorveje, gøres der ofte store anstrengelser og investeres offentlige midler i at tilpasse anlægget, så det påvirker landskabet mindst muligt. Kommunerne skal respektere dette arbejde i den efterfølgende kommuneplanlægning.

Jordbrugets erhvervsinteresser i helhedsplanlægningen / Landbrugets og skovbrugets rolle og udviklingsmuligheder i landdistrikterne indgår i helhedsplanlægningen, der bl.a. baseres på den lokalt forankrede dialog og de regionale jordbrugsanalyser.

Udpegning af særligt værdifulde landbrugsområder og placeringsmuligheder for nye landbrugsbygninger skal understøtte udviklings- og investeringsmuligheder i landbruget og samtidigt tage hensyn til landskabs-, natur- og miljøinteresser.

Der skal findes plads til biogasanlæg / Biogas spiller en vigtig rolle i en klimarigtig energiproduktion. Det er en kommunal opgave at tilvejebringe et plangrundlag for lokalisering af biogasanlæg, der beskytter de store investeringer og sikrer hensynet til omgivelserne.

Hvad vil regeringen gøre?

Vi skal tage vare på landskabet / Vejes og baners linjeføringer skal tilrettelægges, så de så vidt muligt følger landskabet og naturen. Projekter, der ikke kan forenes med væsentlige natur- og landskabshensyn, skal kunne fravælges. Det er besluttet at kabellægge store dele af eltransmissionsnettet over 100 kV.

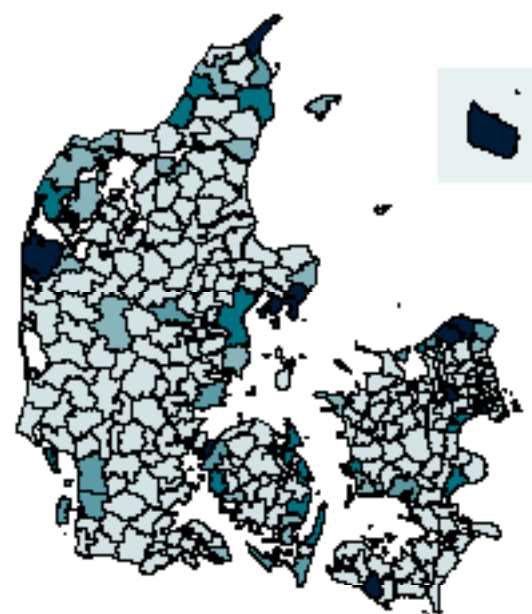
Planlægningen skal sikre oplevelsesrige landskaber / Der vil blive udarbejdet et projekt, der skal give inspiration til, hvordan kommunerne i planlægningen kan kombinere beskyttelsen af landskabet med at tage vare på værdifulde bygninger og fortidsminder. Initiativet gennemføres i samarbejde med Kulturarvsstyrelsen.

Landskabet og naturen skal gøres mere tilgængelig for alle / Miljøministeriet har lanceret en fælles platform for faciliteter i naturen på www.udinaturen.dk. Desuden har regeringen og Dansk Folkeparti Indgået aftale om forbedrede muligheder for friluftsliv i fredede områder og ved fortidsminder.

Planlægningen skal sikre en bæredygtig lokalisering af landbrugets bygninger og anlæg / Som en del af Grøn Vækst vil regeringen ændre planloven med henblik på at forpligte kommunerne til at inddrage lokalisering af biogasanlæg i kommuneplanlægningen. Regeringen har indgået en aftale med KL om lokalisering af biogasanlæg, og endvidere er der etableret et statsligt biogasrejsehold. Desuden ændres planloven, så kommunerne skal inddrage de nye store husdyrbrug i den almindelige planlægning.

Kyster

SOMMERHUSENHEDER I BYZONE, 2005

< 25
26 - 50
51 - 100
101 - 200
> 200 ENHEDER

Beliggenheden af sommerhuse i byer i 2005 opgjort på kommunerne før kommunalreformen.

Kilde: Skov & Landskab 2007 (baseret på BBR-dataudtræk 2005).

De danske kyster byder på særlige rekreative muligheder og oplevelser, som vi alle skal have adgang til. De åbne kystlandskaber udgør landskabelige helheder af stor værdi. De danske klit- og hedelandskaber er i europæisk sammenhæng af betydelig udstrækning og præget af uberørthed. Det giver os et særligt ansvar for at bevare de kyststrækninger, som er åbne og dynamiske.

Mange hoteller og feriecentre er opført langs kysterne for at sikre den brede befolkning adgang til ferieoplevelser. Det kan være økonomisk fordelagtigt at sælge disse ejendomme som private ferieboliger. Områderne risikerer dermed at få privat karakter, og den naturlige, offentlige adgang til hotellerne og kysterne vil forsvinde. Samtidig kan der opstå behov for nye, attraktive arealer ved kysterne til feriehoteller, der kan erstatte de gamle. Det er en udvikling, som strider mod intentionen med planlovens forbud mod nye sommerhusområder i kystnærhedszonen.

Problemet omfatter også helårsboliger i kystnære byzonearealer, der anvendes til ferieboliger, og de eksempler, hvor en kommune udlægger kystnære boligområder uden bopælspligt, så de kan anvendes til ferieboliger. Dermed kan der opstå risiko for, at deltidsborgere erstatter lokalbefolkningen i kystbyernes attraktive byområder, der så må ligge øde hen om vinteren. Det kan afføde et pres på kommunerne for at få udlagt nye områder til nye (billigere) helårsboliger som erstatning - og dermed kan en del af det åbne land i kystområderne forsvinde. Det kan være hensigtsmæssigt at lade helårsboliger overgå til deltidsboliger i yderområder, hvor boligerne ellers ville stå tomme og forfalde.

Regeringen har på særlige vilkår givet mulighed for udstykning af 8000 nye, kystnære sommerhusgrunde, hvilket har understøttet turismeerhvervet.

Forventninger til kommunernes planlægning

Samlet turismeplanlægning / Det er en forudsætning for lokalisering af nye turistanlæg og ændring af eksisterende, at kommunerne i forbindelse med kommuneplanlægningen udarbejder en turiststrategi, som udmøntes i den fysiske planlægning, og som indeholder sammenhængende turistpolitiske overvejelser. Strategien skal bygge på vurderinger af de turistmæssige udviklingsmuligheder, herunder hvordan nye anlæg, eksisterende ferie- og fritidsanlæg og omdannelse af eksisterende kan indgå i samspil med eksisterende bysamfund og ferie- og fritidsbebyggelse, så områdets attraktionsværdi øges.

Bevar kystens værdier / Lokalsamfundene skal have mulighed for at udvikle sig. Men det skal ske i respekt for de særegne omgivelser. Kommunerne skal sikre, at nye byggerier indpasses, hvor de ikke forringer oplevelsen af kystlandskabet samt øger behovet for kystbeskyttelse.

Bevar kystnære hoteller / Det kræver stor påpasselighed i planlægningen at modvirke en privatisering af attraktive kystområder. Det gælder også, når eksisterende eller planlagte hoteller ønskes omdannet til private ferieboliger eller andre formål, og når planlagte arealreservationer til hoteller ønskes anvendt til andre formål.

Liv i byerne året rundt / Kystnære byer rummer som udgangspunkt attraktive boliger, som bør bevares til helårsanvendelse. Inddragelse af ny byzone til boligformål skal udlægges til helårsbeboelse for at skabe grundlag for fortsat liv i byerne. Lokalplaner skal sikre, at boliger i byzone anvendes til helårsboliger. I yderområder, hvor efterspørgslen efter helårsboliger er lille, kan eksisterende helårsboliger dog overgå til deltidsboliger og dermed bremse et stigende antal tomme boliger. Beslutningen bør hvile på en samlet turismeplanlægning.

Attraktivt kystnært beliggende helårsboliger og andre bygninger bør ikke konverteres til ferieboliger.

Særlig begrundelse for kystnære placeringer / Kystnære placeringer skal forbeholdes aktiviteter, der er afhængig af en sådan placering. Deponeringsanlæg skal placeres, hvor afstrømningen sker mod havet. Placeringen kan være umiddelbart bag kystnærhedszonen, og hvor dette ikke er muligt inden for kystnærhedszonen - under størst mulig hensyn til naturen og sårbare havområder.

Hvad vil regeringen gøre?

Adgang til de rekreative kystværdier skal bevares for den brede befolkning / Når der fx skal findes nye anvendelsesmuligheder for fyrtårne, og når hoteller ønskes udstykket i private ferieboliger, må den offentlige adgang til kystværdierne ikke forringes.

Planlægningsmæssige udfordringer på turisme- og fritidsområdet / Miljøministeren udgiver en eksempel-samling, der vil fremhæve gode eksempler på anvendelse af planlægningen i kystnærhedszonen uden at slække på krav til kvalitet og hensyn til naturen. Formålet er at tydeliggøre og afklare de muligheder og begrænsninger, som den eksisterende lovgivning sætter.

Vi skal sikre den rigtige balance mellem turisme og natur- og landskabsværdier / Regeringen og Dansk Folkeparti har derfor fået vedtaget en ændring af reglerne for campinghytter, der har gjort det muligt at etablere større campinghytter end tidligere samtidigt med, at der skal foreligge en landzonetilladelse. De nye regler sikrer således balancen mellem mulighederne for udvikling af campingbranchen og beskyttelsen af danske natur- og landskabsværdier.

Vi har et fælles ansvar for at byernes arealforbrug mindskes mest muligt. Det at bygge tæt kan have mange udtryk og være et attraktivt alternativ til parcelhuse.

De fleste danskere bor i de større byer. Her er vækst, her er arbejdspladser, uddannelsesinstitutioner, forretninger og kultur- og fritidstilbud. Behovet for nye områder til boliger, forretninger og erhverv vokser, og det samme gør behovet for mobilitet mellem områderne.

En stor del af byudviklingen klares gennem omdannelse af ældre, udtjente erhvervsområder til nye attraktive bydele. Det ses blandt andet i en række af havnebyerne, hvor forfaldet på havnen er stoppet og erstattet med ny by og attraktive boliger.

I andre tilfælde vokser byen udad i det åbne land. Det opleves måske særlig markant der, hvor byerne udvikler sig ud langs motorvejene, og hvor åbne landskaber og grønne kiler forsvinder.

Regeringen har indgået en politisk aftale med et bredt flertal i Folketinget om En grøn transportpolitik, som bl.a. skal bidrage til mindre støj og luftforurening i byerne.

Regeringen har vedtaget en arkitekturpolitik og herunder værktøjer til arbejdet med kommunal arkitekturpolitik.

Forventninger til kommunernes planlægning

Der er behov for at supplere vores relativt åbne byer med tættere bydele / Byer skal vokse inde fra. Planlægningen skal, hvis der lokalt er mulighed for det, sikre, at forladte industriområder udvikles til nye, moderne bydele, inden nye arealer i det åbne land inddrages til ny by. Funktionstomme områder i byerne skal undgås.

Mindre støj og renere luft i byen / Kommunernes trafikplanlægning skal bidrage til at reducere trafikstøj og luftforurening. Kommunerne har desuden mulighed for at indføre miljøzoner med særlige miljøkrav til tunge køretøjer og varebiler.

Der er stadig brug for havne / Der er fortsat brug for søvejen til transport, og nogle af de virksomheder, som har brug for at ligge på havnen, kan ikke integreres med boliger.

Der vil også i fremtiden være behov for nye erhvervsarealer i nogle havne. Alle havnearealer må derfor ikke omdannes til fx boligkvarterer. Effektive forbindelser til og fra havnene kan bidrage til at styrke grundlaget for en vækst i godstransporten via sø.

Byernes udvikling skal tænkes sammen med trafikstrukturen / Det er vigtigt, at fremtidens erhvervs- og boligområder tilskynder til brug af kollektiv trafik, fx ved stationsnær lokalisering. Det skal desuden være let og trygt at gå og cykle.

Mere natur og vand i byerne / Byens grønne områder skal skabe et net af områder til afslapning, leg og bevægelse. Med de store regnskyl, som følger med klimaforandringerne, skal nyt byggeri planlægges, så regnvandet kan udnyttes til nye kanaler og søer i byen.

Hvad vil regeringen gøre?

Bedre muligheder for godstransport og lettere adgang til havnene / En række veje og baner til havnene vil blive udbygget. Transportministeren og miljøministeren har offentliggjort en fælles redegørelse om arealanvendelsen på danske havne, som indeholder anbefalinger til varetagelse af statslige interesser i den kommunale planlægning for havnearealer.

Luftkvaliteten må ikke belastes uacceptabelt af trafikken i byerne / En ny lov om miljøzoner åbner for, at flere kommuner kan få miljøzoner, og at disse nu også kan omfatte varebiler, hvis det kan dokumenteres, at grænseværdien for partikler er overskredet. Regeringen har lanceret et forslag til en luftkvalitetsplan med en række tiltag, som skal reducere partikelforureningen i København og Frederiksberg. Med en omlægning af kørselsafgifterne som følge af aftalen om en grøn transportpolitik vil regeringen reducere miljøbelastningen i myldretiden på de mest belastede vejstrækninger.

Støjproblemer langs veje og baner skal reduceres / Regeringen vil sikre, at der anvendes støjsvag asfalt, hvor trafikken på motorveje og andre statsveje støjbelaster bymæssig bebyggelse. Regeringen vil desuden ud fra evalueringen af sin vejstøjstrategi fortsat vejlede, rådgive og formidle gode eksempler til kommunernes bekæmpelse af vejstøj.

Bæredygtige byområder / Miljøministeriet har udgivet en eksempelsamling, som bl.a. giver et overblik over, hvilke muligheder kommunerne har for at stille krav i lokalplanerne, der kan fremme en bæredygtig byudvikling.

I storbyområderne skal den kollektive trafik være et attraktivt alternativ, der kan få flere til at tage toget frem for bilen

Trafikken i Danmark er steget med mere end 50 pct. de seneste 20 år, og stigningen ventes at fortsætte de kommende år. Transportsektoren står i dag for ca. 25 pct. af de danske CO₂-udledninger - en andel, der forventes at stige, hvis der ikke gøres noget.

Regeringen har derfor udarbejdet en strategi, Grøn Transportvision DK, der sikrer en reel reduktion i transportsektorens CO₂-udledning i 2020. Og selvom det de seneste år er lykkedes at nedbringe udledningen af farlige partikler, giver trafikken fortsat problemer med støj og forurening især i de større byer. Prognoser for trafikudviklingen viser, at presset på vejene vil stige i de kommende år, hvis der ikke sættes ind. Problemerne er særlig markante i de store hovedfærdselsårer, især i hovedstadsområdet og i Østjylland.

Regeringen har aftalt en grøn transportpolitik med et bredt flertal i Folketinget. Der er gennem aftalen etableret en Infrastrukturfond med 94 mia. kr. i perioden frem til og med 2020. Formålet er at gennemføre en lang række nye initiativer, som vil kunne bidrage til at fremtidssikre den danske infrastruktur. Blandt de mange initiativer kan nævnes, at der i aftalen er fokus på mere kollektiv transport og cyklisme. Nogle af initiativerne understøtter i særlig grad de overordnede interesser i planlægningen, ligesom nogle initiativer er særligt relevante for den kommunale planlægning.

Regeringen vil endvidere skabe en grønnere biltrafik ved at gennemføre en fundamental omlægning af bilafgifterne. Bilisterne skal tilskyndes til at vælge miljø- og energirigtigt, både når de køber bil, og når de kører i den. Omlægningen vil gøre det muligt for flere familier at købe en bil; til gengæld skal det være dyrere at bruge bilen. Samtidig skal det gøres mere attraktivt at købe en miljøvenlig bil.

Forventninger til kommunernes planlægning

Samlet trafikplanlægning med fokus på sammenhæng og kvalitet i bustrafikken og på lokalbanerne samt gode forbindelser til og fra togene via busdriften.

Parkér og Rejs løsninger som en del af de kollektive trafiktilbud / Adgangsveje, busstoppesteder, parkeringspladser og cykelstativer skal indrettes, så de kan benyttes let og smidigt.

Styrket cykelpendling med bedre cykelpenderruter og cykel-hurtigruter i og omkring de større byer.

Begrænsning af naturpåvirkninger gennem eksempelvis etablering af faunapassager, stibroer, dyrehegn og advarselsskilte.

Reduktion af trafikstøj / Udlægning af støjsvag asfalt er et effektivt middel til at begrænse støjen på kommunale veje i de store byer, hvor problemerne kan være særligt store. Kommunerne kan bruge Vejdirektoratets støjklasser i deres prioritering. Mange større kommuner skal udarbejde lokale støjhandlingsplaner, hvor de kan udpege stilleområder.

Reduktion af luftforurening / Trafikplanlægning, parkeringsafgifter, styrket kollektiv trafik, cykelstier m.m. kan reducere antallet af biler og tunge køretøjer i byerne og reducere luftforureningen.

Hvad vil regeringen gøre?

Fast motorvejs- og jernbaneforbindelse over Femer Bælt / Forbindelsen vil styrke transportkorridoren mellem Hamburg og Øresundsregionen, give nye muligheder for den internationale banegodstransport og give det østlige Danmark en tidssvarende forbindelse til det centrale Europa.

Landet skal knyttes bedre sammen med en højhastighedstogstrategi, der vil sikre markant lavere rejsetider mellem de store byer.

Trafikken skal afvikles bedre / Det er regeringens mål, at den kollektive trafik og cyklerne skal løfte det meste af fremtidens vækst i trafikken. Regeringen vil investere i veje dér, hvor det er nødvendigt for målet at afhjælpe trængslen, dvs. i flaskehalsene på de store hovedfærdselsårer i Østjylland og i hovedstadsområdet.

Banetraffikkens dækningsgrad skal udvikles - ikke mindst i storbyområderne. Der skal etableres bedre eller nye stationer, hvor behovet er størst.

Parkér og Rejs / Regeringen vil tage initiativ til at gennemføre forsøg med reservation af parkeringspladser ved togstationerne til faste pendlere.

Cyklismen skal styrkes med 1 mia. kr. frem til 2014 / Regeringen vil støtte sammenhængende kommunale cykelprojekter, der bidrager til at aflaste det overordnede vejnet.

Broer, veje og jernbaner må ikke ødelægge uerstattelig natur / Nogle projekter må vælges helt fra, selv om de kunne have en positiv effekt på mobiliteten, hvis omkostningerne for naturen er for store.

Styrkelse af indsatsen mod trafikstøj / I regeringens aftale om en grøn transportpolitik er der afsat en ramme på 400 mio. kr. frem til 2014 til en indsats mod støj langs statens veje og baner. Desuden er regeringens vejstøjstrategi blevet evalueret.

En klog omlægning af bilskatten / Omlægningen skal særligt anvendes til at regulere trængsel i de områder, hvor denne udgør et problem, og hvor den kollektive trafik er tilstrækkeligt veludbygget.

Det kan være svært at fremskrive den lokale udvikling, men det kan være helt afgørende, at der skabes tillid til servicetilbud mv. over en lang tidshorisont. Dette understreger nødvendigheden af helhedsplanlægning og prioritering af de forskellige udviklingstiltag. Balancen mellem at samle indsatsen for at sikre bestemte landsbyer i forhold til at tilgodes flere landsbyer vil være et generelt dilemma.

Lokalområder, der er gode til at trække de omgivende naturressourcer, den lokale identitet og kulturen ind i produktion og produkter, oplever økonomisk vækst.

Omkring de større byer er der tilflytning og øget aktivitet i landdistrikterne. I andre egne opleves fraflytning og måske nedgang i aktiviteten. Udviklingen i yderområderne er påvirket af den generelle samfundsmæssige og økonomiske udvikling. Det er ikke kun i Danmark, at den økonomiske vækst har været størst omkring de store byer, og at befolkning og virksomheder er fulgt med.

Vækst i yderområderne er afgørende for balancen i landet. Økonomisk tilgodeses yderområderne med blandt andet udligningsordninger mellem landets kommuner, landdistriktsprogrammet, hvorunder der er nedsat Lokale Aktionsgrupper (LAG), samt forhøjede befordringsfradrag. Endvidere har en ændring af byfornyelsesloven givet kommunerne yderligere muligheder for at gøre en indsats over for nedslidte og skæmmende boliger. De mange initiativer målrettede landdistrikter og yderområder er beskrevet i regeringens Landdistriktsredegørelse fra marts 2009. Herudover har regeringen taget en lang række regionalpolitiske initiativer, der også kommer yderområderne til gode. Regeringen redegør årligt herom i Regionalpolitisk redegørelse.

Regeringen og de regionale vækstfora har indgået regionale partnerskabsaftaler om vækst og erhvervsudvikling. De regionale vækstfora prioriterer EU-strukturfondsmidlerne, hvoraf 35 pct. skal anvendes til gavn for yderområderne. Økonomi- og Erhvervsministeriet udarbejder årligt en regionalpolitisk vækstredgørelse. Endelig har Socialministeriet udarbejdet en værktøjskasse til brug for udvikling af landsbyer.

Forventninger til kommunernes planlægning

Brug natur og kultur aktivt / Kommunerne bør planlægge med fokus på kvaliteterne i områdets landskab og

kulturmiljø; understrege de sociale relationer i området, sikkerheden, nærheden og adgangen til naturen og den friske luft. Udviklingsaktiviteter skal tilrettelægges, så de natur- og kulturgivne kvaliteter bevares og udbygges.

Levedygtige landsbyer / Kommunalbestyrelsen bør inddrage spørgsmål om landsbyernes situation og udviklingsmuligheder, når den udbygger eller ændrer placeringen af service-, kultur- og andre institutioner som skoler, daginstitutioner, plejehjem og biblioteker i kommunen.

Jordbrugets erhvervsinteresser i helhedsplanlægningen / Landbrugets rolle og udviklingsmuligheder i landdistrikterne indgår i helhedsplanlægningen, der bl.a. baseres på den lokalt forankrede dialog og de regionale jordbrugsanalyser. Udpegning af særligt værdifulde landbrugsområder og placeringsmuligheder for nye landbrugsbygninger skal understøtte udviklings- og investeringsmuligheder i landbruget og samtidigt tage hensyn til landskabs-, natur- og miljøinteresser.

Femer Bælt / Den kommende forbindelse skal bruges til at fremme udviklingen lokalt. Kommunerne bør planlægge, så potentialet i Femer Bælt forbindelsen udnyttes maksimalt, uden at det anfægter lokale natur-, kultur- og landskabsværdier.

Planlægning med internationalt perspektiv / Kommunerne bør afsøge de grænseoverskridende samarbejdspotentialer, hvor muligheden er til stede. Region Syddanmark og Schleswig-Holstein har indgået en partnerskabsaftale om sundhed, uddannelse, trafik og arbejdsmarked. På lignende måde kan Lolland-Falster få gavn af nærheden til Nordtyskland med Femer Bæltforbindelsen.

Hvad vil regeringen gøre?

Danmark i balance / Regeringen ønsker et Danmark i balance. Mulighederne for at bo samt for at skabe vækst og erhvervsudvikling skal være gode i hele landet. Regeringen understøtter denne indsats i sit regionalpolitiske udspil 'Danmark i Balance i en Global Verden'. Regeringen vil fremsætte forslag til en ændring af planloven, som skal give kommunerne i yderområderne en udvidet adgang til at gennemføre planlægning til gavn for detailhandel og for erhverv og boliger i landzone.

Nationalparker kan styrke den lokale erhvervsudvikling / Nationalparkerne kan - især i yderområder - blive til gavn for den lokale udvikling. Med en nationalpark vil mange områder få en øget turisme, og det vil kunne gøre det mere attraktivt at bosætte sig i området samt øge incitamentet til erhvervsudvikling.

Nedrivning af faldefærdige bygninger mv. i udkantsområder / Med henblik på at understøtte en positiv udvikling i bosætningen i yderområderne er der i 2010 afsat 150 mio. kr. som tilskud til bl.a. nedrivning af faldefærdige bygninger (Indsatspuljen under Indenrigs- og Sundhedsministeriet).

Udvikling i Akvakultur / I forbindelse med Grøn Vækst ønsker regeringen at understøtte udviklingen i akvakulturerhvervet under hensyn til natur og miljø. Dette må forventes også at berøre mulighederne for lokalisering af fremtidige dambrug og havbrug.

Den kommunale planlægning skal sikre, at de østjyske byer ikke smelter sammen til et karakterløst landskab, men forbliver adskilt af de åbne, grønne landskaber.

Vi skal planlægge et Danmark, der hænger sammen - fra kommune til kommune, fra region til region. Det forudsætter samarbejde på tværs af kommunegrænser. Enhver kommunes planlægning er afhængig af nabokommunens, når det gælder udvikling af byer, detailhandel, klimatilpasning, tekniske anlæg og veje. Og naturområder, landskaber, klimaændringer og vandløb kender ikke kommunegrænserne.

Østjylland kan på længere sigt udvikle sig til ét sammenhængende område med stigende interaktion mellem byerne. Det stiller Østjylland over for en række udfordringer, herunder udfordringer i forhold til samspillet mellem den fremtidige byudvikling og den trafikale infrastruktur, landskabsudnyttelsen og sikringen af fortsat vækst i Østjylland. Boliger og erhverv spreder sig ud over de åbne landskaber.

Trængselsproblemer udgør en stigende belastning for både pendlere og erhvervsliv. Det skyldes ikke mindst, at den overordnede infrastruktur i området i de senere år er kommet under stigende pres, i takt med at infrastrukturen i højere grad skal betjene flere trafiktyper, der alle er i vækst, herunder både international godstrafik, regional pendlertrafik samt lokal trafik omkring de enkelte større bysamfund.

For at understøtte erhvervs- og byudviklingen i Østjylland og nedbringe trængsel vil regeringen styrke den kollektive trafik i regionen og samtidig sætte ind på de mest trængte vejkorridorer.

Den regionale udviklingsplan fra Region Midtjylland ser Østjylland som en international vækstregion, hvor en velfungerende overordnet infrastruktur er en vigtig forudsætning for regional udvikling og vækst.

Miljøministeren og de 17 østjyske borgmestre udarbejdede i 2008 'Vision Østjylland', som blandt andet lagde vægt på, at effektive transportsystemer sikrer mobiliteten, at Østjyllands adgang til det internationale marked forbedres, og at de enestående landskabsværdier i Østjylland fastholdes.

På baggrund af visionen har kommunerne og staten i 2010 udarbejdet en række anbefalinger om byudvikling og infrastruktur i Østjylland.

Forventninger til kommunernes planlægning

Landskabet og naturen / Kommuneplanlægningen skal sikre de sammenhængende landskaber mellem byerne og fastholde byernes identitet.

Bedre banebetjening / Nye byområder og boliger skal lokaliseres, så de understøtter kundegrundlaget for den kollektive trafik.

Hensigtsmæssig erhvervslokalisering langs motorvejen / Udlæg af nye erhvervsarealer langs motorvejene skal begrænses og primært reserveres til transporttunge virksomheder.

Tværkommunale samarbejder kan understøtte udviklingstræk som nøglen til at bevare og udvikle vækst og konkurrenceevne i områder, der geografisk går på tværs af kommune- og regionsgrænser. Alle landets kommuner bør i samarbejde med regionerne, fx i regi af de regionale vækstfora, overveje, om der indenfor kommunen eller på tværs af kommune- eller regionsgrænserne eksisterer geografiske sammenhænge mellem mobilitet, erhvervs-, arbejds- og uddannelsesmarked, kultur- og fritidstilbud

m.v., som kan bidrage til vækst, og som derfor bør understøttes gennem et tværkommunalt samarbejde.

Hvad vil regeringen gøre?

En trafikplan for Østjylland / Regeringen er i gang med en strategisk analyse af den langsigtede indretning af bane- og vejkapaciteten i Østjylland. Analysen gennemføres i samarbejde med de lokale myndigheder.

Letbane i Århus / I trafiktaften En grøn transportpolitik er der forlods afsat 0,5 mia. kr. til et statsligt bidrag til en 1. etape af en letbaneløsning i Århus.

Samarbejde i Østjylland / Væksten i erhvervslivet i det østjyske område skal opretholdes ved, at planlægningen sker koordineret mellem kommunerne.

Med udgangspunkt i visionen har miljøministeren sammen med kommunerne udviklet en række anbefalinger om byudvikling og infrastruktur i Østjylland.

Nær adgang til parker og grønne og blå fritidsområder er vigtig for storbybefolkningens sundhed.

De stationsnære områder skal udnyttes tættere, så det understøtter den kollektive transport.

Danmark har internationalt set en velfungerende hovedstad, der har betydning for væksten i hele landet.

Sjælland er i dag én stor pendlingsregion, og det er i pendlerkorridorerne til og fra hovedstadsområdet og i ringkorridorerne på tværs af regionen, at trængselsproblemerne i dag er værste. Det er regeringens klare mål, at trafikforholdene i hovedstadsområdet ikke udvikler sig til det, man kender fra en række andre europæiske hovedstæder.

Det kræver, at en så stor andel af trafikvæksten som muligt overflyttes til den kollektive trafik. Det vil bidrage til at løse trængselsproblematikken og indebære store fordele i forhold til miljø og målsætningen om at nedbringe CO₂-udledningerne.

Med ringbanen fra Hellerup til Ny Ellebjerg har den kollektive transport i hovedstaden fået et markant løft - og når metrocityringen er færdig, vil det yderligere bidrage til styrkelse af den kollektive transport i hovedstadsområdet. De regionale udviklingsplaner fra Region Hovedstaden og Region Sjælland ser København som en førende nord-europæisk metropol og Sjælland som et bindeled mellem Skandinavien og det centrale Europa.

Sammenhængen mellem Sjælland og hovedstadsregionen var centralt i et dialogprojekt om byudvikling og transport, som blev gennemført af Miljøministeriet sammen med Transportministeriet, de 17 sjællandske kommuner, Region Sjælland og det sjællandske trafik-selskab. Formålet var at skabe en levende og bæredygtig erhvervs- og byudvikling på Sjælland, og der er i projektet opstillet et Strukturbillede år 2030.

Forventninger til kommunernes planlægning

Mere miljøvenlig trafik / En trafikalt velfungerende hovedstad med høj miljøprofil kan opnås med mere miljøvenlige transportformer: Mere banetransport, flere cyklende, flere fodgængere og bedre parkeringsfaciliteter ved stationerne. Der skal sættes fokus på at håndtere klima- og miljøudfordringerne og undgå trængsel i hovedstadsområdet.

Vi skal udvikle tættere byer / I stedet for at planlægge nye byer på bar mark, skal man genbruge de nuværende byarealer. Nedslidte by- og erhvervsområder skal fornyes eller omdannes.

Tæt byggeri omkring stationerne / De stationsnære områder skal have bymæssige kvaliteter og aktiviteter, som kan sikre et levende bymiljø og skaffe flere kunder til den kollektive trafik.

Grønne områder / Kommunerne i hovedstadsområdet skal arbejde aktivt for, at fingerplanens grønne kiler kan udnyttes til friluftsmål, og at der bliver skabt adgang til disse på tværs af kommunegrænserne. Hovedstadsområdets grønne kiler skal fortsat bidrage til bedre luftkvalitet og nem adgang til store sammenhængende fritidsområder i nær kontakt med bykvartererne.

Afbalanceret, regional byvækst / Alle kommuner i hovedstadsområdet skal bidrage til udviklingen af hovedstaden. En Ringby med nye bydannelser langs Ring 3 kan afbalancere de seneste års tætte byudvikling i centralkommunerne og parcelhusbyggeriet i de ydre dele af hovedstadsområdet.

Hvad vil regeringen gøre?

Hurtigere pendlerforbindelser / Den nye bane mellem Ringsted og København vil reducere pendlerrejsetiden og blive kombineret med markante forbedringer af Parkér og Rejs faciliteterne.

Udbygning af vejnettet / Målsætningen er, at der i hver byfinger er en højklasset vejforbindelse, som er tilpasset den bymæssige udvikling. Der er i 2009 vedtaget en anlægslov for Frederikssundmotorvejen.

En trafikplan for hovedstadsområdet / Grundlaget er en strategisk analyse af udbygningsmulighederne i hovedstadsområdet i forhold til den langsigtede indretning af bane- og vejinfrastrukturen. Kommunerne inddrages i arbejdet.

S-togs-stationer / Den strategiske analyse af udbygningsmulighederne i hovedstadsområdet vil bl.a. behandle samspillet mellem byudvikling og mulige nye stationer.

Kollektiv trafikløsning i Ring 3 / Med trafikaftalen En grøn transportpolitik er der afsat 2 mia. kr. til blandt andet at fremme en kollektiv trafikløsning i Ring 3-korridoren.

Landsplanredegørelse 2010
Udgivet af Miljøministeriet, september 2010

Redaktion / By- og Landskabsstyrelsen, Landsplan

Foto / Ole Akhøj
Forside, Ole Malling
Side 3, miljøministeren af Steen Ewald.
Side 23, Henriette Bjerregaard, Miljøcenter Århus.

Grafik / Etcetera Design, Nina Kampmann

Tryk / P.J. Schmidt, Vojens

Papir / Profisilk 170 g, omslag 350 g

Oplag / 1.500

ISBN (elektronisk) 978-87-92617-20-0
ISBN (trykt) 978-87-92617-21-7

Redegørelsen kan læses på www.blst.dk

Redegørelsen fås ved henvendelse til:
Miljøministeriets Informationscenter
Strandgade 29
1401 København K
Tlf 70 12 02 11
info@mim.dk

Udviklings- og Strategiudvalget den 11. oktober.2010

Bilag udsendt til sag nr. 3:

Bilag 1: Notat om Den videre politiske proces for sundhedsstrategien af 29.9.2010/dmbr

Bilag 2: Sundhedsstrategi - Sundhed i Lyngby-Taarbæk Kommune

N O T A T
om
Den videre politiske proces for sundhedsstrategien

Notatet har til formål at skitsere den fremadrettede politiske proces for sundhedsstrategien, herunder hvilke opgaver fagudvalgene skal have i udmøntning af strategien.

På udvalgmødet i maj 2010 blev processen for udarbejdelse af sundhedsstrategien godkendt. Der blev endvidere givet få kommentarer på fagudvalgenes rolle i udmøntningen af strategien.

Der er imidlertid i relation til den oprindelige tidsplan behov for at justere tidsplanen for det fremadrettede arbejde med strategien og drøfte hvilken opgave, fagudvalgene skal løse i relation til at udmønte strategien.

Politisk drøftelse og godkendelse af sundhedsstrategien

Oktober 2010: Første udkast til sundhedsstrategi forelægges udvalget. Der er tale om en første drøftelse. Udkastet er udarbejdet blandt andet på baggrund af de mange tilkendegivelser, der er givet som led i udvalgets behandlinger af en række temanotater i perioden fra maj til august. Det er vigtigt at få afstemt om centrale temaer er behandlet tilstrækkeligt og om de grundlæggende hovedprincipper er dækkende for en strategi på sundhedsområdet.

November 2010: Som et nyt element foreslås, at sundhedsstrategien udsættes for en ”trykprøve” mod nogle udvalgte professionelle sundhedsaktører. Hensigten er at styrke sundhedsstrategiens faglige indhold gennem kritisk dialog med aktører, som har indsigt og viden om kommunens strategiske udfordringer på sundhedsområdet.

Relevante aktører kan i den sammenhæng være:

- Kommunens praktiserende læger
- Gentofte Hospital
- Region Hovedstaden
- Udvalgte kommunale sundhedsmedarbejdere (for eksempel ældre- og sundhedspleje, kommunallæger o. lign.)

Drøftelse og kvalificering af sundhedsstrategien hos relevante aktører vil ligge til grund for udarbejdelsen af andet udkast til sundhedsstrategien.

December 2010: Andet udkast til sundhedsstrategien drøftes og godkendes i Udviklings- og Strategiudvalget.

Januar 2011: Sundhedsstrategien forelægges KMB med henblik på endelig godkendelse. Herefter fremsendes strategien til fagudvalgene.

Udmøntning af sundhedsstrategien i fagudvalg

I sagen til fagudvalg foreslås, at fagudvalgene anmodes om – frem til sommeren 2011 - at udarbejde en plan for udvalgets arbejde med udmøntning af sundhedsstrategien for perioden 2011-2013.

Sundhedsudfordringerne i de forskellige udvalg er forskellige bl.a. på grund af de målgrupper, som fagudvalgene har ansvaret for. For at sikre et ensartet grundlag at drøfte strategien på og for at understøtte fagudvalgenes drøftelser om fremtidige prioriteringer på baggrund af strategiens principper, foreslås det, at der udarbejdes identiske sager om sundhedsstrategien til hvert udvalg f.eks. med udgangspunkt i følgende:

- Hvordan ”matcher” udvalgets eksisterende sundhedsindsatser til sundhedsstrategien?
- Hvordan skal fremtidige sundhedsindsatser udvikles og prioriteres med udgangspunkt i sundhedsstrategien?
- Hvordan sikres inddragelse af og ejerskab hos decentrale institutioner (daginstitutioner, skoler og ældreplejen mv.) i udmøntningen af strategien?
- Hvilke lokale aktører (praktiserende læger, frivillige patientforeninger) kan være relevante at inddrage – og hvordan?

Fagudvalgenes behandling i foråret 2011 *kunne* skitseres på følgende måde:

Februar 2011: Sundhedsstrategien drøftes. I forbindelse hermed forelægges oversigt over de eksisterende indsatser.

Marts: Sundhedsstrategien drøftes på ny og udvalget drøfter strategiske indsatsområder, herunder mål for indsatsen.

April: Inddragelse og dialog med relevante interne/eksterne aktører.

Maj: Drøftelse af plan for udvalgets arbejde med sundhed for perioden 2011-2013.

Juni: Godkendelse af plan for udvalgets arbejde med sundhed for perioden 2011-2013.

Det skal understreges, at en tværgående sekretariatsbetjening af fagudvalgenes behandling af sagen skal sikre sammenhæng i indsatser og koordination på tværs af udvalg.

Ditte Marie Bruun

Sundhedsstrategi

Sundhed i Lyngby-Taarbæk Kommune

I Lyngby-Taarbæk Kommune er sundhed mere end blot fravær af sygdom. Kommunens sundhedsbegreb baserer sig på en bred forståelse af sundhed, som dækker over både fysisk, mental og social velvære og trivsel med udgangspunkt i Verdenssundhedsorganisationen, WHO's, definition:

***Sundhed er ikke blot frihed for sygdom,
men størst mulig fysisk, psykisk og socialt velbefindende***

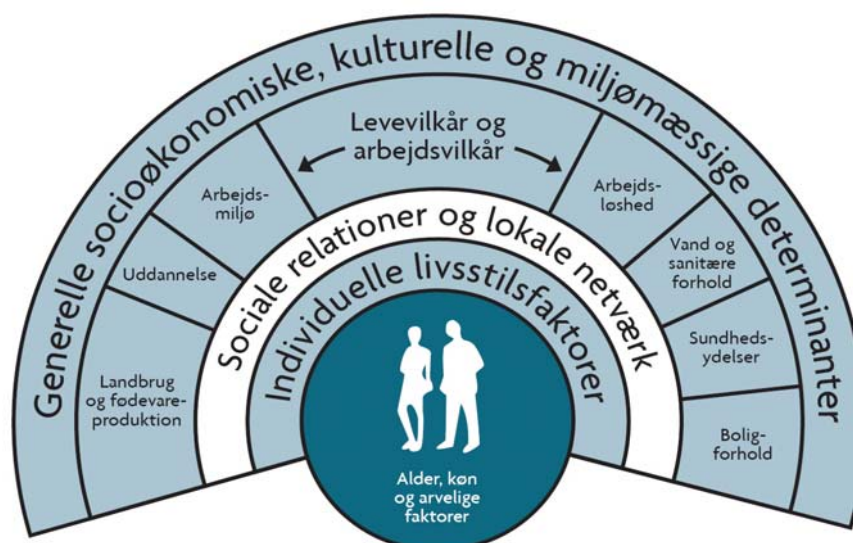
I Lyngby-Taarbæk Kommune indebærer sundhed således også, at den enkelte borger har mulighed for at mestre daglige udfordringer og belastninger, uanset om man er rask eller syg.

Sundhedsprofilen for Lyngby-Taarbæk Kommune viser, at borgere overordnet set lever et sundt liv med høj livskvalitet sammenlignet med andre kommuner. Dette gode udgangspunkt for det forebyggende og sundhedsfremmende arbejde bør bevares og understøttes i kommunens fremadrettede indsatser.

Nedenstående figur illustrerer, at borgernes sundhedstilstand er en kompleks størrelse, som ikke kun er et kommunalt anliggende, men som påvirkes af adskillige forhold på forskellige niveauer.

Dels spiller individuelle faktorer, som adfærd, køn og alder ind på borgernes sundhed. Dels indgår borgerne hver dag i forskellige sociale sammenhænge, som påvirker deres adfærd og livsstil: daginstitutioner, skoler, arbejdspladser, familie og fritidsinteresser. Herudover spiller fysiske, sociale, kulturelle, politiske og økonomiske forhold en rolle for borgernes sundhed. Kommunen er således med til at skabe de rammer og påvirke de ressourcer, som den enkelte har til rådighed i hverdagen.

Det er derfor vigtigt, at sundhed ansues som et fælles ansvar, hvor den enkelte, civilsamfundet og kommunen i samspil skal medvirke til et sundt liv med høj kvalitet.

Figur 1: De vigtigste determinanter for sundhed.

Sundhedsudfordringer i Lyngby-Taarbæk Kommune

Med kommunalreformen fik kommunerne nye ansvarsopgaver på sundhedsområdet. Lyngby-Taarbæk Kommune står derfor over for nye udfordringer, som stiller krav om nye indsatser på området, samt øger presset på de kommunale sundhedsudgifter:

1. Andelen af voksne med kronisk sygdom er stigende i på landsplan. Kronisk sygdom forringer den enkeltes livskvalitet og giver et øget forbrug af sundhedsydelser og medicin. 80 % af sundhedsudgifterne på landsplan bruges på kronisk sygdom.
2. Kommunen har en stor andel borgere over 65 år, og da befolkningen lever længere vil gruppen vokse de kommende år. Ældre borgere bliver mere syge end yngre og er i øget risiko for kronisk sygdom, hvilket øger den generelle sygdomsbelastning.
3. Den teknologiske udvikling giver nye behandlingsmuligheder. Samtidigt øges borgernes generelle vidensniveau om sundhed konstant. Borgernes øgede krav og behov for sundhedsydelser stiller nye krav til sundhedsvæsenet.

Visionen for sundhed i Lyngby-Taarbæk Kommune

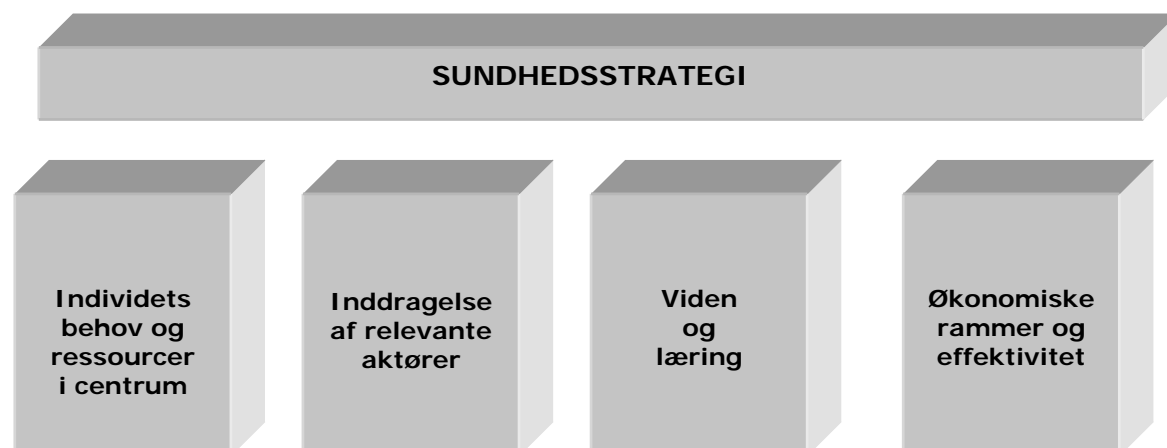
Kommunen ønsker via en langsigtet investering at fremme den generelle sundhedstilstand blandt borgerne, således at udfordringerne på området imødekommes og en øget velfærd skaber mulighed for investeringer på andre områder. Den overordnede vision for sundheden:

Lyngby-Taarbæk Kommunes sundhedsindsats skal styrke borgernes evne og muligheder for at træffe sunde valg, således at den enkelte borger lever et længere og bedre liv med mindre sygdom og højere livskvalitet.

Kommunens sundhedsstrategi er det redskab, som skal sikre en effektiv, kvalificeret og sammenhængende indsats på sundhedsområdet.

Sundhedsstrategien danner grundlaget og opstiller rammerne for det daglige arbejde og politiske beslutninger, der i fremtiden skal træffes på sundhedsområdet. Sundhedsstrategien lægger op til bredt samarbejde for at bevare den gode sundhedstilstand i kommunen.

Sundhedsstrategien hviler på fire grundprincipper, som er fundamentet for kommunens fremadrettede sundhedsindsats; "Individets ressourcer og behov i centrum", "Viden og læring", "Inddragelse af relevante aktører" og "Økonomiske rammer og effektivitet". Sundhedsstrategien skal udmøntes i fagudvalgene.

Individets ressourcer og behov i centrum

Lyngby-Taarbæk Kommune ønsker at sætte borgernes individuelle behov og ressourcer i fokus for at forbedre sundheden.

Den enkelte borgers ønske om at tage vare på sig selv og træffe egne valg om adfærd skal respekteres under hensyn til andre. Kommunen er en aktiv medspiller i forhold til at hjælpe den enkelte til en afklaring om sin egen situation, således at borgerne kan træffe deres valg på et veloplyst grundlag.

Lyngby-Taarbæk Kommune har mange ressourcestærke borgere. Borgernes ressourcer skal i spil, således at den enkelte bidrager til opretholdelse og fremme af egen og andres sundhed. Borgerne skal være bevidste om, at med friheden til selv at definere det gode liv, følger også et ansvar: De personlige valg har konsekvenser for den enkelte og for andre mennesker, både i positiv og negativ retning.

I forlængelse heraf har sundhedsstrategi fokus på grupper med færre personlige ressourcer, som af forskellige årsager skal have hjælp til at tage ansvar for egen sundhed; børn og unge, ældre og socialt udsatte.

Børn og unge har en særlig opmærksomhed i Lyngby-Taarbæk Kommunes sundhedsindsats. Man ved, at den sundhedsadfærd som grundlægges i barndommen ofte videreføres i voksenlivet. U hensigtsmæssige sundhedsvaner, som er grundlagt i barndommen og ungdomslivet, kan være svære at bryde senere.

Ældre borgere har et større forbrug af sundhedsydelser og er i højere grad i risiko for at udvikle kronisk sygdom sammenlignet med yngre borgere. Ældre borgere skal derfor støttes til at opretholde fysisk og social funktionsevne, således at kronisk sygdom forebygges blandt raske ældre og livskvaliteten opretholdes hos ældre borgere, som lever med sygdom.

Socialt udsatte borgere er den tredje gruppe med et særligt fokus i sundhedsstrategien. Sundhedsrisici og sygdomme er socialt skævt fordelt i samfundet, fordi sociale forhold som uddannelse og økonomi har betydning for sundhedstilstanden.

Reduktion af social ulighed i sundhed er et indsatsområde i regionale sundhedsprofiler og sundhedsaftalerne mellem kommuner og regionen. I sammenhæng hermed lægger Lyngby-Taarbæk Kommunes sundhedsstrategi op til en styrket tværfaglig og helhedsorienteret indsats for at reducere den sociale ulighed i sundhed.

Med sundhedsstrategien vil Lyngby-Taarbæk Kommune:

- Respektere den enkeltes behov og frihed.
- Sætte borgernes ressourcer i spil.
- Udøve en særlig indsats over for grupper med færre ressourcer.

Inddragelse af relevante aktører

Et sundt liv afhænger ikke alene af den enkelte borgers egne valg. Et sundt liv skabes i et samspil mellem den enkelte, civilsamfundet og kommunen. Inddragelse af og koordination mellem relevante aktører er derfor en forudsætning for indfrielse af visionen for sundhed i Lyngby-Taarbæk Kommune.

Lyngby-Taarbæk Kommune opstiller rammerne for en række områder og er i direkte og kontinuerlig kontakt med borgerne i forskellige aldre. Kommunen har et ansvar for at udnytte denne nære kontakt til at bidrage positivt til sundhedstilstanden blandt borgerne.

Den kommunale sundhedsindsats skal organiseres og forankres på decentralt niveau ved at bringe decentrale institutioners ressourcer og kompetencer i spil. Herved sikres at forebyggende og sundhedsfremmende indsatser udmøntes med lokale konditioner, behov og ønsker for øje.

Samarbejdet og dialogen med praktiserende læger og hospitaler skal løbende styrkes og udvikles, så borgerne oplever nem adgang og sammenhæng i det nære sundhedsvæsen, som skaber rammer for en sund hverdag. Almen praksis har en særlig rolle, da lægerne visiterer til sundhedsydelse i sundhedsvæsenet og på den baggrund har kendskab til hvorfor borgerne i kommunen indlægges. Den viden skal nyttiggøres og indgå i udformningen af kommunale tilbud.

Styrket samarbejde og tættere dialog med regionen indgår også som led i strategien. Region Hovedstaden organiserer og udvikler regionale sundhedsydelser på både det somatiske og psykiatriske felt, og regionens initiativer influerer både direkte og indirekte på Lyngby-Taarbæk kommunes sundhedsområde. Det er derfor vigtigt, at få skabt en meningsfuld dialog med regionen om hvordan udviklingen af regionale sundhedstiltag kan spille sammen med lokale kommunale sundhedstiltag på en konstruktiv måde.

Inddragelse af og samarbejdsrelationer med frivillige foreninger, som patientforeninger og idrætsforeninger kan mobilisere ressourcer, kompetencer og viden, som kan understøtte og udvikle den kommunale sundhedsindsats.

Sundhedsstrategien skal således inspirere til bredt koordineret samarbejde mellem kommunale aktører og samarbejdspartnere i civilsamfundet. Dels for at imødekomme sundhedsudfordringer på effektiv og organiseret vis, dels for at give borgerne en oplevelse af større sammenhæng mellem aktiviteterne på sundhedsområdet.

Med sundhedsstrategien vil Lyngby-Taarbæk Kommune:

- Organisere og forankre sundhedsindsatsen decentralt i kommunen.
- Styrke koordination og samarbejde mellem kommunale aktører på sundhedsområdet.
- Styrke samarbejdsrelationer til eksterne aktører i civilsamfundet og erhvervslivet.

Viden og læring

Der er på forebyggelsesområdet, ligesom i det behandlende sundhedsvæsen, fokus på arten og kvaliteten af den viden, der ligger til grund for en indsats.

Lyngby-Taarbæk Kommunes sundhedsindsats skal bygge på et solidt vidensgrundlag. Dette sikres ved at tage udgangspunkt i evidensbaseret viden frembragt på baggrund af valide forskningsresultater, når denne type viden findes.

Når evidensbaseret viden ikke er tilgængelig er vidensdeling og erfaringsudveksling et vigtigt redskab i planlægningen af sundhedsindsatsen. Erfaringer fra egen og andre kommuner skal bruges aktivt ved at sikre og styrke informationsflowet tværs af kommunens forvaltninger, samt centrale og decentrale institutioner.

Parallelt hermed vil Lyngby-Taarbæk Kommune så vidt det er muligt bidrage til at skabe ny viden ved systematisk at kortlægge og dokumentere indsatser i en form, som er anvendelig og tilgængelig for andre.

Kommunen bør løbende tilpasse og udvikle sundhedsindsatsen på baggrund af det datamateriale, som kommunen får stillet til rådighed. Det drejer sig bl.a. om den regionale sundhedsprofil, som udarbejdes af Region Hovedstaden, samt register- og aktivitetsdata, som kommunen løbende har adgang til.

Sundhedsindsatsen skal være økonomisk ansvarlig, så der fokuseres på de indsatser, som giver mest værdi for pengene. Indsatserne skal udføres på laveste omkostningsniveau på baggrund af en velovervejede balance mellem behandling og forebyggelse.

Det skal løbende vurderes, hvordan eksisterende indsatser kan udvikles samt nødvendige investeringer foretages, således at kommunens sundhedsudgifter kan styres.

Med sundhedsstrategien vil Lyngby-Taarbæk Kommune:

- Anvende eksisterende evidensbaseret viden i planlægningen af sundhedsindsatsen.
- Styrke vidensdeling og erfaringsudveksling mellem interne og eksterne aktører.
- Bidrage med ny viden via dokumentation og monitorering af sundhedsindsatsen.

Økonomiske rammer og effektivitet

De senere år har sundhedsudgifter været stigende og meget tyder på, at det fortsætter de kommende år. Stigningen skyldes dels forekomsten af nye sygdomme og flere kroniske sygdomme, dels den teknologiske udvikling, som har gjort det muligt at diagnosticere og behandle nye sygdomme.

I forbindelse med kommunalreformen blev kommunerne medfinansierende af det regionale sundhedsvæsen. Det betyder, at kommunen medfinansierer de behandlinger, som kommunens borgere modtager i forbindelse med indlæggelser på hospital eller ambulante besøg.

Sygdom og svækkelse øger ikke alene de kommunale udgifter til behandling men også kommunale forsørgelsesudgifter, og udgifter til hjælpemidler, pleje og praktisk hjælp. Der er derfor økonomiske rationaler i at forebygge svækkelse og sygdom og fremme borgernes generelle sundhedstilstand.

Det stigende pres på sundhedsudgifterne skaber behov for, at der etableres balance mellem forebyggende indsatser med et langsigtet investeringsperspektiv, og indsatser, som giver mulighed for at påvirke stigende udgifterne på den korte bane.

Forebyggelse over for raske borgere er en langsigtet investering, da effekten og den økonomiske gevinst ved at undgå af sygdom først viser sig på den lange bane, sammenlignet med forebyggelse over for borgere, som allerede er syge, som har effekt på en kortere bane. Omvendt er omkostningerne forbundet med forebyggelse over for borgere med kendt sygdom forbundet med langt større omkostninger pr. borger.

Med et stærkt fokus på at iværksætte de mest "profitable" indsatser, som på den korte bane kan reducere kommunens sundhedsudgifter til f.eks. hospitalsindlæggelser, kan der frigøres ressourcer, som kan anvendes andre steder i kommunens velfærdsproduktion.

Den fremadrettede sundhedsindsats i Lyngby-Taarbæk Kommune skal således ikke alene være økonomisk ansvarlig, men også have fokus på de gevinster, som indsatserne kan bibringe.

Med sundhedsstrategien vil Lyngby-Taarbæk Kommune:

- Have fokus på at indsatser, som dokumenteret har et positivt økonomisk potentiale undersøges og analyseres med henblik på eventuel implementering.
- Sikre et kvalificeret sparringsmiljø omkring sundhedsindsatsernes økonomiske perspektiver inden beslutning om indsatserne gennemføres.
- Overvåge, analyserer og optimere data fra sundhedsvæsenet med henblik at have et overblik over aktivitet og økonomi på sundhedsområdet.